

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

Montreālas Latviešu
Biedrības

ZIŅOTĀJS

ISSN 0227 - 2423

1995. GADA MARTS

MONTREALA, KVEBEKĀ

46. GADA GĀJUMS

Nr. 3. (552.)

MELODIJA

Tavu dziesmu
paķers vējš
un uzrakstis
uz kļavu lapām.
Rudens vējos
sarkanas
degs tās cauri
tavām dienām.
Piedziedās
un apklusis
tikai melodija
pulsēs
tavos asins ritmos
vienam,
kamēr vējš
to izdziedās
pāri kapam
sniega pārslām.
Talumā
tā izskanēs -
tad kāds eņģelis
ar roku
salasis un izbārstīs
Jaunos pavasara kokos.

Mēs
tik daudz gribējām.
Ticējām,
solījām -
un par mums smējās.

Aiz durvīm aizlīduši,
pie sienas pieplakuši
ķēmi gaidīja
savu laiku un smējās.

Mēs skatījamies zvaigznēs
un viņi -
iesēdās krēslos,
resni un piepūtušies
vecā varā.
un mēs - ļoti godīgi
brīnījamies - kā gan
tas varēja notikt?

Mēs par daudz
uzticējamies gaismai. Bet -
tumsa lien pa spraugām
un sirdīm, tumsa negaida
noliktu stundu.
Bet mēs? Mēs gaismai
vēl gribam ticēt.

DULLIE

Tikai tie dullie
pārnāks,
Tie,
kam vējš
caur ozola zariem
skriedams
sirdi iemeta
zili,
kas dīgst un
plēš pušu sirdi -
tikai tie dullie
pasaules vējos
neiesējušies
atradis mieru
savā zemē
un ieaug par jaunu.

VĒSTULE NO LATVIJAS

Ko kavējies tu, trimdas patriot,
kas aizbēgi, lai nēaizvestu;
vai ilgojies, lai, tauta sagaidot,
uz rokām Rīgai cauri nestu?
Vēl nav no Sibīrijas visi mājā,
kas izgājuši cauri elles mokām:
tie skrandās, nosaldētām kājām,
tie pirmie būtu nesami uz rokām.
Bet tev, tu ilgās trimdas patriot,
kad beidzot grieziesies uz savām mājām,
būs atkal mūsu senču mēle jāsaprot,
un zeme jānoskūpst, kur tu nostāsies uz kājām!

MĒS UN JŪS

Vai tiešām ilgi vēl tā būs:
mēs te, aiz okeāna jūs?
Vai nešķīr mūs tik ūdens vien -
vēl citas dzelmes jāpārbrien?
Vai neticām vēl brīvībai -
šķiet svešums drošāks dzīvībai?
Vai baida slepens ienaidnieks,
un bistams liekas pašu prieks?

Laiks tomēr mājā atgriezties,
ar brāļiem rokās sadoties!
Tad stipra valsts un tauta būs,
kad nešķīrosim: mēs un jūs!
Bet, ja nu kavē šis un tas,
nav tautai tāpēc jāšķeļas:
simts ceļu kopā vedīs mūs,
ja nešķīrosim: mēs un jūs!

MANI VĀRDI

Ļaunie - dūsmās izkaisīti,
Labie - maz ir pasacīti:
Ļaunos mana mēle sēj,
Labos sirds tik čukstēt spēj.
Bet kas sirdi klusu krājies -
Pārbauda to aukstais prāts:
"Uzmanies, kad sarunājies,
Lai tu netiec sāpināts!"

Sāpēs tomēr - lai cik dziļas -
Bieži patiesība dzimst:
Aukstos vārdos sirds man viņas,
Norāta pat čukstēt rimst.
Tā nu maz vien vārdu labu
Pasacit man laimējas:
Biežāk tie ar ļaunu dabu
Dūsmās dzimst un izkaisās.

MĒS AIZMIRSTAM

Mēs aizmirstam, kas brīvība,
ja prasam, ko tā dod?
Bez viņas mūsu dzīvības
būs atkal lēti jāpārdod.
Tās nopirks melns vai sarkans cars,
un mēs tad būsīm atkal tikai vergu bars.

Mēs aizmirstam, ka čekisti
pie durvīm naktis pieklauvēja,
ka aizrestoti vilcieni
pēc tam uz Sibīriju skrēja.

Mēs aizmirstam - tā vergus vāca,
un daudzi mājā nepārnāca.

Nu mums ir lemta brīvība,
vai tiešām maz tā d o d?

Vai jāpārdod ir dzīvība,
Kaps Sibīrijā jātrod?

Mēs aizmirstam, to aizmirstam,
ka savā zemē dzīvojam,
ka pļausim, cik mēs iesējam,
mēs pašiem ceļu brīvojam!

DRAUDZĪGAIS AICINĀJUMS, KAD SKOLOTĀJI STREIKO

Kur tu, pasaulīte, ej, ko?

Nu pat skolotāji streiko!

Kad skolu durvis aizveras ciet,

Sātans sāk smiet!

Viņam nu dvēseļu izvēle liela,

kad bērnus sāk mācīt iela.

Kungi, Augstajā namā kam vara,

vai neredzat, ko kreisā roka dara?

Iela nav skola, bet mitiņu vieta.

Vai diezgan nav latviešu tauta tur rieta?

Ja negribam Sātanam muguru kasīt -

Mums pašiem jāmaca bērni lasīt!

Kad sadilis grāmatu krājums -

skan Draudzīgais aicinājums:

Atceries skolu, kad viņai iet grūti,

glābēju grāmatu palīgā sūti!

1995. gada 28. janvārī,

Draudzīgā Aicinājuma 60 gadu atcerē.

Veronika Janelsiņa

PAŠSARUNA

No cikla "Pašsarunas"

Man bija ieradums ar sevi sarunāties skaļi. Izvērtēt savus teicienus. Domās daudz kas izklausījās plūstošāki. Izrunājot dzirdams, teiciens vairs neveidojas pietiekami raiti un ritmiski.

Šādu skaļu runas izvērtēšanu praktizēja politiķi. Brižam tie vingrinoties skaļi iekliedzās. Brižam klusināja balsi. Mainīja tekstu. Papildināja. Izvērtēja efektu. Taisīja pauzes. Gaidīja aplausus. Ja aplausi izpalika, runātājs neapmuls. Briži pagaidījis, tas ar jaunu sparū drāzās uz priekšu.

Es ļoti centos būt parasta. Daudzi manas profesijas ļaudis tieši forsēja ar neparastību. Lepojās ar divainībām. Es šādas tieksmes neko nenovērtēju.

Un tomēr, būt par katru cenu pēc iespējas parastai, likās liekulīgi.

"Kas tā velns par apsēstību. Ko tu gribi ar to pierādīt", es rājos ar sevi. "Kāpēc tu tik izmisīgi centies nolīdzināties ar savu apkārtni. Tu dzīvo brīvā zemē. Atmet muļķīgo māžošanu. Esi, kas tu esi. Nemociet aplamā virzienā. Tas ir ģeķīgi. Ākstīgi. Gribēti."

Kā gan saprātīgs cilvēks, dzīvojot tālu no absurdās iekārtas, varēja aplipt ar tādu necilu pielāgošanās tieksmi. Varbūt prese bija vainīga. Varbūt sakarnieki. Varbūt liekulīgā pielāgošanās tieksme bija latvieša dabā. Neprātīgi būtu meklēt cēloņus klaušu laikos. Tā latvieši pa laikam mēdza darīt.

"Sadūšojies, atmet pielāgošanās niķi. Ja tev ir nepieciešamba skaļi sarunāties, dari to. Nekautrējies."

Man bija paradums skaļi skaitīt Šekspira tekstus.

Varbūt kādā savā iepriekšējā dzīvē es biju Šekspira aktieris. Šekspira tekstus es skaitīju ar lielu iejušanos un sajūsmu. Šeit, Palisādēs, vēl nesen darbojās neliels Šekspira teātris. Tur vingrinājās jaunie metodes aktieri.

Mēs bieži tur iegriezāmies. Visi mūs tur pazina, jo daudz tādu Šekspira cienītāju mūsu pilsētiņā nebija.

Laika gaitā, cilvēks sadraudzējās ar kādu vecāku Šekspira aktieri, kas daudzus gadus bija braukājis pa šo kontinentu ar ceļojošām izstādēm. Uz savas mājas durvīm viņš bija uzkrāsojis Šekspira attēlu. Apkārtējie kaimiņi viņu uzlūkoja par mentāli traucētu, mums viņš likās ļoti normāls. Pašā laikā.

Viņš rakstīja arī ludziņas, Šekspira garā.

Šad tad viņš apciemoja mūs mājās. Pavadijām laiku patīkamās pārrunās par lugām. Kopā apmeklējām mazo Palisādu teātrīti.

Kad posāmies savai pirmajai turnejai, Šekspira cilvēks ar interesi vēroja mūsu darbu. Deva dažādus praktiskus padomus. Kā ērtāki atrisināt dekorāciju lietas. Kā izkārtot tērpu maiņas. Daudzās lietās mums viņa padoms nebija pieņemams, bet uz klausījām to ar interesi. Tā vien likās, ka arī viņš vēlētos doties mums līdzī turnejā. Kaut vai par aizkara vilcēju.

Kādu dienu Šekspira cilvēks pazuda. Nevienš Palisādēs nemācēja pateikt, kur viņš palicis. Mēs minstinājamies. Varbūt dabūjis lomu Brodvejā. Varbūt kādā mazākā teātrī otrā krastā.

Viņa māja kādu laiku stāvēja tukša. Tad tā nāca pārdošanā.

Jaunais īpašnieks nelielo mājiņu noplēsa un uzcēla bezpersonisku dižmāju. Rajonam isti piemērotu.

Mums Palisādēs ļoti pietrūka vecās mājas ar Šekspira attēlu uz parādes durvīm. Visa iela pēkšņi likās sveša un nemīlīga.

Es paveicu durvis uz cilvēka istabu un saku:

"Šekspira cilvēks vienmēr vēl mūsu pusē nav redzēts."

"Varbūt vispār vairs nav nevienā pusē," es minstinos.

"Kā cilvēks tā pēkšņi var nebūt?"

"Bija un vairs nav."

"Šekspira teātris tagad stāv tukšs," es saku.

"To drīz nojauks."

"Kas nāks viņa vietā?"

"Varbūt necila hamburgeru ceptuve", es saku un aizveru durvis.

Pēc brīža es durvis atkal atveru un saku:

"Tagad es braukšu uz krāsu veikalu."

"Labi, brauc vien," es saku.

Es nosodītāji nogrozu galvu. Vienatnē varu dažādi izmūldēties. Citiem dzirdot, jāuzmanās. Ikdienas cilvēks necieš neparastības. Viņa uztverē ir tikai divas galējības. Divi vērtējumi. Prāts un neprāts. Tas, ka iespējams vēl kāds trešais stāvoklis, līdz vienkāršām smadzenēm neaizirās.

Ziemassvētkiem tuvojoties, man vienmēr ir gribējies darboties gar audekliem. Pārkrāsot. Uzlikt spožāku toni nespožā vietā. Tā ir dabiska vēlēšanās. Tādā brīdī negribu, ka mani kāds traucē. Neatbildu arī tālruna zvanus.

Es strādāju. Daru svarīgu darbu. Olivā toņa vietā uzlieku rozāinu toni. Varbūt tas neizskatas nemaz labāk, bet ir citāds. Vienmulībā ienes zināmu kustību. Gaisis apkārt sāk vibrēt. Sakustas laukumi. Sabalansējas. Sasauca savā starpā. Rodas kustība.

Mans sākotnējais nodoms bija uzlabot tikai gleznas centru. Nu jau eju audeklam pāri plašākos vēzienos.

Paveicu durvis uz blakus istabu un saku:

"Es krāsoju."

"Tas ir labi. Krāso vien."

"Gribas kaut kā svaigāka."

"Nu, saprotams. Rītu ir svētku vakars."

"Vai dedzināšu eglīti?"

"Nē, eglītes nebūs."

"Lieka piepūle. Jāmeklē spuldzītes. Jāgādā eglīte."

"Kā vēlies," saku. "Brīva izvēle. Brīva demokrātiska zeme."

"Vakar es skatījos Riekstkodi. Jaunā versijā."

"Vecā versija ir apnikusi," es saku.

"Jaunā versija bija spožāka, ipatnējāka."

"Mūžvecais Riekstkodis svētku vakarā."

"Cilvēki skatās. Jūsmo. Pierasts."

"Kā var skatīties apnikušo Riekstkodi ar pierastām žurkām?"

"Klasisks."

"Izgudro kādu citu apzīmējumu klasiskā vietā."

"Tu nezini. Labi, lai paliek klasisks."

"Klasiskais Riekstkodis svētku vakarā. Ar klasisko puskrīvu Barišpikovu un žurkām."

"Šoreiz es to neskatišos."

"Kā tā?"

"Es skatišos savas video lentes."

"Tās arī ir apnikušas. Kļuvušas klasiskas."

"Nē, nav. Katru reizi es atrodu tur ko labojamu.."

"Un tomēr tas paliek neuzlabots."

"Lieka piepūle."

"Kā vēlies, skaties nelabotās lentes."
 "Jā, es skatišos. Un kas par to. Netincini mani."
 "Norimsties. Atbrīvo nervus," es sev saku.
 "Kā es varu norimties. Es strādāju. Gleznoju. Piepūlos."
 "Pēkšņi tu glezno. Vienmēr tikai krāsoji."
 "Jā, šoreiz es gleznoju. Man tā patīk. Tas izskatās smalkāk."
 "Tu nevajadzīgi nopūlies ar smalkumiem. Neviens tos neievēro. Neviens tos nenovērtē. Pēcsvētku pirmdienā mēslinieki samaj savās mēslu dzirnavās, kā tavus smalkumus, tā nesmalcumus. Un beigās tevi pašu."

Cilvēks varenī dzīvojis. Plātījies. Uzcēlis sev pieminekli. Suns iet garām, paceļ kāju. Gudrais lopiņš zin, ka tas viss nav neko vērts.

"Ir vērts. Ir vērts," cilvēks sauc.
 "Es biju. Es dzīvoju. Es domāju."
 "Kurš būs tas izvērtētājs beigās? Kāds mākslas pētnieks, vai garāmgājošs suns?"

"Gaumes lieta. Laikmeta gaume. Garāmejoša suņa gaume."
 "Kāda tur jēga? Kāda starpība?"

"Starpība ir, milje kungi. Biedri un partijas plukatas. Starpība ir milzīga." □

OJĀRA JĒGENA DZEJOĻI

VELTĪJUMS TĒVAM

Kaut Mekijs Fiskars bij tev svešs
 Kā Kants vai Šopenhauers
 (Nemaz jau nerunājot par Bertoldu Brechtu)
 Tad tomēr arī -
 Tu biji tāds,
 Kas daudz ko mēdz
 Nokārtot ar nazi.

Un kā lai citādi to veic,
 Ja reizē ir jābūt "UZ NAZIEM"
 Ar puikām no dažādiem - kalniem,
 No dažādiem - ciemiem un -salām.
 No Griziņ-, no Āgens-
 Un Torņa un Dzeguž-,
 Un Čiekur un Kundziņ-
 Un Ilģu un Purva,
 No Ķīpu un Zaķu
 Un Kliver- un diezin
 Vēl kādu, jo
 Tu biji tāds,
 Kas lietas mēdz
 Nokārtot ar nazi.

Un kas par to,
 Ka fiskars bij
 Jāpārmij pret "SILĶI"-
 Pret zobenu spožu un ašu, tik asu
 Ka mats, uz asmens kritot,
 Pāršķēlās pušu.
 Jo, ko lai citu pielietā,
 Ja gandrīz reizē jākārt
 Ir lietas ar dažādām pusēm:
 Ar fričiem un frančiem,
 Ar poļiem un vaņkā
 Un diezin vēl ko
 Jo -
 Tu biji tāds,
 Kas lietas mēdz
 Nokārtot ar nazi,

Pēc nokārtotām lietām
 Ir tīkami tīrit
 Nagus ar nazi,
 Tad ķerties pie
 Magriču un līkopu gurķiem,
 Pie žāvētām siļķēm, saldskābās maizes,
 Pie dūmu tējas,

Jakts un Krakovas,
 Aknu un citādām desām,
 Pie nēģiem sinepjuetiķa mērcē
 Un citām un citādām zakuskām
 (Nemaz jau nerunājot par korķiem un viļķiem),
 Jo biji tāds,
 Kas lietas mēdz
 Nokārtot ar nazi.

PASAKA PAR BRĪNUMGAILI

Moto: "Diži vecos laikos vienam saimniekam
 auga gailis, tas uzauga tik liels kā pirte."

Latviešu tautas pasaka par
 brīnumlielo gaili.

"Laika gailis liels kā pirte."

Ēriks Ādamsons

Viņš izauga no dziesmām
 Un tautas pasakām,
 No senu senām dziesmām
 Un vecām pasakām. -

Viņš ieknābāja pasakas
 Ka sēklas vai kā graudus,
 Un padzērās viņš allažiņ
 No Dziesmu avotiņa.

Viņš augtin auga augumā,
 Viņš auga laikiem cauri
 Caur dienām un caur nedienām. -
 Viņš auga gadusimteņiem,
 Lidz izauga viņš beidzot tāds
 Kā krietna lauku pirte
 Ar sūnu zaļu juntu,
 Kam apkārt auga gailenes
 Un plauka gaiļapieši.

Un svešinieki domāja,
 ka viņš patiešām pirte,
 Un nosauca par "māju
 ar vienu vistas kāju".

Tad gailis nodziedāja
 Pats savu "ķikurīgu"
 Un pa teku prom uz Rīgu,
 Jo sen jau bija dzirdējis:
 Tur "Sudraboti gaiļi dzied".

Viņš Rīgu ieraudzīja
 Kaut kur pie Gaiļu kroga
 (Jo bij viņš brīnumliels!)
 Un nodziedāja tā:

"Sen to Rīgu daudzinaja,
 Nu es viņu ieraudzīju:
 Visapkārt kaņavīri,
 Pati Rīga asinīs."

Viņš torņa galā nostājās
 Par simbolu un sargu.

Kaut kūko posta dzeguzes,
 Draud gaiļi sarkanie,
 Viņš stāv tur šobaltdien.

Un Rīgas torņa galā tam
 Būs jāstāv gadusimteņiem
 Un jāpaug ar pasakām,
 Ar teiksmām un ar dziesmām,
 Lidz kļūs viņš zaļš kā senmanta,
 Kā sakta vai kā piesis.

* Nākamajā lappusē skatiet Ojāra Jēgena zīmējumu, kas radies 1961. gada 6. novembrī, Itālijā. Bijušā LPB priekšnieka un literāta darbus atsūtījusi viņa atraitne Silvija Š. Jēgena. Paldies! Red.

Tālvaldis Kikauka

KLUSAIS

No Cikla "Dzīvās bildes"

Atis Klusais bija bijis priekšzīmīgs zidainis: viņš nemaz neklaiģāja, nebrēca, neauroja un arī citādi nebļautījās un nepalaidā rikli.

- Kāds jauks, kluss puisītis, māte bija teikusi.

Ari skolā Klusais parasti cieta klusu, netērēja ne mēma vārdu, un kur varēja, neteica nekā. Ja izsauca pie tāfeles, runāja cik īsi vien varēja. Kad viņam bija jāstāsta par Otro Pasaules karu, viņš to pateica vienā teikumā:

- Sabiedrotie sakāva vācu armiju un karš izbeidzās 1945. gada maijā. Skolotājs izmisis kratīja galvu, taču nosprieda, ka var jau arī tā. Nonācis Kanadā, bez sevišķas izglītības, viņš strādāja vairākās fabrikās un bija ieslavēts par klusu, čaklu darbinieku, kas nekad nestrīdējās, nerunāja bez vajadzības, nestīvējās un netērēja liekus vārdus. Iepazinies ar Otiliju kādā latviešu ballītē, kur vēl spēlēja salkanos Eiropas šlāģerus, viņš vēlāk pateica viņai vienā vārdā:

- Precēsimies! Ar to saruna bija nobeigta un pēc mēneša pie altāra viņš atkal pateica tikai vienu vārdu: - Jā. Atkal pietika. Klusajam nepatika trokšņi, un viņš nebija sajūsmā par mūziku, izvairdamies no modernajiem skaļtarkšņiem, bet kaut

kā vēl piecieta Vivaldi un Bachu. Visur, kur varēja, Klusais stāģēja zeķēs, un soļi viņam bija nedzirdami. Klusajam nebija radio vai televizora, bet viņš labprāt lasīja žurnālus un avīzes, tā lai būtu lietas kursā, lai zinātu, kas pasaulē notiek. Bet tā kā pasaulē nekas sevišķi interesants nenotika, nebija par ko runāt.

Klusais aizbrauca līdz Klusajam okeānam un konstatēja, ka tas nemaz nav kluss: viņi šķīdā uz klintīm ar lielu troksni. Nē, viņš labāk laiku pavadīja tepīkotās, klusās bibliotēkās, kur viņš rakņājās pa plauktiem.

Tā pagāja Klusajam laulības dzīvē kādi seši gadi, un viņš šajā laikā sievai bija pateicis ne vairāk kā 10 vārdus, un viņa vārds septītajā gadā bija:

- Šķirsimies! Ar to tā lieta bija izbeigta, punkts pielikts, mantu izdalīja ar divi un katrs aizgāja savu ceļu. Patiesībā, Klusā dzīve maz mainījās, un, vecāks kļūdam, viņš kļuva vēl klusāks.

Klusais varēja dienām ilgi nodzīvot ne ar vienu nerunājies. Viņš bija pārcēlies uz laukiem, pie klusa, vientuļa ceļa un dzīvoja vecā lauku mājā, ko iegādājās par lētu naudu, jo visas ēkas bija visnotāj sašķobījušās, izrozījušās ar šķībiem jumtiem un sistiem logiem, bet pagāja gadi un beidzot visas ēkas atkal bija atjaunotas un Klusajam bija pienākuši brīvkuņa gadi, savu pensiju viņš bija izkalpojis klusi darbojoties.

Te uz laukiem bija tāds klusums, ka vienīgais, ko varēja dzirdēt bija putnu balsis apkārtējos kokos. Ar kaimiņiem viņš nekādus sakarus neuzņēma, jo pēc Klusā domām nebija ne mazākās vajadzības. Viņš bija iemanījies visu padarīt pats, ja kas

bija par smagu, izdomāja un lietoja sviras, atsvarus. Tā viņš pats atjaunoja ēkas, rāva nost sapuvušos dēļus, pienagloja jaunus. Uzlika jaunus jumtus, salaboja un samūrēja skurstepus. Ja ko nesaprata, iegādājās grāmatas ar padomiem. Kā ievilkt elektrību, kā salodēt caurules, kā iekārtot kanalizāciju un santehniku.

Vasarās viņš plāva sienu ar vecu traktoru, bet govīs neturēja. Vienīgi, kas viņu desmit gadu laikā apciemoja, bija Jehovas liecinieki - reliģiski misionāri, bet tie pārtrauca nākt, pēc tam, kad Klusais bija pateicis:

- Katram ir sava reliģija. Man arī!

Apciemojis Latviju, Klusais tikās ar saviem radiem, kas viņu jau bija uzskatījuši par pazudušu vai mirušu. Brīvdabas muzejā viņš ievāca sikas detaļas par vēdzirnāvē, pats pētīja, mērija un pierakstīja. Atgriezies Kanadā, uzbūvēja sev tādas pašas kalna galā un ražoja elektrību. Savus beidzamos gadus viņš pavadīja apstaigājot savus laukus un klusi sarunājoties ar putniem.

Pēc viņa nāves kaimiņi atrada zīmi:

- Manus pelnus izbārstīt uz maniemiem laukiem, lai labāk aug zāle. □

Mārtiņš Štaubers

VISU SĀKT NO GALA!

Izvēloties šo virsrakstu, tūdaļ varam jautāt: no kuŗa gala? - to galu ir tik daudz! Vārdam "gals" jaunajā latviešu valodas vārdnīcā veļtītas veselas 22 iespiedrindas. Teikts, ka "sākt no gala" līdzinās ar "no sākuma", bet no kāda sākuma? Iztēlei te iespēju daudz, tāpat kā ar pieminētajām daudzajām nozīmēm un valodas formu īpatnībām.

Šodien īpaši nodarbojamies ar latviešu valodas sargāšanu, jo jūtam, ka tā ir apdraudēta no dažādām pusēm. Mēs, kā preses ļaudis, izsludinām sacensību Latvijas laikrakstiem par labāko latviešu valodas pielietošanu viņu izdevumos, dodam balvas un slavējam panākumus. Tas viss pieder pie lietas. Tā mēs sakām un domājam.

Tādēļ man šobrīd ienāca prātā iztirzāt dažus vārdus, kas visādā ziņā mūs saista ar pārmaiņām, kas mūs skaŗ gribot vai negribot un kas netieši saistīti ar valodu, ar kuŗas pilnīgu pārzināšanu nevaru lepoties, lai gan ar to žurnālistikā bijis jānodarbojas visu pilngadības un sabiedriskā darbā pavadīto mūŗa laika sprīdi.

Nu, piemēram, verbi - glabāt, sargāt, krāt. Visus gaŗos trimdas gadus, apaļus piecdesmit, esam krājuŗi savas pieredzes un nacionālās ciņņas gudrības, grāmatu, laikrakstu un žurnālu kaudzes, savu un sabiedrisko (ko viens otrs uzskata pat par savu īpaŗumu!) sarakŗi, dokumentus. Māju pagrabi un dzīvokļu kambaŗi, rakstāmgaldu atvilktnes, redaktoru galdi, vēŗtuļu rakstītāju un saņēmeŗu noliktavu plaukti pilni visdaŗādākiem materiāliem - grāmatām, žurnāliem, laikrakstiem, dokumentiem, fotogrāfijām, vēŗtulēm, manuskriptiem, rakstu norakŗtiem, kolekcijām, mākslas priekŗmetiem un daudz ko citu. Ja nu pēdējā gadu desmitā nav bijuŗi pārcelŗanās uz citu māju vai jaunu dzīvokli, būs pavisam grūti atrast kaut ko retāŗ lietotu šajā neparastajā mŗntības kalnā. Tas nav pārskatāms. Ir jau ļaudis, kas visu prōt salikt, tā sakot, tīri vai alfabētiskā kārtībā, bet tādu nav daudz. Tad pārskatāmība ievērojami uzlabojas. Vairumam no mums jāŗāk rakņāties un meklēt. Un kad nu viss šajā kaudzē pārlikts vairākkārtīgi, tad jau ir tā, kā ar adatas meklēŗanu siena kaudzē! Viens otrs, pasācis mājas tīŗīŗanu un sakārŗoŗanu, atklāŗ ka lieta ir sareŗģītāka par vienu otru ārstējamu vecuma kaiti. Atklāŗjas, ka krājumos ir pa grāmatai, kas gan kādreiz saņēmta kā kaut kāda atzinība, vai dāvana, vai citādi iegūta, bet nekad nav izlasīta, un ka šodien tā daŗkārt ir meklēŗs dārgums. Vēŗtuļu vidū ir viens otrs retums - rakstīta no savā laikā redzamas personas vai tuva radnieka, kas sen vairs nav mūsu vidū. Kad visu to sāk apzināties, matos it kā iemetas statiskā elektrība un tie ceļas stāvus. Izbrīna ir liela. Un lielāka tā vēŗ sievai, kas sen vairs nav uz šādu viņas acinātu paŗdarbību un mŗntības vēŗtīŗanu cerēŗusi.

"Nu, ko tu stāvi kā sāls stabs? Sen jau vajadzēja mest proŗam! Vai varu palīdzēt?" viņa piesakās. Paceļ kādu žurnālu, kas vēŗ nav nonācis papīra kuŗvī, un saka: "To Tu taŗu nekad vairs nelasīsi! Un visus tos vecos laikrakstus, kāpēc Tu viņus vāc?"

Kā nu izrunāties, lai tiktu no šādas labestības vāŗā? Viss pieminētais krāŗs, glabāŗs un sargāŗs. Kā nu izsvēŗt, kas vēŗ būs vajadzīgs, ko vajadzētu nodot kuŗ citur, kādam arŗivam vai bibliotekai, vai sūtīt uz Latviju. Nu, tīŗās galvas sāpes! Tomēr negribētos, ka viss tas aizietu iznīcībai vai baznīcu vai citu labdarības organizāciju tirdziņiem. Ka tā notiek, liecina tas, ka baznīcu un citos lietotu mantu galdos laiku pa laiku var trast ne tikai pa latvieŗu Bībelei un Dziesmu grāmatai, bet daŗkārt pat noŗu krāŗjumus, vēŗstures un cita veida grāmatas, un vienā otrā kanadieŗu mājā pagadās ievēŗot plauktā kādu latvisku lietiskās mākslas priekŗmetu, par mākslinieku darbiem nemaz nebrīnīties.

Šāda rakņāŗanās un sijāŗana ir nogurdinoŗs darbs, pilns visdaŗādākiem pāŗsteigumiem! Atrodas sen pazuduŗas lietas un uzzināms, Dievs pasargā, ka esam kaut ko nopietnu aizmīŗuŗi - nu tīri vai grēkojuŗi. It kā jāiet tūlī vai baznīcā grēkus sūdzēt. Sajūta ievēŗojami uzlabojas tajā mirklī, kad uz papīra samalŗanu aizģājuŗi maiŗu maiŗi un plauktos parādās vai gandrīz nekad neredzēta kārtība. Pat sieva un bērni ir pāŗsteigti. Paŗam rakņāŗtājam - darītājam, uzslavu saņēmot, nav ko teikt. Pār lūpu pasprūŗ tāds kā bailīgs: "Nu, tu jau man līki. Es jau solījos, bet ne-tiku klāt. Nu, vai jūties labāŗ?" Nelaime tikai tā, ka šīs darbiņŗs nekad nebeidzas. Pēc daŗām nedēļām rakstāmgalds atkal noklāŗs ar neatbīldētām vēŗtulēm, neizlasītam avīŗēm un žurnāliem. Pa vidu nokliduŗi rēķīni un to atģadināŗumi. Un tā kā jā-sargā, jāģlabā un jākrāŗ viss, kas vēŗ varētu noderēt, jāŗāk atkal viss no gala.

Šī pēdējā izteikta, kas jau pieminēta sākumā, ir itin patīkama, ko var pielietot jeb kuŗā laikā un vietā. Nu, kaut vai šobrīd, Jauno gadu uzsākot. Paskatāties viens otrā - visi sākam šo gadu no gala, un pavēŗojat, kādi izskatāmieŗ!... Citu gadu ap šo laiku atkal sāksim no gala, bet tad, viens otru apskatot, redzēsim, ka notikuŗas pārmaiņas, un citu pat vairs nespēsim atrast. Tas būs devies citur, kuŗ, varbūt, lietas nesāŗ no gala.

Mūsu dzīves, mūsu pieredze, mūsu izģlītība, mūsu sakrātā garīgā un laicīgā bagātība vienmēr krāŗa no kāda sākuma gala. Un kuŗam no mums šīs gals ir bijis citāds, tikai zināmos laika sprīŗos kopējs. Starp tautu Latvijā un starp mums trimdā, šo galu sākumi dzīves gaitā ir tik ļoti atšķīŗīgi, ka esam ķļuvuŗi pat sveŗinieki, kas viens otru nespēŗ saprast. Mēs sakām, ka "viņu smadzenes ir sociālistiskā izmazģātas", un viņi: "Jūs atstāŗjāt mūs postā, paŗi savu labumu meklēdami", vai kaut ko tamlīdzīgu. Ja nu mēģināŗsim visu taisnīgi izsvēŗt, nekur tālu, laikiem, netīkŗsim. Un drīz vien atkal būs jāŗāk kaut kuŗ no gala...

Ja nemaldos, mūsu prozas lielmeīsters Anŗlavs Eģlītis izģudroja jaunvārdus "tikmets" ("hobija" vietā) un "smacenis", apzīmējot piesārņoto lielpīlsētas gaisu, ko līdz Kalifornijas laikiem nemaz īsti nespēŗjam iedomāties. Pirmais nav mūsu valodā iegāŗjies, bet otrais gan. Esam strīdēŗuŗies par datora, kompjūtera, skaitļotāŗa vārda lietoŗanu, jo inģenieŗi un citi tehnisko amatu pratēji vienmēr pastāvēŗuŗi uz akurātību, skaidrību vārdu izvēlē, tāpat kā valodnieki, meklēdami atbalstu pie Endzelīna, valodas vārdnīcām un citiem avotiem.

Es uzdroŗīnos datoru nosaukt par "smadzenis". Nu, kuŗ tāda uzdroŗināŗšanās noved, tūdaļ atklāŗjas sarunā ar sievu.

"Tu taŗu esi idiots! Pats nespēŗi vārdu pieklāŗīgi izrunāt! Tas nemaz neizklausas."

Pretojos, jo cilvēku smadzenes taŗu tik līdzīgas smadzenim. Ko tajās uzkrāŗjam, sargāŗjam, glabāŗjam, tas ir mūsu. Atliek tikai attīcīgā laikā piespiest atmiņas vai atziņas podziņi, un parasti lietas nāŗ gaismā no daŗādādiem laika galiem, neskatoties uz atmiņas trūkumu un citām likstām, kas mūŗa gājumā piemetuŗas.

Un varam atkal visu sāŗt no gala! □

GRĀMATAS

TE UN TUR

Māŗa Kalēŗa, Te un tur, Sauleskalna izdevumā, ASV, 1993. gadā, 124 lpp.

Tā ir maza apmēŗa dzejas grāmata, kas iedroŗināŗjusies iznāŗt laikā, kad caurmēŗa cilvēks grāmatas vairs nelasot, kuŗ nu vēŗ dzeju. Ar to sakārā Latvijā un te skolotāŗi sūdzas: "Kādēļ skolnieki stundās nespēŗ koncentrēties, ir izklaidīgi un neprot piespiesties? Ar ko viņi atšķīŗas no iepriekŗšēŗjam paaudzēm?" Uz to skolotāŗu skolotāŗis, Pedagoģiskās (Paidagoģiskās) Augst-

skolas, Liepājā, prof. Jānis Mencis atbild: "Viens izskaidrojums ir tāds, ka bērni nelasa tik daudz grāmatu, cik būtu nepieciešams viņu attīstībai. Kad es lasu, es koncentrējos un iztēlojos - citādi grāmatu nemaz nevar lasīt. Visu, ko lasu, arī redzu. Taču, kad es skatos televizoru, ar mani nekas tāds nenotiek, nav jāpiespiežas koncentrēties. Mūsu bērni par ilgu sēž pie tās nelai- mes kastes kaktā - pie televizora, kas viņos neattīsta iztēli. Smadzeņu muskuļi attīstas tāpat kā roku muskuļi, tie jātrenē. Bērnam ir jāpavada laiks, fantazējot un domājot, jāsež vienam pašam ar sevi. Atmiņa arī ir jātrenē, bet, televizoru skatoties, nekas nav jāatceras un jāpatur prātā. Kāpēc bērnam māca pantņus un dzejoļus? Lai viņš trenētu atmiņu. Iztēli var vingrināt ar rotaļām. Jāļauj bērnam spēlēties ar nedaudzām mantām, lai viņš iztēlojas, lai no maza kociņa uztaisa veselu pasauli (Ap- tauja - intervija laikrakstā Diena, Rīgā, 1994. g. 17. 12., 14. lpp.).

Māras Kalējas (turpmāk M. K.) grāmatu gaidīja, lai reiz periodikā izkaisītos dzejoļus varētu lasīt vienuviet. Tagad tos la- sa, Latvijā klausās radio raidījumos un komponēti jau seši dze- joļu teksti.

Tam pamatā tas, ka M. K. dod mums pieklāvīgas vārdu gleznu virknes par mūsu raizēm - problēmām ar kopainu - DZIMTENE. Viņa raksta sev, man, mums, t. s., zudušajai pa- audzei. TE par atšķirtību no dzimtenes.

Arī Valda Dreimane dzejā klaiņo pa Ņujorku ar debesskrāpi - bērzu rokā, Rīgu acīs un magnoliju - saules puķi sirdī. Gunārs Saliņš, savukārt, aicina Ņujorku apmežot. Dreimanes atspulgām un Saliņa ironijai iepretim M. K. mums priekšā nostāda pašu trimdinieku tieši:

AIZLIEGTĀ DĀRZĀ

Citu zemi,
citu augsni man deva,
kā stādu pārstādīja.
Ne zeļu,
ne kalstu.

Ir naktis, kad plaukstu:
sakņojos dziļi un kāri,
atraisos spītīgos ziedos
aizliegtā dārzā.

Pret rītu modusies,
atpakaļ nāku,
smaga kā lietavās vārpa,
rasas valgumu plakstos
no aizliegtā dārza (12.).

Šis pamatdomas - temas variācijas atrodam viscaur grāma- tas I daļā, kā arī IV, isajā noslēgumā (1945. - 48. g.).

Bez TE UN TUR M. K. savā dzejā ievij vēl otru pretstatu - TOREIZ UN TAGAD, pievērsdamās ļaudīm TUR, Latvijā, ar dzimtenes atgūšanu.

Liekas, ka tagad caurmēra latvietim dzimtenes priekšstata saturs un tā izjūta atsvaidzināma, nostiprināma, pat izradama par jaunu, jo garajos apspiestības gados tā tiši drupināta un dzēsta. Palicis tās vietā tikai jēdziens "mana dzīves vieta". Par to jūsmo, ja tā ir skaista, darbam vai ceļam uz to ērta, savējie atrodas tuvumā un tml., patiesas dzimtenes nozīmes savu jūtu dziļumā.

Pabāls Latvijas - dzimtenes nojēgums, no stāstījumiem vien, dzīvo arī mūsu otrā, trešajā jaunajā paaudzē TE. Abās pusēs tam gan ir savs attaisnojums. Jaunā paaudze iz- un ieau- gusi uztverē: "Varen plaša mana zeme dzimtā..."(padomju), jeb "Heimat, deine Sterne...." (vācu - dzimtene, tavas zvaigznes) vai "America, the beautiful..."(am. - angļu - Amerika, tu skaistā...) un līdzīgi svešais.

M. K. dzejas nozīme, arī uzdevums nu ir pārjaunot un no- stiprināt seno, bet aizvien nepieciešamo DZIMTENES - TĒVU ZEMES IZJUŠANU.

Lai to paveiktu, M. K. atrod istos vārdus un tēlus. Viņas dzeja mūs saista ar to, ka ir latviska, tieša un vienkārša.

Tiešums ir M. K. raksturīgais dzejas stils. Roberts Zuika ir minējis, ka TE UN TUR vietā varētu stāties ES UN TU. M. K. uzrunā divsarunā - dialogā ne tikai tuvus cilvēkus (111., 90.), draugus, ipašo TU:

Tu tikai sapnis vairs
no rožu dienām manām,
naktīm neguļamām, baltām,

Tu tuvais atspīdums
no krasta tāla

Kaut sapni tu,
vēl neesi izsapņots (74.).

mirušo brāli (106.), bet arī latviešu tautu (40., 58., 60., 116.),
lietas: Dārzs, vai tu raudi? (101), pat vietas:

Mazā upe, Mārupīte,
cik tu daiļa, krāšņa bijī

Cik tu liela toreiz bijī,
Daugavu vēl nepazīnu (100.)

Velti meklēt M. K. dzejā gaŗas balādes, prātnieciskus iztirzāju- mus, apziņas daudzplāksņu savārstījumus. Tie lai paliek literātū- ras gardēžiem, kā Juris Silenieks raksta par Ainu Kraujieti: "Meklējot sevi, izmēģinot dažādus ontoloģiskus potencialus, dzejniece konstatē ikdienas dzīves uzvaru un līdz ar to izbēg no noslēgta solipsisma (Jauņā Gaita Nr. 197., 16. lpp.).

Bez zīmīgi latviskā iekrāsojuma M. K. ir arī vispārcilvēcīgi prātojumi - motīvi, domāti ikkatram:

GRŪTĀ BRĪDĪ

-- pieplok pie zemes
dvēseles spārnojums,
smagnēja nespēka pilns (15.).

SMAIDI

Esi priecīgs un smaidī!
Ja gribi pieklājīgs būt,
no tevis to gaida.

--- bet - smaidī? -

Būs vienmēr kādi,
kas tos laipnīgi dala,
man zuda tie kautkur
starp toreiz un tagad. (85.) arī

(16., 86., 94., un citi).

Grāmatā pārsvarā tomēr ir smeldzīgi latviskais, kā PĒDĒJĀ NAKTS RĪGĀ (34.). Tuvu personīgi M. K. ir rozes (70., 73., 74., 77.) un Jāņu nakts (65., 64., 87.). Visumā vienveidīgajā krājumā īsti neiekļaujas abiem dēliem veltītie dzejoļi (95., 103.) un RĪGAS MEITENE ŅUJORKĀ (104.), kur dzīves smagi piemeklētā māsas meita no Latvijas ciemos redz Ņujorku caur rožainām acenēm.

Pašas Māras Kalējas (pseidonīms) dzīves stāstu - biogra- fiju grāmatas sākumā apkopis bij. Rīgas skolotāju institūta viņas klases biedrs Roberts Zuika. Abas ar M. K. esam skolas bied- renes, gan katra sava gada gājuma. Tāpēc, varbūt, mums kopēja saistība - puķu dārzs un vientulība:

KLUSUMS

Klusumu dzirdu,
klusumā skanu,
skaļumā trulā
es sevi nesamanu.

Klusumu dzirdu,
klusumā sevi es manu
ritmā ar mūžības
ritēšanu (88.).

Tikušās esam tikai vienreiz, 15 minūtes. Tas ceļojuma steigā, 1987. g., Rīgā. Māra tikko iebrukusi, es - izbraukšanas ritā.

Jau pirms tam man bija sakrājies krietns žūksnis viņas dze- joļu pirmpublicējumu, vairums izgriezti no ASV latviešu laik- raksta LAIKS. Kad iznāca grāmata, dzejoļus rūpīgi salīdzināju. Ir reta izmaiņa gliudinātajā valodā, izteiksmē. Saturs pārmainīts tikai dzejoļi PIE GAIŠREĢA (19.), kas grāmatas tekstam nāk par labu. Atradu tomēr, ka reizēm viens pats pārmainīts vārds izmaina visa teksta spēku un ietekmi lasītājam, pabalina M. K. isteno domu, pat aplaupa autore nodomus.

Lasītājam iekšējā radniecībā dzejoļis NEIZSAPŅOTAIS (74.) izteic vispār atzīto mierinājumu, ka "nemirst tie, ko ne- aizmirst" jeb Aspazijas atziņu vēl 1943. gadā: "Ir sapņi, kas dzīvē nepiepildās, bet tomēr dvēš'le pie viņiem sildās." M. K. saka:

Tu tikai sapnis vairs
no rožu dienām manām

kaut sapnis tu,
vēl neesi izsapņots.

Tālāk dzejolim grāmatā ir vieta: "... tu sauc. Es eju."

Pirmrakstā šī pati vieta skan: "... tu sauc. Un es eju." Saucienā ir apslēpta, varbūt pat asa, negrozāma pavēle atsaukties, saucienam paklausīt. Aicinājums ir maigāks, pieļāvīgāks, ar iespēju to pat nepieņemt, tam neklausīt. Sauciens skan, sadzirdams no zināma attāluma, tieši uztverams. Aicināt var gan teicot, gan ar mājienu, pat ar bezpersonisku rakstu, ejot pa tādu kā apkārt ceļu. Tā zūd autore un uztvērēja izjūtamais spēks un tiešums. Sakotnējais "Tu sauc. Un es eju" izteic straujo nepieciešamību tūlītējai darbībai.

Līdzīgi triju vārdu izmaiņā atkal top atņemts no pirmraksta autore nodomātās cilvēku sevišķā tuvuma - intimitātes nepieciešamības ļoti nozīmīgajā dzejoli PĀRTAPŠANA (93.). Šis dzejolis it kā piesienas pašizpētes dzejolim VAI KĻŪDA? (84.). Tur M. K., kā mēs katrs, izsver savu dzīves gājumu, attaisnojumu vai vēl grozāmu. Tad viņa iet vēl tālāk līdz galam, līdz būtiskajam-kardinālam jautājumam - kas būs beigās? Kur es palikšu. Esot novērots, ka, tuvojoties pēdējai pieturai, cilvēka redzes loks sašaurinoties līdz tikai - ES, varbūt ieslēdzot arī vistuvāko TU. Kad jāšķiras no visa, pārējie - pasaule tad kļūstot pilnīgi vienaldzīga.

PĀRTAPŠANAI grāmatā pēdējas divas rindas ir:

"IR KATRA aiziešana
vien klusa pārtapšana."

Pirmrakstā:

"BŪS aiziešana TAVA, MANA
vien klusa pārtapšana"

(uzsvērumš mans E. Z.)

Vārdi "tava, mana" dotu atbildi tam, kur vārsma tēlotie MĒS paliksim. Dotu dabīgo atbildi dzejoli viscaur kāpinātai, personīgajai sirsnībai. Pretstatā vārdi "katra aiziešana" izdzes visvarīgāko - kardinālo, dzījo jūtu klātieni. "Katra" aiziešanu izliek ārpus paša dzīves, dara to bezpersonisku, vienaldzīgāku un pārtapšanu saista ar ko citu, nenosakāmu - relatīvu. Savukārt, ar viena sīka vārdu izmaiņu top radīta daudz spilgtāka gaisotne - fons visam dzejolim.

Pirmrakstā deviņas rindas sākas ar vārdu "pēc", nosakot mirkli kad "viss, kas reiz dega, dzīsa" nu ir beidzies. Grāmatā pirmais "pēc" ir aizstāts ar "Aiz visām rītdienām..." Vārdu "pēc" lietojam laika apzīmēšanai. "Aiz" der noteiktas vietas apzīmēšanai (retumis salikteni darbībai). "Aiz visām rītdienām" šeit uzsver vietu, arī brīdi, kur, kā bezdibēņa malā būsīm nonākuši pēc visa dzejoli, kāpinājumā mīnētā. Nākamās rītdienas vietā būs tukšums. Ko tad? Kas būs? Vārdu "aiz" tad top par tiltu no dzejoļa sākuma līdz beigu atrisinājumam - pārtapšanu. Ieliec šinī vārdā, ko vien vēlies no sava paša uzskatiem un pārlicības.

Krājumā TE UN TUR Māras Kalējas Latvijas vēsture viņas izjūtās vēl neapstājas, piem., dzejoli KO? (98.)

Cilvēks, dzīves grāmatā skolots,
maizē prot pārveidot graudu,
bet samulst - ko bērnam mācītu pirmo,
- lūgsnu skaitīt vai naudā?

Vēl zīmīgākas ir jau 1994. g. 19. novembrī rakstītās rindas:
VĒSTIS

Dievs nepiedos, redzot,
ka Latvijas mātes
pret debesim paceltās rokas
tris zvaigžņu vietā
siknaudū tur.

Gaidīsim tālākos risinājumus. Arī Mārai Kalējai tādi būs. Varbūt mums atkal gara radinieki? Franču rakstnieks Marsels Prusts (Marcel Proust) saka: "Katrs jau labprāt lasa sevi." □

Edite Zūzena - Metuzala

ZIEMEĻNIEKU BRĪVĪBAS CĪNAS, KAD LIELGABALI DZIEDĀJA LĪGO

Atmiņu rakstu krājums par Cēsu kaujām 1919. gadā. Cēsu muzeja apvienība, 1994. gadā, 228 lpp., iesieta.

Īk gadus latvieši rietumos atzīmē Lāčplēša un Kalpaka dienu ar svingiem dievkalpojumiem, kad studentu korporācijas ar

saviem karogiem dodas baznīcā, kad mācītāji no kanceles slavināna latviešu varonību un cīņu panākumus kādreizējā Latvijas dienvidu frontē. Pavisam aizmirsti ir Ziemeļnieki ar viņu vadoni plkv. J. Zemītanu, kas Latvijas atbrīvošanas cīņās Ziemeļvidzemē vēlējās atgūt latviešu tautas brīvību. Tur galvenie cīnītāji bija lauku puīši, dažreiz arī vecāki vīri, daži basām kājām vai saplēstām biksēm, ko varēja redzēt Latvijas laikraksta "Nacionālā Neatkarība" pirmajā lappusē. Tie neizskatījās pēc karavīriem, kaut tiem rokās bija šautenes un acis zibēja cīņas gars. Tie ticēja Latvijas brīvībai un to arī izcīnīja.

Dienvidniekiem bija Studentu rota, bet ziemeļniekiem izcēlās Skolnieku rota, kur daži cīnītāji bija zēni, dažiem tikai 14 vasaras. Latvijas valdība ar likumu noteica 1921. gada 30. septembrī 22. jūniju par Latvijas brīvības cīnītāju piemiņas dienu un uzņēma svināmo dienu sarakstā. Latviešu un igauņu apvienotās karaspēka vienības pie Cēsim 1919. gadā sakāva vācu karaspēku. Tomēr pēc 1934. gada maija šo dienu vairs neatzīmēja.

Grāmatā ievietoti 26 autoru atmiņu raksti, cīņām veltīti dzejoli un cīņu analīzes. Dzejnieks E. Virza raksta: "Kauja pie Cēsim ir pieskaitāma pie ievērojamākām kaujām". K. Skalbe atzīmēja: Mūsu brīvība nāca lēni. Sveši ļaudis ar varu gribēja piesavināties to, kas bija latvju īpašums. Īstie atsvabinātāji bija latviešu tautas kareivji, nākuši no tiruma, brūni no saules un vēja, basām kājām soļoja blakus lielgabaliem pa Rīgas ielām.

Markus Gailīts 1921. gada runā jautā, kas būtu noticis, ja Ziemeļlatvijas vadoņi būtu padevušies Niedras kabineta vilinājumiem, ja savērnieku pagaidu valdība būtu dabūjusi Ziemeļlatvijas karaspēku tādos pašos tiklos, kādos Rīgā atradās Dienvidlatvijas brigāde, un kas būtu noticis, ja 1919. gada 22. jūnija kauja būtu pazaudēta. Cēsu kaujas bija lūzums Latvijas cīņu vēsturē, kur cīnījās apvienots Latvijas spēks. Pēc grūtām cīņām 22. jūnijā noslēdzās igauņu un latviešu kopējās cīņas ar uzvaru, kaut ar smagiem zaudējumiem, sevišķi lieli tie bija igauņiem. Kaujas vadīja no igauņiem plkv.-lt. Rēks, no latviešiem - ar līdzīgu pakāpi Kr. Berķis.

Plaši cīņas aprakstījis igauņu pārstāvis Nikolajs Rēks. Grāmatā ievietotais raksts tulkots no igauņu valodas. Tur samērā sīki aprakstītas kaujas Cēsu apkārtnē, cīnītāju skaits un vietas, arī daudzas pavēles un cīņu vietu apraksti, pretinieku skaits un apbruņojums. Vācu kareivju gara stāvoklis nebija teicams, jo tie bija algotņi. Ar sīvo pretošanos latvieši viņu gara stāvokli vēl vairāk nospieda. Vācieši bija labi apgādāti tehniskā un apbruņojuma ziņā. Landesvērā bija daudz vietējo muižnieku un vācu tautības pilsoņu. Bez Dzelzs divīzijas un landesvēra vēl cīnījās firsta Livena vīri, kas bija padoti landesvēram. Latvju karaspēka daļas plkv. J. Baloža vadībā ar 4 bataljoniem un, apmēram, 2000 kareivjiem un firsta Livena grupa tiešu līdzdalību kara darbībā neņēma, bet tomēr atradās ienaidnieka padotībā un pildīja aizmugures dienestu, atbrīvojot ienaidniekam vairāk cīnītāju. Šo daļu parādīšanās uz dienvidiem no latviešu pozīcijām sagādāja rūpes, jo bija jāšaubās par to lojalitāti (46. lpp.). Latviešu cīnītāju ietēri bija ļoti raibi, dažiem bija formas tēri, dažiem privāts apģērbs, un drēbju trūkums bija milzīgs. Arī ieroči bija dažādu sistēmu, sanitārais dienests bija sliktā stāvoklī, maz pārsienāmo. Igauņu un latviešu labā sadarbība, ticība uzvarai, kaut bija arī daži kritiski momenti, un paļāvība saviem spēkiem izšķīra cīņu igauņu un latviešu labā. Daudz palīdzēja arī bruņoto vilcienu un auto darbība.

Plašs apraksts par Cēsu kaujām ir Voldemāram Ozolam, kur pavid arī nesaskaņas ar J. Balodi. Cīņās piedalījās Cēsu pulks, Ziemeļlatvijas partizānu pulks un pirmais atsevišķais Kurzemes eskadrons, kas nevarēja sadzīvot ar fon der Golca un Landesvēra daļām, bija atstājis plkv. Baloža brigādi un ieradies Cēsis, pievienojoties Ziemeļlatvijas spēkiem. Ulmanis aiz personīgiem iemesliem nav ieredzējis ziemeļniekus un Igaunijas spēkus. Igauņu armijai bija apdāvināta virspavēlniecība un cīņās pārbaudīta armija. Visi Ziemeļlatvijas bruņotie spēki bija padoti igauņu virspavēlniecībai. Mobilizācija veicās sekmīgi. Rūjienas Ziemeļlatvijas rezerves bataljons pārplūda no mobilizētiem, tikai tur vēlāk izplatījās tifa epidēmija. Arī prese atbalstīja ziemeļniekus.

Problēmas bija ar Balodi. Uz kara likuma pamata ziemeļniekiem bija tiesības skaitīt plkv. Balodi un viņam padoto karaspēku Ziemeļlatvijas armijas virspavēlnieka, pkv. Zemītāna padotībā, ja Balodis atzīst Ulmaņa pagaidu valdību. Vienas valdi-

bas bruņotiem spēkiem nevar būt divas patstāvīgas un neatkarīgas pavēlniecības. Ulmaņa pagaidvaldība nebija nozīmējusi kopēju virspavēlnieku ziemeļniekiem un dienvidniekiem, tad pēc likuma virspavēlnieks atzistams vecākais pēc dienesta gaitas priekšnieks, kāds bija plkv. Zemitāns. Balodis bija daudz jaunāks. Zemitāns 3. jūnijā Balodim nosūta paziņojumu par stāvokli Ziemeļlatvijā un uzdod Balodim nokārtot dažus uzdevumus. Seko norāde, ka raksts bijis svarīgs attiecību noskaidrošanai ar Balodi, fon der Golcu un sabiedroto misijām Rīgā. Ar to Balodim bija radīts tilts, pa kuŗu viņam nevarēja būt grūtību pārnākt Ziemeļnieku pusē. Atlaižot Balodi ar viņa kaŗaspēku pie ziemeļniekiem, fon der Golcs varētu pierādīt labu gribu kaŗot pret lieļniekiem. Sabiedroto misijas apgalvoja, ka tās stāv par Latvijas neatkarību, atbalsta Ulmaņa valdību un būtu līdzekļis dot spiedienu vāciešiem. Starplaikā savu atbalstu telegrafiski paziņoja ģen. Laidoners no Igaunijas. Stāvokli sarežģī Baloža ricība, kas kārtīgi kalpo Golcam un izpilda viņa pavēles. Priekšlikumu pārīet ziemeļnieku pusē Balodis nemaz neatbild.

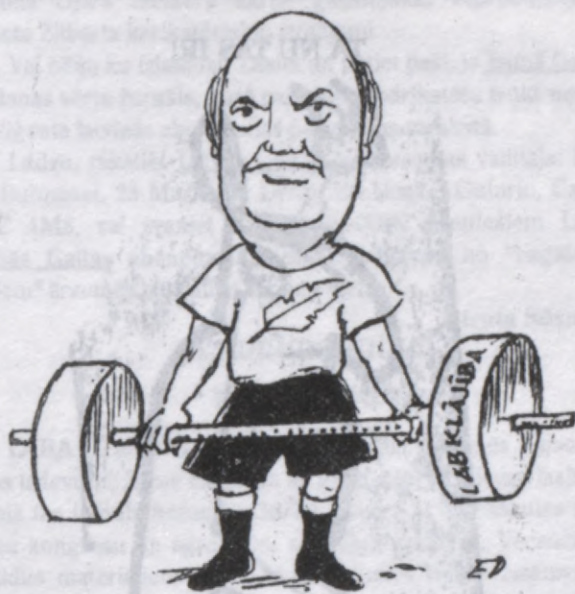
Studentu bataljons Rīgā pilda garnizona dienestu, tā atbrīvojot vācu spēkus un dodot iespēju tiem cīnīties pret ziemeļniekiem pie Cēsīm. Vēļāk Baloža rezerves bataljons plkv. Apiņa vadībā ieņem Daugavgrīvas cietoksni un Milgrāvi. Kad Apinis uz to aizrāda Balodim, ka nevajadzētu pakalpot vāciešiem, Balodis Apini atceļ no bataljona komandiera amata, bet vēļāk šis bataljons neizpilda Baloža pavēli, nomainīt Rīgā vācu posteņus, bet pats pārīet pie ziemeļniekiem. Ari rezerves bataljons pret Baloža gribu palīdz ziemeļniekiem. Ziemeļniekiem un igauņiem ir neaprotama Baloža "aktīvā neitralitāte" pēc Golca diktāta, pie tam šīs daļas ķīļveidīgi iespīežas starp ziemeļniekiem, kavē mobilizāciju, ienes sajukumu, kaitē taktiskam stāvoklim un mazina izredzes uz uzvaru. V. Ozols devies uz Carnikavu, lai satīktu Balodi, kas bijis nospiests un nervozs, apstrīdot ziemeļnieku informācijas pareizību. Balodis nav pārzinājis sabiedroto spēkus un novietojumus, bija grūti saprasties. Ozols norādījis uz kaŗa likumu, kas viņam draud, ja tas neizpilda pavēli. Viņš nevarot pavēli izpildīt TŪLĪT, dažādi aizbildinājoties, un ar to, ka sabiedroto misija un Ulmanis esot citās domās par viņa pāriešanu pie ziemeļniekiem. Bet viņš apņēmās vācu sakaušanas gadījumā nostāties ziemeļnieku pusē, ieņemt Daugavas tiltus un uz Kurzemi laist pāri tikai atbrūņotus vāciešus. Kā ģenerālstaba kopvedis V. Ozols nosūtījis vairākus rakstus Balodim (Piezīme: V. Ozols Spānijas pilsoņu kaŗa laikā bija devies uz Spāniju. Latvijā nav atgriezies.). K. Ulmanis parakstījis pamieru ar vāciešiem 3. jūlijā bez sazināšanās ar ziemeļniekiem.

Par 2. Cēsu kājnieku pulka kaujas gaitām 1919. g. rakstījis K. Berķis. Samērā īss ir apraksts par Cēsu pulka skolnieku rotu. Valmieras un Cēsu skolnieki brīvprātīgi iestājās kaŗavīru rindās, izveidojot atsevišķu 8. rotu. Vingrošanas skolotāja A. Lukstiņa aicināti, pīeteicās Valmieras un Cēsu skolnieki, no 16-20 gadu veci, kaut dažiem bija tikai 14 gadu, bet jau 6. jūnijā zaudēja pirmo kritušo - Edgaru Krieviņu. Vēļāk jaunieši parādīja lielu varoņību, pavisam zaudējot 9 kritušos un 25 ievainotos. J. Zemitāns aprakstījis A. Niedras prāvas liecības, kā tapusi Ziemeļlatvijas armija. O. Goldfelds-Zeltiņš apraksta savu dienesta laiku Latvijas armijā. Pieminēts 16. aprīļa pučs Liepājā, arī pasaciņa, ka igauņu kaŗaspēks pie Cēsīm piepeši uzbrucis Baltijas landesvēram. Cēsis ieradās igauņu ģenerālstaba plkv. Rēks un nolēma, ka landesvēra tuvošanos Cēsīm uzskatīs par naidīgu soli.

Pēteris Dzirkalis dienas grāmatā apraksta Cēsis kauju ugunīs. Cēsis 30. maijā ar kauju ienāca Ziemeļlatvijas partizānu pulks, kareivji izskatījās bēdīgi, daudziem nebija pat zābaku kājās, bet acīs dzīva uguns. Apģērbs bija salasīts, bet katram bija ieroči, tie varēja būt ap simtu, vīriem pie cepures piesprausta priežu skuja kā atšķirības zīme. Viņi nāca no Raiškuma puses, bija briduši pāri Gaujai, slapji un izsalkuši. Tos vajadzēja paēdināt.

Dienu vēļāk Cēsis iejāja ap 150 jātnieki - latvieši skaitās formās, vācu kaŗa laika mundieŗi, sarkanām krūšu tresēm ar latviešu zīmotnēm un kokardēm. Tie bija no Baloža brigādes.

Vairāki autori īsos rakstos izteikuši savas domas un vērojumus. Uz kaŗa stāvokļa pamata vācu bruņniecības muižas Ziemeļlatvijā pieskaitītas zemes fondam. Sakāri ar Latvijas Pagaidu valdību bija vāji. Ziemeļlatvijā sagatavoja izlaist jaunas banknotes - Latvijas markas, bet Pagaidu valdība pasteidzās izlaist Latvijas rubļus. Rīgu no sarkaniem atbrīvoja 22. maijā, bet ienāku-

Saeimas mandātu komisijas sekretārs deputāts Juris Sinka nesēn viesojās Toronto ar vairākām atšķirīgām runām, izgaismojot patreizējo situāciju Latvijā.

- Viss progresē lēnām. Nāks laiks, celsim augstāk.

Ed. Keiša atreferējums

Ari mums netrūkst tādu vīru, kas īstenību nevēļas redzēt.

Lai atceramies mūsu siltāko dzejnieku SKALBĪTI!

Ed. Keiša atceres šaržs

TĀ NU TAS IR!

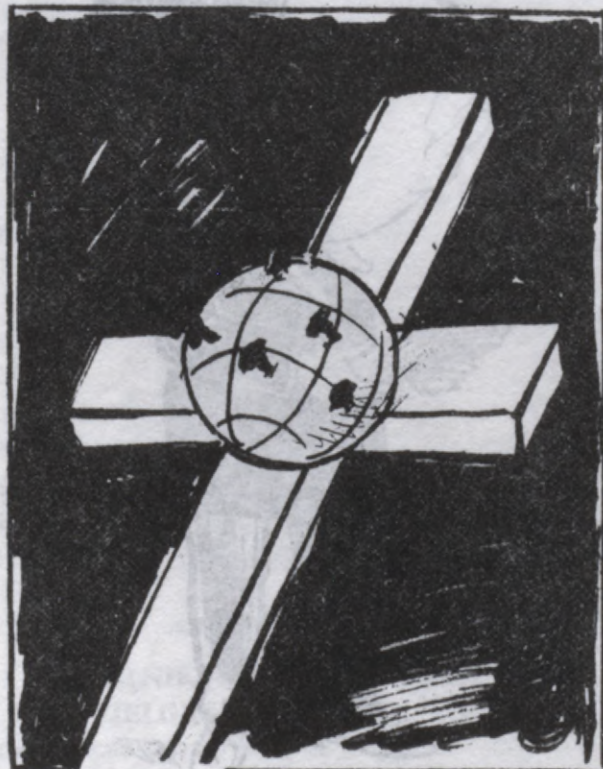

Kāju mināmā domāšana. Ko tas nozīmē, prasiet Dr. Ulafam Jānsonam!

NOŽĒLOJAMA BRĪVĪBA

- Mans bračķa Kanadā ir bezdarbnieks, saņem no valdības algu, bet vecākais Rīgā ārstē cilvēkus. No Kanasdas viņš mums sūta paciņas, citādi arī mums būtu jāiet zagti.

Nesen lasīts, ka pasaule drīz iešot bojā. Nav jābrīnās, mēs paši to sitam krustā visu laiku.

šie vācieši šāva uz katru, ko sastapa ielās. Pēc Baloža vienības ienākšanas Rīgā, atrada, ka noslepkavoti ap 5000 cilvēku. Visa noteikšana bija vāciešiem. Izbraukt no Rīgas varēja tikai lauksaimnieki.

Vēsturnieks E. Andersons aprakstījis Cēsu kauju politisko nozīmi. Vācijas parakstīja Versaļas miera līgumu 28. jūnijā. Niedra nevienam vairs nebija vajadzīgs, savas pilnvaras viņš nodeva plkv. J. Balodim. Miera līguma parakstīšanā pielaida igauņus, bet ne Ziemeļlatvijas karaspēka pārstāvjus. Viņu vietā to parakstīja Baloža brigādes pārstāvis A. Šulmanis. Ulmaņa valdība 8. jūlijā ieradās Rīgā, bet 2 dienas vēlāk "ziemeļniekus" un "dienvidniekus" apvienoja kopējā Latvijas armijā.

Grāmatā ir 16 lpp. ar fotografijām, daži raksti nodrukāti latviski un igauņiski. Grāmata izdota ar Latviešu Nacionālā fonda Zviedrijā, Andreja Eglīša un Latvijas Republikas valdības programmas "Latvijas tēls" atbalstu. □

V. Irbe

TRĪS GRĀMATAS LATVIJAS SPORTA MUZEJAM

Reizē ar Latvijas neatkarības atgūšanu sporta saimei Latvijā radās iespēja iepazīt latviešu sportistu gaitas svešumā, ar viņu neatlaidīgo cīņu pret dzimtenes okupantiem - Padomju Savienību.

Tikai retais Latvijā dzirdējies, ka kaut kur Kanadā latvieši, lietuvieši, igauņi, ukraiņi un armēņi rikojuši 1980. un 1984. gadā kautkādas Brīvās (protesta) olimpiādas.

Jaundibinātais Latvijas Sporta muzejs Rīgā veltī īpašu uzmanību materiālu vākšanai par latvisko sportu svešumā. Tas ir arī galvenais iemesls, kāpēc bija jāķerš pie trīs grāmatu - "1980. gada Brīvā Olimpiāda", "1984. gada Brīvā Olimpiāda" un "Roberts Plūme sportā" rakstīšanas.

Toreiz, kad organizējam šīs protesta olimpiādas, kuŗas atbalsojās arī 1984. gadā jo plaši Losandželosā, neienāca prātā, ka kādreiz būs par tām jāsniedz vispusīga informācija grāmatas veidā Latvijas Sporta muzejam. Būs jāpastāsta, kāpēc tās organizēja, kā ritēja organizācijas darbs, kā uz to atsaucās trīs Kanasdas lielākās politiskās partijas, kā tikām galā ar šādu sarīkojumu fināncēm, kā tas atsaucās Kanasdas presē un televīzijā utt.

Laika tecējumā daļa dokumentu nav vairs atrodami. Tāpēc bija šim darbam jāvēlti vairāk nekā divi gadi. Pēdējais posms ritēja lielā steigā - sasteigti, jo bija paredzēts, ka Kanadā ieradīsies viena no atbildīgām Sporta muzeja darbiniecēm - Dzintra Grundmane, kuŗai vēlējos nodot šīs grāmatas.

Grāmatas par protesta olimpiādām ir īpatas tanī ziņā, ka tur mijas latviešu valoda ar materiāliem angļu valodā. Protams tur atrodami sacikšu rezultāti, dalībnieku saraksti, sacikšu apraksti, daudz uzņēmumu un statistikas par to, kā Padomju Savienība, iekļaujot savās izlasēs labākos okupēto valstu sportistus, ieguvusi uzvaras un medaļas uz okupēto valstu rēķina. Katrā ziņā ar šīm grāmatām ir aizpildīts robs mūsu sporta vēsturē. Ja tas nebūtu izdarīts tagad, tad pēc dažiem gadiem tas nebūtu vispār iespējams.

*

Roberta Plūmes vārds ir daļēji, pie tam nepelnīti, grimis aizmirstībā, kaut jaunībā viņa panākumi visdažādākos sporta veidos ir apbrīnojami. Pat internacionālā sporta arēnā neesmu atradis viņam līdzinieka. Pirmā pasaules kara laikā kā Rīgas ģimnazists R. P. dodas bēgļu gaitās Krievijā, kur guva izcilus panākumus. R. Plūme bija arī viens no Latviešu biedrības dibinātājiem Jaroslāvā un pirmais tās valdes priekšsēdis.

Populārajā riteņbraukšanas sportā uz treka R. Plūme uzvarēja visus labākos Krievijas braucējus, nezaudējot nevienu saciksti. Tāpat grūtajā vieglatlētikas desmitciņā pieveica visus Krievijas labākos desmitciņniekus. Guva daudz uzvaru un laboja rekordus arī apvidus - distanču slēpošanā. Boksa uzvarējis arī smagāka svara bokserus, iegūstot visu svaru meistara nosaukumu un atstāja ringu neuzvarēts. R. Plūme guvis labus panākumus peldēšanās sacikstēs, bijis Pēterburgas Sporta institūta airētāju izlasē, spēlējis Urālu apgabala futbola meistarkomandā, spēlējis ūdenspolo, basketbolu un piedalījies vēl citos sporta veidos. Latvijā veltīja galveno ievērību riteņbraukšanai un slēpošanai. Roberts Plūme bija neatkarīgā Latvijā viens no rosigākiem sporta darbiniekiem, daudzkārt slavēts un arī pelts. Pēc

Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa idejas, R. Plūme izstrādāja un vadīja lielo riteņbraucēju Vienības braucieni u. c.

Viņš guva ievēribu starptautiski kā sporta darbinieks. 1936. gadā viņu ievēl Londonā, Anglijā, par Starptautiskās studentu konfederācijas prezidentu.

Vēlāk bēgļu gaitās Austrijā organizē latviešu sportistus sacensībām ar vācu, austriešu un šveiciešu sporta vienībām, latviešiem gūstot labus panākumus.

Grāmata ar Robertu Plūmi nobeidzas ar viņa darbošanos Kanadā kā LSAK valdes priekšsēdim. Sevišķi jāatzīmē, ka R. Plūme ierosināja LSAK valdes sēdē organizēt vasaras nometni latviešu jaunatnei. R. Plūme bija arī nometnes atbildīgais vadītājs. Tāds ir, apmēram, grāmatas saturs par šo nenogurstošo latviešu sporta darbinieku.

Visas trīs grāmatas ir pagatavotas zeroxsa tehnikā, katra pa 20 eksemplāriem, atrodamas arī Toronto Latviešu Centra bibliotēkā. Dažas grāmatas vēl var iegādāties no LSAK, kas finansēja kopiju izgatavošanu. □

Ž. Zentiņš

ŽURNĀLI

LASĀMVIELA LAIMAS RAKSTA ZĪMĒ

Žurnāla *Jaunā Gaita* 199-tā laidiena vāku mākslinieks Ilmārs Rumpēters rotājis ar skujiņu rakstā izzīmētu ausekli. Skujiņa ir Laimas raksts. Tādēļ vedas vienkārt secināt, ka pati Laima žurnālam palīdzējusi tik tālu ceļu noiet, un, otrkārt, cerēt, ka miļā Laima lems šo ceļu turpināt arī nākotnē, ausekļa gaismas mirdzumā.

Skumjas ir arī latviešu bedību atribūts, un mūžības slieģeņa pārkāpšana ir temats vairāku autoru darbiem šajā JG numurā. Benita Veisberga "Elēģijā" vēsta par mātes pēdējām dienām pirms nāves, kad visas kādreizējās sūras pretešķības aiznesusi Lielupes pavasara plūdiem līdzīga liela, mierīga plūsma. "Notiek kas labs," bijīgi raksta autore, un, mātes lēno miršanu vērojot, iegūst pārliecību, ka "nodzīvotas dzīves gaismas... augšāmceļas un dzīvo tālāk."

Laima Kalniņa darbā "Atkal un atkal" miršanu aplūko no pašas mirējas, 89 gadus vecas sievas viedokļa.

"Modri pieminot" ir virsraksts Intas Ezergailes aizkustinošajiem vārdiem par nelabojamo inscenētāju - gleznotāju un rakstnieku Modri Zeberīņu. Turpat blakus ir Zeberīņa paša, laikam gan, pēdējais rakstu darbs. Kaulainajai jau pavisam cieši acis skatoties, Zeberīņu joprojām neatstāj ēvergēlīga zobgalība, aprakstot medicīnas kalpu izdarības ar viņa ķermeņa "nesmukām vietām". Taču cauri karātavu humoram vid sasliešanās pret nejdzīgo nāves "lozi", kuŗu līdz beidzamam gribas saukt par nederīgu.

Ārpus reālā laika un telpas, šķiet, notiek Ainas Zemdegas mulsinošā "Atgriešanās", bet Veronika Janelsiņa zem virsraksta "Nederīgā dvēsele" asprātīgi apcer šī neredzamās, netveramās substances īpašības un varbūt pat glābšanu.

Dzejas nodaļā šoreiz atkal daži jau pazīstami vārdi, kā Indra Gubiņa, Juris Mazutis, Rīta Gāle, Aleksandrs Pelēcis. Tiem līdzās tādi, kas līdz šim latviešu dzejas dārziņā nebija manīti, kā Roberts Laiviņš, kuŗš cīnās ar jautājumu "Kā dzīvot bez Tevis", drosmīgais Madrides demonstrētājs, mācītājs Māris Ķirsons, kam "Šaubu nav" un "pārdaugavietis" Vilnis Baumanis ar pārdomām par "trimdas pils aizslēgšanu" un par Rīgu, kuŗa "neglāsta mūs maigām rokām". Valdis Voguls vārsimo "Latgolas volūdā", bet Māra Zvaigzne "iekrit Latvijā kā pazīstamā kabatā".

Nav aizmirsta dzejnieka Friča Dziesmas literārās darbības 75-tā gadskārta, ar fragmentu no viņa "Līvzemes eļģijas".

Nikolajs Bulmanis ar ierasto erudīciju izvērsti pastāsta par 1994. gada mākslas refleksijām Latvijā. Jānis Liepiņš apskata daudzkārt un daudzējādi vērtēto Zentu Mauriņu "No citas puses". Valentīns Pelēcis apcer "cerību tiltiņus uz Latviju" un prāto par Latvijas lauksaimniecību kādreiz un šodien. Gunars Zvejnieks apraksta pirms 50 gadiem bez žēlastības izdoto latviešu leģionāru godināšanu Zviedrijā 1994. gada jūnijā.

Grāmatu apskatā Mārtiņa Lasmaņa recenzija par Indras Gubiņas "Ar ēzeli uz Akropoli", kā arī Veltas un Andrēja Holcmaņa informatīvais raksts par sērijas "Latvijas arhitektūras un mākslas pieminekļi" 16 grāmatām. Žurnālu bez fotoattēliem

kuplina Ojāra Šteintera akrila gleznojumu reprodukcija un Imantā Zilberta karikatūriskie zīmējumi.

Vai būs ko izlaidusi? Lasiet un pētiēt paši, jo *Jaunā Gaita* ir lasīšanas vērts žurnāls, kuŗš patiešām nedrīkstētu trūkt neviena inteligenta latvieša abonējamās periodikas sarakstā.

Lūdzu, rakstiet *Jaunās Gaitas* saimniecības vadītājam Ingridai Bulmanei, 23 Markland Drive, Etobicoke, Ontario, Canada M9C 1M8, vai zvaniet uz 416-621-0898. Tautiešiem Latvijā *Jaunās Gaitas* abonementu iesaku izlūgties no "bagātajiem radiem" ārzemēs pasaulīgo dāvanu vietā.

Biruta Sūrmane

ZEME UN TAUTA

LABA (Latviešu Agronomu Biedrība Ārzemēs) gadskārtējais izdevums *Zeme un Tauta* ap gadu miju sasniedza lasītājus. Šoreiz tas ir dubultnumurs 38/39, sakarā ar 2. Pasaules agronomu kongresu un agronomu salidojumu Latvijā, Vecauce, un papildus materiāliem par to, kad radusies vairāk lasāmvielas. Jāpaskaidro, ka šis žurnāls veltīts lauksaimniecības zinātnei, kultūrai un sabiedriskiem jautājumiem, kas pilnībā atbilst šim norādījumam, iepazīstoties ar tekstu.

Šī numura saturu ievada LABA sekretāra R. Prūša raksts "Latvijas lauksaimniecība jauna ceļa sākumā", kuŗā tas norāda uz dažiem svarīgiem principiem, kas būtu ņemami vērā, kad Latvija atgūvusi brīvību un neatkarību, esot saimniekiem pašiem savā zemē. Taču izkārtot dažādas lietas, sakarā ar īpašumu atgūšanu un neskaidrību likumos, kavējusies Latvijas lauksaimniecības dzīves augšupeja, ko ar saprātīgu jautājumu risināšanu varētu novērst. Tālāk nākotnē jāstrādā saprātīgi vienoti, tas nāktu par svētību tautai un valstij.

Tālāk agr. Ev. Šmits dod praktiskus norādījumus, apcerot temu "Komposts un tā loma jaunā skatījumā", kas visnotāj satur vērtīgu informāciju, no kā iegūt labu kompostu-mēslojumu un kā to izlietot, sasniedzot labus rezultātus savos dārzos un laukos. Galvenais ieguvums - tiek uzlabota augsne, ietaupīta nauda un nav jāiegādājas mākslīgie mēsli.

Jo vērtīgs ir Dr. G. Šubiņa apskats "Sēņu audzēšana tirgum", kas var interesēt jo plašas mūsu tautiešu aprindas, sevišķi dzimtenē, kur šādus pasākumus varētu iedzīvināt. Piebilstams, ka latvieši ir sēņu cienītāji, tā papildinot šī auga ieviešanu kā uztura līdzekli visdažādākos veidos un daudzveidojot kulināro mākslu.

Agr. I. Dērics, savkārt, pakavējas stāstījumā "Tomātu audzēšana siltumnīcās", kuŗam gan būtu lietderīgi pievienot nelielu papildinājumu, kā šo augu izaudzēt brīvā dabā, jo būs tikai rets kāds no mūsu ļaudīm, kam ir sava mājele un dārziņš, kas nedomātu, ka pašam būtu patīkami, kad tomāti gatavi, noplūkt tos savā dārzā.

Tālāk Dr. J. Zuševica raksts "Lauksaimniecības attīstība pēdējā gadā", ģeogr. maģ. I. Meža Latvijas demogrāfijas iztirzājums un citi interesanti un vērtīgi sacerējumi, gan no autoriem dzimtenē, gan svešumā. Viens otrs no iespīestiem rakstiem dzirdēts Gaŗezērā, Zemnieku dienā vai lasīts agronomu kongresā Latvijā. Vēl varētu piebilst, ka arī agr. P. Māliņš šoreiz pavisam isi pastāsta par pāris rožu šķirnēm, kas būšot dabūjamas 1995. g. Agr. A. Pāvuls pieskaŗas 15. Latviešu agronomu kongresa norisei, ko papildina vēl citi, norādot uz ieguvumiem, pieņemtām rezolūcijām un atainojot savas pārdomas par šo pulcēšanos.

Kā parasti, Elza Kauķe-Indriksone savā Mājturības nodaļā, vispirms pati, iztirzā soļu skaitīšanu - cik daudz sievietei jānotaigā gan virtuvē, gan kopjot lopus, gan arī iegriežoties citās saimniecības ēkās, dodot vārdu vēl B. Gerstenfeldei par Jasmuižas skolas dzīvi. 32. lpp. atrodams raksts "Dievu es gribu lūgt priežu mežā", kuŗam, liekas, spīestuvē "nokritis" autors, bet tas atrodams satura rādītājā - ir Vija Krēslīņa-Vilīpsone. Neizpaliek agronomi-jubilāri, daži nekrologi, gaŗāks Fr. Dangas stāstījums par ceļojumu uz Izraēlu, divi Dr. A. Vanaga raksti un vēl daži citi.

Žurnālā iespīesti pavisam kopā 30 raksti. Tiem pievienoti 26 uzņēmumi. Tam pavisam 64 lappuses. *Zeme un Tauta* pasūtīnāms - Mr. A. Elksnis, 404 Clubview Drive, Kalamazoo, MI 49009, U. S. A. Tas maksā \$ 6.- □

Valters Zirnis

Redakcijas kolēģija sveicina kolēģi Latvijā Aleksandru Pelēci ar Triju zvaigžņu ordeņa piešķirumu. Elmārs Brumšmits no Latvijas DV Siguldas nodaļas apcer svētbrīdi Morē, pirms 50 gadiem kaujās kritušiem "Mores kauju atblāzmā". Elita Roze "Viņi nenāca pār vēlu" stāsta kā 19. divīzijas leģionāri pie Mores apturēja desmit kārtīgi stiprāko uzbrucēju, zaudējot 200 savējo. "Āziātiskā nekaunība" - Ādolfs R. Gailītis piemin atkārtoto krievu diplomātu nekaunīgos apgalvojumus, ka 1991. g. augustā dzimusi gluži jauna demokrātiska Krievija, kuŗa nekad nevienu nav okupējusi un apspiedusi.

Andrejs Spārniņš, DV ASV priekšnieks - "Daugavas Vanagu nebūšanas" - pieskaŗas tam, kas pēdējos 3 gados traipa DV vārdu un saka: "Ir jāatcerās, ka uz būvēt DV organizāciju par tādu, kāda tā ir šodien, pagāja visi mūsu svešumā esošie gadi. Ir pienācis laiks varbūt neapdomāto, tomēr kaitīgo rīcību izbeigt."

Indulis Ronis, Latvijas Vēstures Institūta direktors garākā rakstā "Tautību naida kurinātāji Latvijā", cita starpā, piemin Mavriku Vulfsonu, ko mēs, rietumos, tik labi atceramies no viņa un Jurkāna braucieniem Godmaņa valdības laikā. Vulfsons un citi bieži piemin Fridricham Jekelnam Rīgas tiesas prāvā piedēvētos 3 izteikumus: latvieši bija labāki žīdu šāvēji nekā vācieši, latvieši sāka žīdu šaušanu pirms vācieši ieradās, Latvija bija piemērota vide žīdu iznīcināšanai. I. Ronis, kam savā laikā, kad uz īsu brīdi pavērsās Maskavā čekas archīvu durvis, ļāva dokumentos ieskatīties, citē 2. janvāra tiesas protokola (1946. g.) Jekelna liecību, ka viņš pavēlēja ēbreju nogalināšanu izvest SS augstākam virsniekam Dr. V. Štālekeram un Latvijas policijas priekšniekam Knechtam. Pedējam bijusi uzticēta nošaušanas vietu apsardze. "Ēbrejus šāva 10 vai 12 vācu kaŗavīri no SD. Viņu vārdus nezīnu." Tālāk Ronis raksta par kultkoŗa naida un melu brošūrām. Viena saucās "Kas ir Daugavas Vanagi" (iznāca arī angļu valodā) - prasot, lai Latvijas valdība atsedz, kas slēpjas aiz autoru pseudoniŗiem.

Ignāts Blaŗēvics raksta par "Latviešu kaŗavīri rietumu valstu armijās." Jūlijs Poŗs "Slavas vainagu cildinot" recenzija par grāmatu "Par vēlu mēs nedrīkstam būt". Herberts Ranema "Latvija toreiz un tagad". Autors raksta: neviens neprot labāk sajaukt faktus, kā krievu propagandas eksperti. Atcerēsimies, ka 1940. g. krievi reklamēja, ka Latvijā sākusies revolūcija, Katīnā nošautie poļu virsnieki - vācu darbs, Ribentropa-Molotova pakts - neeksistē. Alberta Eglīša pārdomas "Nav jāpievienojas, jābūt vairāk pašiem". Gunārs Bekmans "Rietumos no Pekos" - kāpēc Dŗonijs, the Lett, tika pakārts. Arvids Ozols "Kas viņš ir - Olgerts Miza?" - 19. divīzijas izlūku vada komandieris. Aleksandrs Pelēcis "Obergruppenfīrera Jekelna pēdējā šampānieša pudele" - ģenerāli kopā ar citiem Ostlandes bendēm pakāra Uzvaras laukumā. Autors atgriezās Talsos un pēc gadiem izdzēra šo pudeli.

Alfreds Dombrovskis "No Oderas līdz Amūrai" - 5. turpinājums - autors smagi slims tundras "slimnicās". "Mārite stāsta" - 1. turpinājums.

Recenzijas: Andrejs Krūmiņš "Grāmata par nesaules laiku" - A. Šiņķa un A. Eglīša "Ceļā caur nesauli". J. A. Bērziņš "Latviešu kaŗavīrs pēckaŗa posmā Latvijā" - Latvijas Archīvi Nr. 2.

Dzeja: Lūcija Sagameŗa-Nāģele "Tik daudz", Aleksandrs Pelēcis "Paliksim ar savu zemi", Eduards Freimanis "Satiekoties", Guna Ikona "Latvija rudenī" un L. M. Londona "Mēs pašas". Ziņas, chronika un sports.

Alfreds Puķīte,

DV CV ideoloģijas nozaŗes vadītājs

PIENSAIMNIECĪBA LATVIJĀ

Piensaimniecībai Latvijā ir dziļi tradicionālas saknes. Piens ir produkts, ko var saraŗot Latvijā bez izejvielu ievēšanas no ārzemēm. Pirmskaŗa gados Latvija kļuva bagāta ar sviesta eksportu. Pēckaŗa gados plaŗš piena produktu noiets bija Krievijā. Šodien situācija ir krasi mainījusies. Nesakārtotās tautsaimniecības dēļ šobrīd praktiski ir pārtraukts eksports, raŗošana apsīkst iedzīvotāju zemās pirktspējas dēļ, kontrabandas ceļā ievesto pārtikas produktu rezultātā. Notiekot privatizācijai sabiedriskajā sektorā, likvidējoties kolektīvajām un valsts saimniecībām, paplaŗinās privātais sektors.

1989. g. bija 3,9 t saimniecību, 1993. g. - 58,3 t ar 19 ha zemes (vidēji). No tiem 31% saimniecību ar zemes platību - 10 ha, bet 33% - ar platību - 20 ha.

Govju skaits uz gada beigām - tūkst.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Privātajā sektorā	136	146	159	187	235	245
Sabiedr. sektorā	407	398	376	344	247	107
Kopā	543	544	535	531	482	352

Taŗu šodien un vēl rīt nebūs sasniegts privātajās saimniecībās tas piena lopu skaits, kas bija sabiedriskajā sektorā. Pārejas periodā vienlaicīgi notiek Latvijas ganāmpulka atveseļošana. 80-gados liels ipatsvars bija lopiem, kas pozitīvi reaģēja uz leikozī. Tagad, veidojoties privātajām saimniecībām, šie lopī praktiski tiek likvidēti. Programma, kas paredzēja atveseļot slaucamo govju ganāmpulku no leikozes 5-7 gados, faktiski tiks realizēta jau šogad. Inficēto dzīvnieku ipatsvars samazinājies no 54% pirms 3 gadiem uz 11% šodien. Šie procenti ir izsaukuŗi lopu skaita samazināšanos, bet noteikti nākotnē attaisnosies.

Paŗlaik Latvijā saglabājusies tradicionālā govju ūķirne Latvijas brūnās - 93%, bet melnraibās sastāda 7%. Ilgstoŗas ūķirnes izkopšanas periodā brūnās govīs piemērojuŗas vietējiem apstākļiem, ir pieticīgas, izturīgas un ilgmūŗīgas. Šīs ūķirnes piena tauku saturs, atkarībā no kopšanas apstākļiem un ēdināšanas, ir 4,1-4,4%. Olbaltuma saturs 3,2-3,4%. Govju raŗības ģenētiskais potenciāls ir 5000 kg piena gadā. Diemzēl, paŗreizējos apstākļos govju produktivitāte ir tikai puse no ū iespējamā daudzuma.

Izslaukums no govīs pa g a d i e m.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
kg	3576	3636	3437	3205	2793	2741

Tas izskaidrojams ar to, ka govju produktivitātes kāpināšanai vajadzīgo resursu cenas (spēķbarībai, mēsluojumam) nav salīdzināmas ar piena cenu.

Rezultātā strauji samazinās piena raŗošana. Vienu gan ko varu teikt, sakarā ar govju ēdināšanas tradīciju atdzimšanu privātajā sektorā (vasarā ganību zāle, ziemā siens un saknes) iegūtais piens ir bioloģiski augstvērtīgs un, ņemot vērā apkārtējo vīdi - arī ekoloģiski tīrāks.

Piena raŗošana pa gadiem

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
tūkst. t	1974	1977	1893	1741	1478	1220 (?)

Samazinājies eksports uz Krieviju.

Piena produktu eksports uz austrumiem pa gadiem.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
tūkst. t	635	624	491	388	234	236

1994. gadā praktiski nebūs.

Piena un piena produktu patēriņš kļuvis proporcionāls Latvijas iedzīvotāju pirktspējai, nevis to vajadzībai.

Piens un piena produktu patēriņš 1 iedz. gadā/kg:

Vajadzība	1988	1989	1990	1991	1992	1993
max min	480 380	455 457	454 420	420 370	370 360	360

No visa raŗotā piena realizēts piens pārstrādes uzņēmumos pa gadiem faktiskajā svarā.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Tūkst. t	1687	1682	1591	1369	937	572
% no raŗ. piena	85,5	85	84	78,6	63,4	46,9

Visu šo pienu pārstrādā republikas uzņēmumos.

Piena pārdošanas cena pakāpeniski palielinās:

1992. g. - Ls 39 t (US \$ 69)

1993. g. - Ls 60 t (US \$ 107)

1994. g. marts - Ls 76 t (US \$ 133)

No iepirkta piena ražoja:

	1989 t	1993 t	1994. g. 5 mēn. t	% 94:93
Sviests	46636	17100	1934	34,1
Siers	24818	9800	1862	49,3
t. sk. kausētais	3700	600	135	30,1
Pilnpiena prod.	92400	17200	5944	100,8
Sausie piena prod.	10800	3100	219	17,5

Pakāpeniski mainās piena izmantošanas struktūra:

% piena no pārstrādātā:	1989	1994. g. 5 mēn.
Sviestā pārstrādā	54,7	37
Sierā pārstrādā	10,5	14
Pilnpiena produkcijā	29,9	44
Piena konservos	4,9	5

Produkcijas reālizācijas cenas regulē tirgus pieprasījums un piedāvājums. Patreiz uzņēmumi orientējoši reālizē sviestu par Ls 1,00 - 1,30 kg, sieru - par Ls 1,40, pienu (dzeramo) - Ls 0,10-0,13, biezpienu - par Ls 0,36-0,60, sausos piena produktus - par Ls 0,80-1,00.

Piena produktus ražo (vai var ražot): sviestu 25 uzņēmumos, sieru 20, pilnpiena produkciju 40, sausos piena produktus 5, kazeinu 2, laktozi 2, saldējumu 7.

Republikas piensaimniecības uzņēmumi ražo visus galvenos produktus. Pēc operatīvajām ziņām, patreiz republikā ir sekojošas produktu ražošanas jaudas:

Sviestam	205 tonnas maiņā (8 stundās)
Dabīgajiem sieriem	28,5 " "
kausētajiem sieriem	14,5 " "
pilnpiena produkcijai	1560 " "
kazeinam	6 " "
sausiem piena prod.	15 " "
saldējumam	28 " "
piena konserviem	151 t nosacītās kārbas

Sakarā ar piena ražošanas un rūpnieciskās pārstrādes straujo samazināšanos republikā (1993. g. 32,3 % no 1990. g. apjoma) visas ražošanas jaudas ir noslogotas tikai par 10-60% (atkarībā no reģiona un produkcijas veida).

Jāatzīst, ka lielākā daļa jaudu ieviestas pirms 10-15 gadiem, tādēļ morāli un fiziski nolietotas. Lai kardināli izmainītu attiecības starp piena ražotājiem un pārstrādātājiem, kā arī lai sāktu piena pārstrādes uzņēmumu modernizāciju, ieinteresējot ārzemju investītorus un kredīdevējus republikā, sāpta pārstrādes uzņēmumu privatizācija. Tā notiek 2 posmos.

I posms noslēdzās 1993. g. 1. augustā un ietvēra sevi piensaimnieku kooperatīvo sabiedrību dibināšanu pagastos un nelielo piena pārstrādes uzņēmumu (pienotavu, krējotavu) nodošanu bez atlīdzības šīm sabiedrībām. Patreiz republikā ir, apmēram, 200 piensaimnieku sabiedrības, no kurām 70 ir savas pārstrādes jaudas.

1993. g. sākās lielo pārstrādes uzņēmumu (kombinātu) privatizācija - pārveidošana no Valsts uzņēmumiem par akciju sabiedrībām. Šajā sakarībā pieņemtais 1993. g. 19. 01. likums "Par piena pārstrādes uzņēmumu privatizāciju" uzņēmuma akciju (kapitāla daļa) iegādē prioritāti noteica piena ražotājiem piensaimnieku kooperatīvajām sabiedrībām - 70% no kopējo akciju daudzuma ar 75% (ja biedrībai nav pārstrādes jaudu) vai 50% (ja biedrībai pārstrādes jaudas nodeva) atlaidi un iespējām pilnībā norēķināties par iegādātajām akcijām 5 gadu laikā.

Uzņēmumos strādājošiem var realizēt līdz 10% akciju ar 25% atlaidi. Šīs akcijas jānomaksā gada laikā. Pārējās 20% akciju par pilnu vērtību varēja realizēt jebkuŗam, kuŗš vēlas tās iegādāties. Nerealizētās akcijas uz laiku pāriet valsts īpašumā, kuŗai jā rūpējas par tālāko to realizāciju. Par akcijām iegūtā nauda nonāca uzņēmuma privatizācijas fonda ricībā. Šos līdzekļus var

izlietot tikai ražošanas modernizācijai. Patreiz republikā ir izveidotas 9 akciju savienības, kas visas ir lieluzņēmumi.

A. Jākobsons,

Lopkopības produkcijas pārstrādes nodaļas vadītājs

NABA UN MĒRKAĶU TIESA

Vai, jaunekli, spēks tev un dūša būs
Aizsniegt zinības kalna augstumus,
Kur galva reibst, kur ausis žvingst,
Kur prāti apmulst, gars ledū stingst?
Kur taku neviens vēl nav atradis,
Kur staigā vissaltākais ziemelis?

V. Plūdons

Kas esam lasījuši Bibliē, zinām, kā radās pirmais cilvēku pāris - Ādams un Ieva. Vispirms Dievs iztaisīja Ādamu, kam vēl nebija vārda - viņš bija tikai "cilvēks": "Un Dievs tas Kungs izveidoja cilvēku no zemes un iedvesa viņam nāsis dzīvības dvasi: tā cilvēks kļuva par dzīvu būtni." Ģenezes 2:7. Vēlāk redzēdams, ka Ādamam vienam pašam garš laiks, Dievs viņu iemīdzināja, izņēma vienu ribu un no tās iztaisīja sievieti - Ievu. Laikam tā riba Ādamam atkal atauga, jo šodien vīrietim tikpat daudz ribu kā sievietei.

Jaunradītais pāris staigāja pliki Ēdenes dārzā. Viņi nekautrējās un nekaunējās viens no otra, jo vēl nebija ēduši no laba un jauna atzišanas koka augļiem. Dažādi mākslinieki - zīmētāji, gleznotāji, skulptori, kokgriezēji - sen senis centušies viņus attēlot pareizi savos mākslas darbos, bet allaž atdūrušies uz jautājumu: vai viņiem bija naba vai nebija? Nevajadzēja būt, jo viņi nebija dzimuši no mātes klēpja; bet ja viņus attēlotu bez nabas, viņi neizskatītos kā pilnīgi cilvēki.

Bija jāgaida līdz 1857. gadam, kad angļu natūrālists, kā tolaik sauca dabzinātniekus, Filips Goss (Philip Gosse, 1810-88) publicēja grāmatu ar precīzu zinātnisku nosaukumu - "Omphalos", grieķiski "Naba". Viņš jau bija sarakstījis vairākus tīri pieņemamus darbus par putniem, insektiem un jūras dzīvniekiem, pat sarakstījis ar Darvinu, kas 1859. g. publicēja revolucionāro darbu "Sugu izcelšanās dabiskās izlases ceļā". Taču gribēdams Bībeles tekstiem dot zinātnisku pamatojumu, Goss smagi izblāvēdams. Savu darbu viņš iesāka ar apgalvojumu, ka notikumi dabā ir posmaini, cikliski, un tālab kaut kādā vietā ciklu rindā jānotiek radišanas procesam. Lai rastos cālis, papriekšu vajadzīga ola, tāpat kā olas priekštecim jābūt cālim. Tajā acumirkli, kad Dievs radija cāli, Viņa domās jau eksistēja arī ola, bet tā eksistēja ārpus laika, stāvokli, ko Goss apzīmēja par "prochronisku".

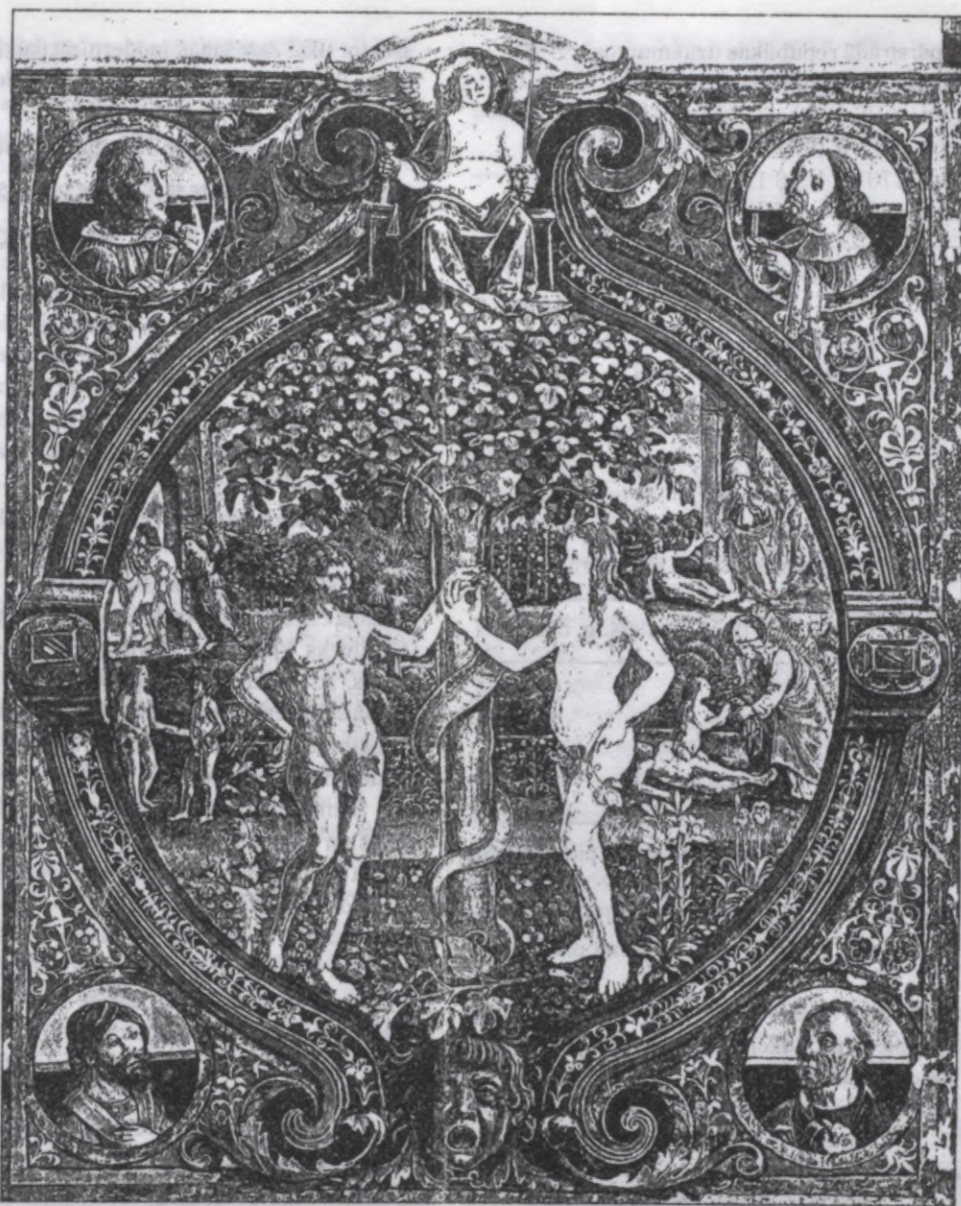
Dievs nekad nav radījis kaut ko pilnīgu. Ādams un Ieva bija radīti un apgādāti nabām, kā pienākas, jo Dievs jau zināja, kādu lomu nabas spēlēs nākotnē. Tāpat kokiem Ēdenes dārzā Viņš ielika gada griežus, it kā tie būtu auguši jau daudzus gadus. Dažādie zemes nogulšņi, slāņi un ieži arī radīti ar visiem pārakmeņojumiem, kas tagad tajos atrodami un ko izrok pētnieki. Jebšu pētnieki spriež, ka tie esot miljoniem gadu veci, pasaule tomēr ir un paliek tikai 6000 gadu veca, radīta 6 dienās 4004. gadā priekš Kristus dzimšanas. Grāmatas beigās Goss jautā: "Vai kāds iedrošināsies sacīt, ka šāds secinājums ir absurds?"

Izrādījās, ka ne tikai "kāds" vien, bet visi, pat baznīca un mācītāji. Tas Gosu ārkārtīgi sarūgtināja, viņš atrāvās no pasaules un savu mūžu noslēdza vientulībā.

Ar Darvina "Sugu izcelšanos" isti sākās evolūcijas teorijas nostiprināšanās. Ortodokss ASV baptistu un presbiteriāņu grupas to uzskatīja par bistamu draudu bērnu pareizai audzināšanai. Evolūcija noliedzot Dievu, grauļot ģimenes autoritāti, sagandējot ticību Bībelei un morāli noliekot uz sociālā darvinisma altāra.

Presbiteriāņu baznīcas kopsanāksme 1910. g. pieņēma 5 "fundamentālus credo": Svēto Rakstu nemaldību; Kristus dievību, ieskaitot nevainīgu piedzimšanu; grēku piedošanu ar Kristus nāvi; patiesu un fizisku Kristus augšāmcēlšanos no miroņiem; un patiesu un fizisku Kristus otrreizēju atnākšanu. Šādu un līdzīgu uzskatu piekritējus tagad dēvē par fundamentālistiem

Padoties fundamentālistu spiedienam, Tenesi likumdevēji 1925. gada 21. martā pieņēma likumu, kas aizliedz publiskās skolās mācīt evolūcijas teoriju. Likuma pirmais pants nosaka: "Ar likumu aizliegts skolotājiem Universitātēs, normālskolās un

Adam and Eve miniature, Florence.

Ādams un Ieva. Abiem ir nabas.

visās citās publiskās skolās... mācīt jebkādu teoriju, kas noliedz Dievišķas cilvēka Radišanas stāstu, kā to māca Bībele, un tai vietā māca, ka cilvēks cēlies no zemāka dzīvnieka."

Tikai dažus mēnešus vēlāk, 1925. g. 10. jūlijā, Deitonā (Dayton), tiesas priekšā stājās pirmais likuma pārkāpējs. Tas bija bioloģijas skolotājs Džons Skops (Skopes). Apsūdzību uzturēja fundamentālists Viljams Dženings Braiens, bet apsūdzēto aizstāvēja liberālis Klarens Darovs. Prāvu iesauca par "mērķa tiesu" nevien ASV laikraksti, bet arī daudzi Eiropas preses izdevumi, jo ieinteresētie avižnieki bija saradušies no visām pasaules malām. Braiens uzsvēra, ka Bībele ir tikpat nepārprota kā likums, to katrs var viegli saprast, nekas tur nav iztulkojams vienādi vai otrādi, jo "viens Dieva vārda jaukums ir tas, ka nevajaga būt ekspertam, lai to saprastu."

Tad Darovs jautāja, vai viņš ticot, ka saule palikusi pie debess stāvēt uz vietas, lai Jozua varētu turpināt kauju. "Es pilnīgi pieņemmu, kā rakstīts Bībelē," Braiens atbildēja. - "Vai jūs ticat, ka tai laikā saule gāja apkārt zemei?" Darovs turpināja jautāt. - "Nē," Braiens atzina, "es ticu, ka zeme iet ap sauli." Tad Darovs piezīmēja, ka Bībeles uzrakstīšanas laikā vēl nebija zināms, ka zeme apriņķo sauli. Bībeliskais apraksts ir brīnums, un brīnumu katrs var tulkot pēc sava prāta.

Braiens bija labs runātājs, divreiz mēģināja tikt par ASV prezidentu. Viņš spruka vajā: "... Vecā un Jaunā Derība ir pilna brīnumiem... Evolucionisti noliedz nevainīgo piedzimšanu... miesas augšāmcelšanos... grēku piedošanu. Zinātnieki saka, ka cilvēks iet tikai uz augšu, nekad nav kritis, ka nav bijis nekāda iemesla Pestītāja atnākšanai... nodokļu maksātāju bērniem uzspiež mācību, kas noliedz ticību Pestītājam un debesīm... atņem viņiem katru morālu pamatu, ko Bībele mums dāvājusi..."

Darovs nepalika parādā: "Kad brīvības gars ir atstājis cilvēku sirdis... fanātisms un tumsonība ņem virsroku. Tā aug augumā. Šodien tā piemeklē skolotājus, ritu tā apdraudēs privāto dzīvi. Tad tā piemeklēs sludinātājus... ieviesīsies žurnālos, laikrakstos, grāmatās. Pēc kāda laika cilvēks būs nostādīts pret cilvēku, ticība pret ticību, un ar plivojošiem karogiem un bungu ribožiem mēs soļosim atpakaļ uz spožo 16. gadu simteni, kad fanātiķi

iededzināja sārtus, lai sadedzinātu cilvēkus, kas iedrošinājās modināt intelliģenci, apgaismību un kultūru cilvēku prātos."

Kāds simts žurnālistu nepalaida gaŗām nevienu vārdu. Visi zināja, ka Skopu atzīs par vainīgu likuma pārkāpšanā, un tā arī notika, viņu sodīja ar simt dolāriem, bet spriedums dažādu iemeslu dēļ netika piemērots. Turpretim Braienu laikraksts "Baltimore Evening Sun" attēloja karikatūrā kā vecu muļķi.

Pēc tukšas uzvaras Deitonā fundamentālisti panāca tādu pašu likumu izdošanu Misisipī un Arkanzā. Tie pastāvēja līdz 1967. gadam, kad ASV augstākā tiesa tos atzina nesaskanam ar konstitūciju.

Tācu fundamentālisma mērķi palika dzīvi un dzīvo vēl šodien, tikai ceļi uz tiem ir pārveidojušies. Ja konstitūcija aizliedz reliģiju mācīt skolās, tad reliģija jāpārtaisa par zinātņi, ko brīvvisur mācīt. Šo uzdevumu paveikt uzņēmās hidraulikas inženieris Henrijs Morriss, 1961. gadā izlaizdams grāmatu "Ģenezes plūdi" (The Genesis Flood). 1963. g. viņš un daži citi domubiedri, vairāki no tiem atziti zinātnieki, noorganizēja Radišanas Pētniecības Biedrību (Creation Research Society), un 1972. g. Morriss nodibināja Radišanas Pētniecības Institutu (Institute for Creation Research). Jebšu tam vajadzēja būt neitrālam zinātniskam iestādījumam, institūts no saviem biedriem un studentiem pieprasīja ticības apliecinājumu: visas radības sugas pastāv kā sākumā radītas un nav pārveidojušās; plūdi pārklājuši visu pasauli; un Ģenezē aprakstītais radišanas process ir vēsturiska patiesība.

Savu "zinātnisko radišanas mācību" (Creation science) Morrissa Institutis visiem spēkiem mēģina ieviest ASV skolās, pieprasot vienādu laiku ar evolūcijas mācību. Panākumi mazi, jo visos gadījumos tiesas atzinušas, ka tā ir aizplūvurota reliģiska propaganda.

Tomēr fundamentālistu ietekme amerikāņu sabiedrībā joprojām ir liela. Vērtē, ka ne mazāk kā katrs ceturtais amerikānis ir kluss vai atklāts bībeliskā radišanas stāsta piekritējs. Uzlietojot šimpanzi vai gorillu, cilvēkam grūti tos atzīt par attāliem radniekiem. Arī bijušais prezidents Ronalds Rēgens izteica saubas. 1913. g. toreizējais prezidents Vudrovs Vilsons par evolū-

cijas teoriju izteicās: "Protams: kā katrs intelligenti un izglītots cilvēks, es piekritu organiskai evolūcijai." Gandrīz 70 gadu vēlāk, 1982. g. 22. augustā Rēgens kādā runā Teksasā piebild, ka viņam esot "ne mazums jautājumu", vai evolūcija ir pierādīts fakts. Citā runā Dallasā viņš izteicās, ka "evolūcija ir tikai teorija, kam zinātniskās aprindas vairs netic, ka tā ir nemaldīga" un ka "jaunākie atklājumi tajā atraduši vairākus trūkumus."

Politisku apsvērumu dēļ Rēgenam varbūt bija jāapliecina ticība, kas nebija viņa paša. Bet viņš ticēja arī Armagedonam, pēdējai lielkaijai starp debess pulkiem un Sātana kalpiem. □

Osānu Kārlis

FORUMS - vērojumi, pārdomas, piezīmes

GLUMI UN PATIESI VĀRDI

(Vai: par valodas nepiesārpošanu)

Cienījamie birokratiskās bubināšanas nīdēji! Politiku plānvirus noraidītāji! Uzpūtīgas 'pareizības' garām laidēji, apsmējēji! Plāpības apkarotāji! Melu atmasketāji! Godīgā vārda aizstāvji! Trāpīguma meklētāji! Vienkāršības, patiesības cienītāji!

Man ir kas labs Jums iesakāms.

Četras reizes gadā - un jau divdesmit pirmā laidienā - ASV angļu valodas skolotāju apvienība (NCTE: National Council of Teachers of English) izdod savu *Quarterly Review of Doublespeak*, teiksim, 'Ačgārnrūnas reviju' (turpmāk - AR). Tās brīnumu pilnās astoņās lapiņās negurstoši uzstājas valdību un valdnieku, ierēdņu, politiķu, militāristu, biznesmeņu, jā, arī skolotāju un akademiķu, organizāciju, preses, radio un televīzijas, sludinājumu, evaņģēlistu, 'ekspertu' un daudzu citu arodu, žanru un izteiksmes avotu izmocītas valodas šedevri. Klajas muļķības, absurda, pliki meli. Vārdi, kas saka vienu, bet nozīmē otru. Liekulības apliecinājumi. Mazdvēselības santīmiņi.

"Ačgārnrūna ir visur," saka AR redakcija, "un tās konstatējums (domājotam cilvēkam) sāp. Bet grāmatas, raksti, karikatūras un citi materiāli, kas analizē, apgaismo, kritizē un izsmej ačgārnrūnu ir arī visapkārt. AR uzdevums ir vienā vietā sakopot i ačgārnrūnas piemērus, i tās apkaņošanas gājienu. Lūdzam, mudinām, acinām AR lasītājus piedalīties!"

Tādā 'slimības dokumentācijā' lasītāji, acīmredzot, piedalās ar baudu: AR slejās izklāstītais nav uz vietas pieejamu izdevumu sausi 'akadēmisks' pētījums, bet, drīzāk, sulīgs ienākušo materiālu tematisks sakārtojums. Izdevuma 'slava', liekas, stipri gājusi plašumā - atsaucas daudzi, kam raizes par valodas devalvāciju vispār, ne tikai ASV variantā - un piemēri kārtēji ienāk no citām angļu valodas zemēm (savā laikā izzoboja, piem., Ontario provinces 'vienlīdzīgas' darba došanas likmes, Kvebekas valodas 'pareizības' noteikumus), kā arī (bieži vien pikantā tulkojumā) no tāliem, aizmirsiem trulvārdības pagastiem (Ķīnas, Singaporas, izputējušās padomijas utt.). Redakcijas vienkopus savilkti, šie komplekti liek smieties, raudāt, dusmoties... vai visu to darīt pārmijus vienā reizē. Tik neticami plašs, bezgala izsmeļošs, nekaunīgi neatlaidīgs ir citēto vārdkaļu brāķa vēriens, ka... mute paliek vaļā, jākrata galva.

Janvāra numurs vienmēr interesants, jo tas apskata NCTE novembra sanāsmē piešķirtās galvenās balvas: *Džodža Orvela* - "darbam, kas vislabāk apgaismo publiskas ačgārnrūnas temu", un *Ačgārnrūnas* - personībai, kuŗa 'vislabāk' "izmanto stipri maldinošu, izvairīgu, klišejistu, bez seguma deklarativu un/ vai klaji pretrunīgu valodu." Tāpat, kā ačgārnrūnas piemērus, lasītāji var tekoši pieteikt kandidātus abām balvām.

1994. g. *Džodža Orvela* balvu 'par atzīmējamu pienesumu publiskas valodas skaidrībai un patiesīgumam' saņēma pazīstamais kartūnists Gārijs Trudo (Garry Trudeau) - sērijas *'Doonesbury'* autors. Trudo "... trāpīgi apskatījis kontroversus un personības, tā teicami veicinot publiskas debātes." Otrā vietā palika Ričards Bernstins (Richard Bernstein) ar grāmatu *'Dictatorship of Virtue: Multiculturalism and the Battle for America's Future'* (New York: Knopf, 1994). Bernstins mierīgi apskata 'politiski pareizas' valodas ieperināšanos izglītības materiālos, rašu attiecībās, vietējā sīkpolitikā, utt. Kandidātos: *Russell Jacoby* ar grāmatu *'Dogmatic Wisdom: How the Culture Wars Divert Education and Distract America'* (New York: Doubleday, 1994); *Daniel Harris* ar rakstu *'Making Kitsch from AIDS'* (Har-

per's, July 1994, pp. 55-60); *Daniel Somers* ar grāmatu *'Who Stole Feminism: How Women Have Betrayed Women'* (New York: Simon & Schuster, 1994); *Nicholas Karolides, Lee Burrell and John M. Kean* (redaktori) ar grāmatu *'Censored Books: Critical Viewpoints'* (Metuchen NJ&London: Scarecrow Press, 1993); *Stephen Kline* ar grāmatu *'Out of the Garden: Toys and Children's Culture in the Age of TV Marketing'* (London, New York: Verso, 1993); *Robert Parry* ar grāmatu *'Fooling America'* (New York: William Morrow); *Jonathan Rauch* ar grāmatu *'Kindly Inquisitors: The New attacks on Free Thought'* (Chicago: University of Chicago Press, 1993); *Victor W. Bonisch* ar grāmatu *'Congressional Voting Guide: A Ten Year Compilation of the 100th Congress, 2e'* (CVG Press, 1988); *Frank Kofsky* ar grāmatu *'Harry Truman and the War Scare of 1948: A Successful Campaign to Deceive the Nation'* (New York: St. Martin's Press, 1994). Daudz interesanta ko lasīt! Bernstina grāmatai atbalss šeit varētu būt Nila Bisūndata (*Neil Vissoondath*) *'Selling Illusions'* (*The Cult of Multiculturalism in Canada*), kuŗa gan stiprāk ierokas Kanadas 'multikulturālisma politikas' absurdos, kā tieši 'politiskas valodas pareizības' jautājumos.

1994. g. *Doublespeak*, resp., lielo muldēšanas balvu saņēma komentātors/autors Rašs Limbo (*Rush Limbaugh*). Citējot mēdiju pārraudzes grupu "Fairness and Accuracy in Reporting": "No AIDS līdz ozonam, no Whitewater līdz Bibelei, nav temats, kuŗā Limbo nespētu pūst pekstiņus un aizklāt patiesību." Piešķirēji min Limbo "... lielo radio un televīzijas programmu auditoriju...", kuŗā laureāta "... klaji maldinošā valoda iepotē nevēlamu sabiedrisku un politisku iedarbību" kā izšķirīgu 'uzvaras' faktoru. Otrā vietā palika organizācijas *'Rescue America'* Dons Trešmans (*Don Treshman*), kopā ar Džonu Burtu (*John Burt*) un Rev. Dāvi Trošu (*David C. Trosh*) sakarā ar, t. s., 'neiesakām, bet arī nenosodām' stāju M. F. Grifina afērā (Grifinu tiesā par aborta klinikas ārsta noslepkavošanu Floridā). Trešā vietā: ASV Šauteņnesēju biedrība (*National Rifle Association*), kuŗa centās notēlot automatu aizliegšanu kā 'pilsoņu pamattiesību ierobežošanu'. Tālāk kandidātos: Rev. Luiss Farakans (*Louis Farrakahn*), ASV Tautas vietnieku nama Rep. Džozefs Kenedijs II (*Joseph P. Kennedy II*) un R. J. Reynolds tabakas firmas priekšsēdis Džeimss Džonsons (*James W. Johnson*). Interesanta tipu galerija! Tušētāji visi!

Ar šo cilvēku domām un 'nopelniem' var tuvāk iepazīties AR 1995. g. janvāra numura slejās. Izdevums liek vaicāt - vai arī mums, t. s., 'maiņu laikos' nederētu kaut kas līdzīgs? Pirmie soļi, varbūt, jau sperti - pa laikam parādās raksti un vēstules par mūsu valodas piesārpošanu tīri (ja tā varētu teikt) vārdu krājuma ziņā, piem., ar krievu un angļu terminu nevajadzīgu ievazāšanu. Bet kā ar jēdzienu jaukšanu, devalvāciju? Nāk prātā tādi tendenciozi termini (ar mainīgu - un mainītu - nozīmi), kā brīvības cīnītājs, sakarnieks, demokratizācija, privatizācija, pilsonība, mafija, drošība, business(mens), kārtība, palīdzība, gaišie spēki, kustība, cilvēktiesības, nolīgums, sabiedriska pienākums, robeža, vērtības, tradīcijas, kultūra (ar vairākām piekabēm), saimnieks, veikalnieks - un vēl daudzi citi. Vai, tos lietojot, vienmēr 'saprotam' to pašu, viennozīmīgi? Kā (un kur, kāpēc) tos lietojam tā, kā lietojam? Kas to dara? Kas tādām izdarībām pretojas? Vai arī mums latviešu jomā pa laikam nederētu piešķirt Orvela un Ačgārnrūnas balvas?

Pārdomāsim!

Starplaikā ar US \$ 12 gada abonējumu pasmelsim iedvesmi no *Quarterly Review of Doublespeak, c/o NCTE, 1111 W. Kenyon Road, Urbana, Illinois 61801-1096, U. S. A.* un sūtīsim izdevuma ačgārnrūnas valodas piemērus no sava pagasta, no lasītā un piedzīvotā - kā te, tā Latvijā.

Juris Mazutis

AIZGĀJĒJS - TESTAMENTS - PALICĒJI

Sāpīgi pieredzēt gadījumus, ka šiem trijiem, ļoti nozīmīgiem vārdiem - *aizgājējs, testaments un palicēji* - daļa no mums, pēc pusmūža pavadīšanas svešā zemē, paiet garām gaužam neuzmanīgi, pavirši, neapdomīgi un nedomādāmi par to, kas pievāks manas mirstīgās, vairs nevienam nederīgās atliekas, tad, kad būšu aizgājis citā saulē. Laikam gan, tikai retam būs zināma mūsu senču labā un tālredzīgā ieraša sagādāt sev zārku, kapa vietu un norādījumus palicējiem laikā, kamēr vēl staigājam šīs

zemes ceļus. Tie parasti glabājušies klētīs vai arī bēniņos, ratnicās. Tad, kad laiks bija pienācis tos lietot, tie bija gatavi, pieejami. Arī kapa vieta mūsu tēviem un mātēm bija jau sen izmeklēta, kam līdzī gāja norādījumi, kā mani, kad būšu miris, ietērt un kā guldīt zemes klēpī. Mūsu senču atziņa bija, un daudziem tāda tā ir vēl šodien, ka, kamēr vēl esmu šajā saulē, pats visu nokārtošu, lai nebūtu par apgrūtinājumu, smagu nastu tiem, kas paliek aiz manis.

Daļai no mums šis skaistais, labais un tālredzīgais ieradums gādāt pašam par sevi, kad manis vairs nebūs, neattaisnojami ātri ir pagājis garām, neskatoties uz to, ka dzīvojam daudz labākos materiālos apstākļos, kā mūsu tēvi.

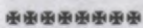
Par mūsu nevērību, neapdomību un nesagatavotību nezināmai rītdienai spilgti liecina daži gadījumi, kuņos zemes gaitu atstājēji - it sevišķi vieninieki - nav palicējiem atstājuši nekādus oficiālus norādījumus, oficiālus testamentus. Tas palicējiem ir radījis neiedomājamas grūtības, neērtības, laika un arī materiālus zaudējumus. Mutiskiem norādījumiem, kaut arī aizgājēja materiālais stāvoklis bijis labs, nav nekādas vērtības, tāpat arī bieži vien mazvērtīgi ir aizgājēja pašrocīgi uzrakstītie novēlējumi, ja tie pie notāra nav apstiprināti un testamenta izpildītājs visā pilnībā nav uzdots, kas atbilstu Kanadas un katras provinces tiesu likumiem. Likumi dažkārt ir tik bargi, ka pat mirušā mirstīgās atliekas no morgas var izņemt, lai pārvestu uz bērnu namu, tikai un vienīgi piederīgie tuvākā pakāpē vai arī aizbildnis - apliecināts mantojuma izpildītājs. Pretējā gadījumā tas paliks morgā un pēc zināma laika (2 mēnešiem) nonāks valsts īpašumā ar visu savu mantību, neskatoties, cik liela tā arī nebūtu. Visa aizgājēja personīgā manta, dzīvokļa iekārta, automašīna un arī bankas konti tiek noslēgti, neizdodot pat naudu aizgājēja izvadīšanai un apbedīšanai. Nav iespējams pat ieiet mirušā dzīvoklī, lai sameklētu kaut kādu testamentu vai oficiālu pierādījumu par testamenta izpildītāja izvēli, kas tad tam dotu tiesības rīkoties pēc testamentā minētiem norādījumiem, ieskaitot paša mirušā izņemšanu no morgas.

Atkarībā no testamentā satura un garuma, par tāda izgatavošanu notārs rēķina ap \$ 150.-. Ir ieteicams izgatavot arī pāris norakstus, kopijas, notāra apliecinātas, un izdalīt pirms aizgājēja nāves saviem piederīgiem, vai vieninieku gadījumā - testamenta izpildītājam. Neskatoties uz aizgājēja ģimenes, bērnu un piederīgo labo satību savā starpā, respektu un godbījību, tad, kad nauda sāk runāt, satība aplūst, tā izbeidz savu eksistenci.

Ir arī ļoti ieteicams, lai ģimenes banku konti būtu uz abiem, resp., vīra un sievas, vai arī kāda tuvākā piederīgā vārdiem, kas otram konta līdzpašniekam dod tiesības negaidītā nāves gadījumā izņemt naudu no naudas noguldītājas iestādes steidzamos gadījumos. Pretējā gadījumā nauda var tikt aizturēta iespējamo parādu noskaidrošanai, kas var vilkties vairākus mēnešus.

Tādēļ nopietns ieteikums, kas visvairāk attiecas uz tiem, kam nav tuvāku piederīgo ne šeit, nedz Latvijā, lūdzu, izgatavojat testamentu jau laikus, neaizbildinoties: "Nu, gan jau..." Mēs neviens nezinām, kad Zemes māte mūs sauks atpakaļ pie sevis. Neatstāsim savus palicējus, piederīgos, draugus un uzticāmas, tuvākas personas neziņā, nepelnītos apgrūtinājumos un neatstāsim savus materiālos līdzekļus, smagi un grūti pelnīto un mūžu krāto naudu valsts iestādēm, kā tas dažkārt ir noticis ne tikai pie mums, bet visā Kanadas mērogā. Novēlēsim kādam - privātam vai labdarības iestādei, lai tas, ko Latvija - mūsu dzimtene - mums katram ir devusi, nonāktu tur, kur to vēlamies. Latviešu tautai netrūkst trūkcūcietēju, viegli neiet bijušajiem kaņavīriem, kas daudziem pavēra ceļu uz šo krastu. Domāsim par to, pirms aizejam otrajā saulē. Tad būs par vēlu. □

Skrastiņi Indulis

TĀ TAS SĀKĀS...

Pagājuša 1994. gada pēdējos mēnešos laikraksts Laiks publicēja virspulkveža Artura Silgaila atmiņas, dažos turpinājumos, kuņos tas pastāstīja par notikumiem, kādi risinājušies pirms II pasaules kara, kad nedaudz vēlāk šajos kara virpuļos tika ierauta arī Latvija, kas visa šī lielā konflikta rezultātā zaudēja savu neatkarību. A. Silgailis izgaismo dažus faktus sakarā ar dažu Latvijas armijas virsnieku repatriāciju uz Vāciju, to darbošanos un citus apstākļus, pieskaroties kara sākumam, Latvijas okupācijai un citiem nozīmīgiem notikumiem, par ko viņš agrāk savos

rakstos vai runās bija, saprotamu iemeslu dēļ, klusējis. No virsniekiem, kas repatriējušies, viņš piemin Plensneru, pltn. Deglavu, pats sevi un dažus citus, ar kuņiem bijis kontaktā jau Vācijā. Gandrīz visus no tiem vairāk vai mazāk pazinu. A. Silgailis kādā no saviem rakstiem vai grāmatām par Latviešu leģionu atcerējies kādu notikumu, gan tikai pāris teikumos, kas risinājās pašā okupācijas sākumā, kad Sarkanarmija šķērsoja Latvijas robežu un garā okupantu kolona kā milzu čūska sasniedza Daugavpili, kur tikko bija risinājušies Dziesmu svētki, izveidojot nometni mežā, Stropu ezera krastā, netālu no pilsētas. Gan civiliedzīvotājos, gan armijā drīz vien radās baiga neziņa un straukums, kaut dzīve ritēja tālāk, taču daudzi apstākļi lika sajūst, ka Damokla zobens karājas pār visas mūsu tautas iedzīvotāju galvām jau pirmajās okupācijas dienās, parādot, kuņu rokās ir teikšana un vara, pat atsevišķos un zināmā mērā sikos gadījumos.

Par vienu no tiem gribu šoreiz pastāstīt. Personīgi biju līdzdalībnieks. Jau toreiz bija izdots rīkojums par Aizsargu organizācijas likvidēšanu, un šo kauna darbu - aizsargu atbrūpošanu - galvenā kārtā, paveica mūsu armija, savācot šīs organizācijas dalībnieku rīcībā esošos ieročus un novietojot tos armijas noliktavās. Tā tas risinājās arī Daugavpili un tās apkārtnē. No 10. Aizputes kājnieku pulka Riteņbraucēju rotas Daugavpils cietoksnī bija norikota kaņavīru grupa serž. Liepiņa vadībā šos ieročus savākt. Aizsargi, saskaņā ar rīkojumu, paši atnestu uz pagasta valdi. Tā šī akcija iesākta un turpinājusies. Kad šo darbošanos pamanīja vietējie, kreisi noskapotie aktivisti, tie griezušies pie kaņavīru grupas vecākā ar norādījumu ieročus atdot viņiem. Saņēmot noraidošu atbildi, aktivisti izteikuši draudus, ka to izdarīs ar varu. Situācija redzami saasinājusies. Rezultātā serž. Liepiņš telefoniski informējis par stāvokli pulka dežūrvirsnieku. Pēdējais nekavējoši to pieteicis pulka komandierim plkv. Pēterim Vaivadam. Tas, savkārt, apsvēris stāvokli. Lai novērstu apdraudējumu, nekavējoši izsauca mani un deva rīkojumu saformēt no riteņbraucēju rotas vienu kaujas grupu 14 vai 15 vīru sastāvā, ņemot līdz patšauteni, šautenes un kaujas municiju. Izbraukt ar smago mašīnu uz Naujenes pagasta valdi, likvidējot stāvokli. Gan piebilda - nešaut uz cilvēkiem, bet, ja situācija to prasa, nolaist kādas zāles pāri cilvēku galvām. Nekavējoši rīkojumu izpildīju. Pēc, apmēram, pusstundas sasniedzām Naujenes pagasta valdi. Tuvojoties gala mērķim, mašīna samazināja ātrumu. Pamanīju, ka vairākas personas civilās drēbēs ātrā gaitā dodas prom pa grāvjiem un ievirzās sakuplojušā rudzu druvā, drīz vien pazūdot acu skatam. Mana kaņavīru grupa palika ārpusē. Es uzkāpu pagasta valdes ēkas otrā stāvā, lai aprunātos ar serž. Liepiņu. Kad biju uzkavējies kādu pusstundu, pēkšņi izdzirdu, ka kāds paver durvis un ienāk istabā. Sēdēju ar muguru pret durvīm un nepiegrīezu vērību, nodomājot, ka ienācējs ir kāds no maniem kaņavīriem. Paverot acis uz sāniem, redzēju, ka blakus man nostājies Sarkanarmijas kaņavīrs, virsnieka uniformā, kapteiņa dienesta pakāpē. Tā bija pirmā tikšanās ar Sarkanarmijas kaņavīru. Piecēlos, sveicināju. Roku nedeķa, tikai diezgan paasi jautāja, ar kādu nolūku es esot šeit ieradies. Krievu valodā isi paskaidroju, ka esmu ieradies, pildot sava pulka komandiera pavēli, lai likvidētu saasinājušos situāciju un novērstu varbūtēju vardarbību. Mans sarunas partneris vēl mēģināja tautjāt, vai situācija esot bijusi tik draudoša, manipulējot vēl ar citiem argumentiem. Beigās pateica, ka es ar savu rīcību esot satraucis vietējos ļaudis, un strupi pavēlēja: "Pavadiet mani!" Nogājām lejā, kur bija novietota viņa vieglā mašīna. Pie tās stāvot, kapteinis vēl noprāsija manu uzvārdu, ko viņš, cik pamanīju, bija uzrakstījis kļūdaini. Iekāpa mašīnā, roku nesniedzis. Šoferā tam līdz nebija.

Ar to tomēr šī lieta nebeidzās. Dažas dienas vēlāk tika zvānīts uz pulka štābu. Man bija jāierodas pie divīzijas komandiera ģenerāļa Bacha. Pēdējais mani sagaidīja savā kabinetā, piecēlās un sniedza roku. Apsēdies, mierīgā balsī paskaidroja, ka viņš esot saņēmis no vietējās Sarkanarmijas nometnes komandanta Stropu mežā ziņu, ka es neesot izrādījis pietiekošu cieņu Sarkanarmijas virsniekam Naujenes pagasta valdē, neesot to sveicinājis. Es sasītu papēžus, ieņēmu vēl stingrāku stāju un izteicu vēlēšanos tuvāk paskaidrot par starpgadījumu. Uz to ģenerālis Bachs tādā kā nevarīgā tonī sāpīgi noteica: "Nevajaga, nevajaga. Es jūs saprotu, bet esmu spiests jūs sodīt", liekot ar to saprast, ka tas ir gala sākums mūsu valsts brīvības bojā ejai. Viņš šo situāciju, būdams vecs kaņavīrs un pazīstot komunistu izricības

un režimu, izprata un bija skaidrībā, kādas sekas sagaida mūsu zemi.

Ģenerālis Bachs aizgāja Golgātas ceļu. Viņu nošāva Maskavā, bez tiesas sprieduma, reizē ar vairākiem citiem virsniekiem, kuŗu uzņēmumi parādījās mūsu laikrakstu slējās. □

Valters Zirnītis

KAS MAN PAR TO BŪS?

Mums visiem nepieciešams, pa reizei, apstāties un paskatīties uz noieta ceļa gabalu un jautāt sev - vai ejam pareizo, vai mērķis, ko gribam sasniegt, būs pareizais? Sevišķi tas būtu nepieciešams politiķiem, kuŗiem tauta ir uzticējusi savas valsts likumu veidošanu un iedzīvināšanu, citiem vārdiem - valsts vadību. Ir arī vērts ieskatīties vēstures lappusēs un iepazīties ar to politiķu darbību, kas stāvēja pie Latvijas valsts šūpuļa.

Viens no tādiem bija diplomāts un patriots Jānis Seskis. No 1899. līdz 1904. gadam viņš strādāja par skolotāju Straupē. 1905. gadā, lai izvairītos no aizmuguriski piespriedē nāves soda, Jānis Seskis emigrē uz Šveici. Tur viņš beidza studijas Bāzeles Universitātē. Ko nepanāca cariskā Krievija, to panāca komunistiskā Krievija. 1941. gadā Jāni Sescu deportē uz padomju vergu darba nometnēm, kur viņš iet bojā.

Jānis Seskis savā atmiņu grāmatā "Latvijas valsts izcelšanās" apraksta to laiku patriotu darbību dzimtenei no 1914. - 1921. gadam. Īpaši Miera delegācijas darbību. Viņš piezīmē, ka neviens neprasīja, kādu amatu viņš ieņems jaunajā valstī, vai kas viņam par to būs. Miera delegācija uzsāka darbību Stokholmā, kur tolaik pulcējās daudzi ārvalstu diplomāti, bet ceļa mērķis bija Parīze, kur notika Parīzes miera konference. Sākumā delegācijas priekšnieks bija Tautas padomes priekšsēdētājs Jānis Čakste, tad Zigfrīds Meierovics, pēc viņa atgriešanās Latvijā delegāciju vadīja J. Seskis. Delegācijas sastāvā ietilpa speciālisti dažādos jautājumos: statistiķis M. Skujenieks, plaši pazīstams lauksaimnieks A. Brēmens, agronoms V. Skubiņš, Latgales dzīves pazinējs J. Grišāns. Kādu laiku tajā darbojās F. Cielēns, kas Parīzē ieradās kā Sibīrijas Latviešu Nacionālās Padomes delegāts kopā ar plkv. Kureli, un vēl citi.

Vienlaicīgi ar Latvijas miera delegāciju Parīzē darbojās Igaunijas un Lietuvas miera delegācijas. Amerikas Savienoto Valstu prezidenta Vudro Vilsona 14 punkti, kuŗus viņš paziņoja ASV kongresam 1918. g. 8. janvārī, iezvanīja brīvības cerības pasaules apspiestajām tautām. Izcīnīt Latvijas *de jure* atzīšanu nenācās viegli. Cīņa bija pārbagāta neiedomājamiem šķēršļiem.

Parīzes miera konferences locekļi uzskatīja, ka visi latvieši ir komunisti, jo, lūk, latviešu strēlnieki vēl vienmēr apsargāja Kremli ar komunistu valdību tajā. Pret komūnismu cīnījās Rietumu valstu aliancē. Cariskās Krievijas diplomāti un viņu draugi Parīzē gādāja visus iespējamus šķēršļus Latvijas miera delegācijai. Arī franču ostu strādnieki, kas simpatizēja komūnismam, atteicās kuģos ielādēt, par Latvijas līnēm iepirktos ieročus, municiju un apģērbu priekš 10,000 kaŗavīriem. Šo darbu veica latviešu kaŗavīri, kas tobrīd atradās Francijā un vēlējās atgriezties Latvijā. Kuģis ar kaŗa materiāliem un 55 latviešu kaŗavīriem atstāja Buļonas ostu 1919. gada 3. decembrī. Vēl tomēr nebija izdevies nokārtot to latviešu strēlnieku, kas bija patvērušies Sibīrijā, lai izvairītos no dienesta Sarkanarmijā, pārvešana no Sibīrijas uz Latviju. Viņi tur bija noorganizējuši Imantas pulku. Troickā organizējās otrs pulks. Tāpat steidzīgi bija jāatrisina transporta iespējas 2,500 tautiešiem, kas vēlējās atgriezties dzimtenē no Azerbaidžānas un pārējām Dienvidkaukāza zemēm.

Latvija un abas pārējās Baltijas valstis noslēdza ar Krieviju "mūžīgu miera" līgumu 1920. g. 11. augustā, un Krievija atzina latviešu tautas patstāvības tiesības uz laiku laikiem. Tomēr 1921. g. 26. janvārī Baltijas valstu atzīšanas jautājums bija likts dienas kārtībā pirmo reizi. Augstās padomes sēdē piedalījās šādi lielvalstu pārstāvji: Loids Džodžs un lords Kerzons no Anglijas, Briāns no Francijas, grāfs Sforca no Itālijas. Pret Baltijas valstu *de jure* balsoja lords Kerzons. Miera delegācijas darbs vainagojās ar miera līgumu ar Krieviju un Latvijas *de jure* no Rietumu lielvalstīm.

Šodien, pēc otrreizējās brīvības atgūšanas un 5. Saeimas vēlēšanām, par valdības un Saeimas darbību varētu teikt, ka tauta kurn. Tā vien šķiet, ka tās darbībā dominē jautājums - kas man

par to būs? Valdība un Saeima, liekas, ir pārņēmusi priekšgājējas, t. i., Augstākās padomes saimniekošanas veidu, kas stēdzas no bijušiem nomeklatūras cilvēkiem izveidot jaunbagātnieku slāni uz latviešu tautas rēķina..

Sākot darbu, jaunievlētie 5. Saeimas deputāti atklāja, ka 1922. g. Latvijas Republikas Satversmes Saeimas kārtības ruļļa 37. pants nosaka, kad Saeimas deputātiem jāstrādā un kad jāatpūšas. Pēc šiem noteikumiem Saeimas pavasara sesija ir no Lieldienām līdz vasaras sākumam. 5. Saeimas vēlēšanas iekrita šajā laika periodā un vēlēšanu rezultāti bija zināmi jūnija sākumā. Noskaidrojās, ka no 100 ievēlētiem deputātiem 32 ir bijušie Augstākās Padomes deputāti un 17 ievēlēti no Rietumvalstu latviešiem.

Ministru portfeļu darbu paveica isā rekordlaikā, ievēlēja valsts prezidentu, sastādīja ministru kabinetu, nozīmēja komisijas, un nu varēja sākties darbs. Tauta cerēja, ka Saeimas deputāti, ministri un komisiju locekļi atrotīs piedurknes un ķersies pie darba, lai pēc iespējas ātri izvestu valsti no saimnieciskā muklāja. Velti cerēts, Saeimas prezidents paziņoja, ka Saeima aiziet vasaras atvaļinājumā. Tautai tāda Saeimas rīcība bija rūgta vilšanās, kaut Saeimas kārtības ruļļa 37. pants to attaisno. Nepacēlās neviena sadzirdama deputāta balss, kas aicinātu uz vienreizēju izņēmumu, lai Saeima varētu uzsākt tūlītēju darbu.

Saeimas kārtības ruļļa 8. punkts nosaka, kādus ārpus Saeimas algotus darba pienākumus deputātiem ir tiesības uzņemties. 1994. g. Saeimas pavasara sesijā šos ierobežojumus nostiprināja ar Interesu konflikta likumu. Likuma projektu tūlītēji papildināja ar priekšlikumu dot Ministru kabinetam atsevišķos gadījumos tiesības pieļaut deputātam pieņemt darbu ārpus šī likuma ierobežojuma.. Rietumu demokrātijas parasti mēģina šāda likuma apiešanas veidus ierobežot. Latvijas Saeima gāja pretējā virzienā.

Saeima ir pieņēmusi daudzus sadzīves likumus un lēmumus, kas ir labāki vai sliktāki un kuŗus laika tecējumā ir iespējams labot, bet daži pieņemtie likumi ir nesavienojami ar latviešu tautas interesēm. Tāds ir Pavalstniecības likums, kas robežojas jau ar Latvijas Republikas Satversmes 2. punkta pārkāpšanu. Pavalstniecības likuma istenošana negatīvi izmainīs latviešu tautas demogrāfisko stāvokli. Pavalstniecības likums jau šajā gadā dod iespēju ap 30,000 citvalstniekiem iegūt LR pavalstniecību. Līdz gadsimta beigām gandrīz visiem, kas to vēlēšies. Jācer, ka 6. Saeima, ko ievēlēs šī gada rudenī, izdarīs likumā grozījumus, kas nodrošinās latviešu tautas izdzīvošanu. Turpretim starpvalstu līgumi, kuŗus Saeima ir akceptējusi, dažos gadījumos ir jau negrozāmi. Tāds ir noslēgtais līgums ar Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimeņu locekļu sociālo aizsardzību un statusu. Šis starpvalstu līgums nav Latvijas valsts interesēs. Ir atkal jācer, ka nākošā 6. Saeima noskaidros, kas spieda Latvijas valdību šādu līgumu akceptēt un parakstīt.

Ir jāpiekrit Latviešu Strēlnieku Apvienības priekšnieka teiktajam "Neatkarīgās Cīņas" 1994. g. 26. novembra numurā: "Kā arvien vairāk top redzama Saeimas vairākuma visai vajīgā saimniekošana - tā veicas itin viegli konstitucionālās uzraudzības trūkuma dēļ. Īpašu izbrīnu rada augsto amatpersonu skaitā esošo trimdas tautiešu flegmatisms pret augstākā demokrātijas principa - Satversmes - ievērošanu."

Deputāts Eduards Berkļavs savā rakstā "Kā vērtēt aizvadāmo gadu?" 1994. gada decembrī vaicā: "Kāds aizvadāmais gads ir bijis Latvijas pamatiedzīvotājiem? Domāju, ka par labvēlīgu to saukt nevar." Tālāk tekstā viņš turpina: "Mēs turpinām dzīvot mums - latviešu nedraudzīgu svešinieku ielenkumā, kas nicina mūsu valodu, kultūru, tradīcijas. Liela daļa imperialistiskās Krievijas militāristu, kas alkst mūsu valsts atdabūšanu atpakaļ imperijā, ir pārgērbušies un palikuši Latvijā, pie tam ir labi apbrūpoti, ir gatavi organizēt provokācijas. Tādos apstākļos Saeima ar balsu vairākumu, ko nodrošina "LC", "Tautsaimnieku politiskās apvienības", "Saskaņas" un "Līdztiesības" deputāti, ir pieņēmuši likumus un lēmumus, kas reāli apdraud latviešu nācījas un līvu nākotni un Latvijas neatkarību." E. Berkļavs savā analītiskā rakstā sniedz sīkas ziņas par valsts ekonomisko, kultūrlālo stāvokli, budžetu un tautas dzīves līmeni. Noslēgumā viņš jautā: "Kā lai novērtē vismaz daļu pie valsts stūres atrodošos cilvēkus? Kāpēc viņi ir tik jauni pret savu tautu? Vai, tiešām, viņi ienīst savu tautu, ir tās apzināti ļaundarī? Negribētos tā domāt. Droši vien varu tikai teikt, ka daudzi no viņiem ir paš-

labuma kārotāji, savtīgi egoisti. Viņiem trūkst nacionāla pašlepnuma, patriotisma. Viņiem vienaldzīgs ir tautas liktenis un vispār trūkst iejūtības pret līdzcilvēku," nobeidz E. Berklavs.

Vienīgi ir cerēt, ka nākošie 6, Saeimas velētāji būs kaut ko mācījušies no 5. Saeimas darbības un uzticēs savas balsis tām partijām un tiem kandidātiem, kuŗiem ir svētas latviešu tradīcijas un kuŗi ir par nacionālu politiku Latvijas nākotnes veidošanā. □

Ādolfs R. Gailītis,
Bostonā, ASV

ĶEKAVAS CĀĻI

Pagājušā rudenī kopā ar veterinārās medicīnas pēdēja kursa studentiem bija iespēja labi iepazīties ar putnu gaļas pārstrādes uzņēmumu Ķekavā. Tautā to parasti sauc par Ķekavas putnu fabriku, kas ir nepareizi. Putnus tur "negatavo", bet kauj un to gaļu sagatavo patēriņam.

Ķekava atrodas Daugavas malā, 16 km dienvidos no Rīgas. Šo uzņēmumu sāka būvēt 1964. gadā, bet darbu tas sāka 1968. gadā. Uzņēmums aizņem 121 ha lielu platību. Daļu no tās aizņem dzīvokļu ēkas, veikali un restorāns. Šis uzņēmums ir galvenais Ķekavas uzturētājs. Tā vadītājs ir veterinārsts Mārtiņš Skuja, ko ķekavnieki uzskata par savu patronu. Mārtiņdienas vakarā viņi savu labvēli godināja televīzijā.

Pašā uzņēmumā strādā 700 cilvēki, bet tā veikalos un kafeternīcās vēl 130. Viņu izpeļņa ir, apmēram, Ls 120-135 mēnesī, kas ir divas līdz trīs reizes vairāk, kā cilvēki caurmērā pelna citur.

Uzņēmums apstrādā un pārdod cāļu gaļu. Tirgū tādus cāļus sauc par broileriem. Arī Latvijā lieto šo vārdu. Ķekavas broileri ir drusku lielāki kā Kanadā vai ASV. Tos ražo no Hybren gaļas šķirnes putniem, kas ievesti no Holandes. Laiku pa laikam no turienes ievieš vaislas materiālu šķirnes uzlabošanai. Uzņēmumā ir dējējvistas, kuŗu olas perina inkubatoros. Vienmēr krājumā esot 1,5 miljoni cāļu. Visumā cāļi ir veselīgi, labi aprūpēti. Divas trešdaļas no vajadzīgās putnu barības izmanto Latvijā audzētos graudus. No ārzemēm ievieš sojas pupas un kukurūzu. Barībai izmanto arī izkauto putnu tirgum nederīgās daļas, spalvas ieskaitot. Izrādas, ka putni varot daļēji sagremot pat spalvas, kuŗās ir daudz proteīna. Pašlaik proteīna saturu barībā varot sabalansēt uz 21%, vēlāmāk būtu 23 %. Cāļi aug labi un ātri. Caurmēra pieaugums esot 33 gr dienā, maksimālais 39 gr. Tirgum gatavo putnu dzīvsvārs ir, apm., 1,8 kg. Tirgū broileru cāļus laiž 52-56 dienu vecumā.

Gaļas pārstrādāšanas iekārta ir ļoti moderna, automatiska, ar labu darba ražību. Roku darbs ir tikai mašīnu apkalpošana, kur "gurķošanās" nevar būt, jo mašīnas lentas sistēma nepārtraukti virzās uz priekšu. Šī iekārta pirms 8 gadiem pirktā Holandē.

Putnu kaušana ar elektrību ir tik humāna, cik vien tā var būt.

Mašīnas veic iekšu izņemšanu, pat atdala aknas un muskuļu kuŗģi (šķilvu) katru pa sevi. Cilvēka roku darbs ir noņemt no āķiem gatavu produktu tālākai sagatavošanai, kā saldēšanai, kūpināšanai vai marinēšanai. Gaļas tirgū Ķekavas broileriem ir laba slava, sevišķi kūpinātajiem. Tos var pirkt pa-ša uzņēmuma veikalos Rīgā, kā arī citās vietās. Dažreiz tirgus pārdevēji izmanto Ķekavas vārdu savai precei, kuŗa nav tik laba. Īstos Ķekavas produktus var atšķirt no neīstajiem ar to, ka tiem ir nogriezti cāļu stilbi. Ķekavā tos nogriež ar mašīnu, apm., 2 cm zem locītavas. Mašīnas grieziens ir pilnīgi horizontāla plāksne. Citiem ražojumiem stilbi ir nogriezti locītavās, tādēļ cāļa ciskai redzams kaula gals, kāds tas iederās kājas locītavā.

Vienā stundā pārstrādā 6000 putnu. Dienas raža ir, apm., 24000 putni. Lai uzņēmums strādātu ar peļņu, tam dienā jāpārdod 28 tonnas putnu gaļas.

Ķekava vēl ir valsts uzņēmums, bet plānā ir tā privatizēšana. Šis uzņēmums ir moderns un ļoti labi iekārtots, tādēļ to var kā paraugu rādīt arī ārzemniekiem, amerikāņus ieskaitot. Uzņēmums dod darbu daudziem cilvēkiem un apgādā tirgu ar ļoti labu putnu gaļu. Tas strādā ar peļņu, jo tas ir godīgi un saprātīgi vadīts. Ķekava pierāda, ka Latvijā ir arī kaut kas labs.

Dr. A. Vanags

VĀJAS ATSKAŅAS KULTŪRAS DIENAI

DV namā, Bronksā, 28. janvārī atzīmēja Draudzīgā aicinājuma un Kultūras dienu, referējot par trim 1994. g. PBLA Kultūras Fonda apbalvotiem. Sarīkojumu ievadīja Dagmāra Vallena ar isu uzrunu. Arianna Golciņa referēja par PBLA balvas laureātu, komponistu **Tālvāldi Ķeniņu** (Skatiet rakstu MLB Ziņotāja Nr. 12./549, 5. lpp.! Red.).

Docents A. Šturms referēja par goda balvas ieguvēju mūziķas nozarē **Ilzi Akerbergu**, kuŗai piešķirta goda balva par kantātēm "Dziesmu kantāte", "Ziemsvētku kantāte" un "Ziemas svētki Latgalē". Viņas darbi atskaņoti arī Karnegija zālē, Ņujorkā. Akerberga 1986. g. pabeigusi baltu valodas studijas Zviedrijā, dziedājusi Rēzeknes korī Latgalē. Kompozīcijās viņa nemeklē neko jaunu. Tās ir vienkāršas un latviskas, arī folkloras melodijas ar tautas dziesmu tekstiem. Viņa negrib komponēt tagadējos grāvējus, bet gan latviešu folklorai veltītu darbus. Atskaņoja vairākus viņas darbu fragmentus.

Par jauno latviešu pareizrakstības vārdnīcu referēja V. Irbe, kas darbojies valodas komisijā 23 gadus. Viņš atzīmēja vārdnīcas tapšanas gaitu, grūtības un sarežģījumus. Tā nodrukāta 1100 eksemplāros. Tikai nedaudzi eks. vairs palikuši nepārdoti. Abonentiem izsūtīti 553, izdoti 44 brīveksemplāri, 6 nosūtīti valodniekiem uz Latviju, Raiņa muzejam un Izglītības ministrijai.

Latviešu institūta sēdē pieņemts lēmums, ka jāsgatavo otrs iespiedums ar mudi "Pērciet vienu grāmatu savai ģimenei un bērniem par ASV \$ 53.-, bet otru par brīvu nosūtīt uz Latviju bijušajai skolai." Pēc pēdējām pārrunām sūtīšanai uz Latviju varēs iegādāties lētāk atsevišķus eksemplārus, ja drukātu 1000 vai pat 5000 lielu metienu. Lēmums vēl nav pieņemts.

R. Zuika divos latviešu laikrakstos norādījis, ka vārdnīcai jābūt katrā latviešu skolas bibliotēkā, katrā skolā uz skolotāju galda, jāņem līdz katrā latviešu valodas stundā, lai skaidrotu, mācītu, apgūtu pareizu latviešu valodu. Vārdnīcu nelasa kā romānu, to glabā un tur pa rokai brīdīm, kad tā vajadzīga. Viņš divas vārdnīcas nodevis skolām Latvijā. Tā ir Latvijas zinātnieku pamatotā, atzītā, pieņemtā un lietotā pareizrakstība, bet okupācijas varas kalpībā izdarīti nāvētāji grozījumi pret valodas garu. Šī vārdnīca būtu izcils dāvinājums savai tautai.

Tomēr ne visur uz Latviju sūtītās pareizrakstības vārdnīcas saņemtas ar sajūsmu. Ir arī atšķirīgi vērtējumi. Kādai skolai uz Latviju nosūtīta vārdnīca, bet par saņemšanu nebija ziņas. Direktors neatbildēja. Tikai uz atkārtotiem pieprasījumiem atbildējis kāds gados vecāks skolotājs, ka vārdnīca atrodoties plauktā. No tā jāsecina, ka Latvijas neatkarības laika pareizrakstības vārdnīca nebija atzīta, to skolā nelieto un ka tā pieturās pie vārdnīcas, kas bijusi pēdējos 50 gados, kas Latvijā ir oficiālā pareizrakstība.

Ārzemēs izdotā pareizrakstība ir atšķirīga. To Latvijā varētu uzskatīt par kļūdainu. Jāpāņāk, lai Latvijas iestādes abas atzītu par pareizām. Kad daži Latvijas valodnieki pirms pāris gadiem Ņujorkā pārrunāja jauno pareizrakstību, viņi vismaz vārdos to atbalstīja. Tagad domas mainījušās. Varbūt Latvijas valodnieki domā, ka ir vienkāršāk iztikt bez pāris ierastiem burtiem, gaŗumzīmes varētu likt citādi. Latvijā radušies daudz vārdu, kuŗus ārzemēs nevar saprast, bet varbūt arī daļa Rietumu latviešu vārdu ir Latvijā nesaprotami. Ja aizsūtītu 1000 vai 5000 jaunās vārdnīcas uz Latviju, varētu izskaust vismaz daļu no viņu "jaunvārdiem".

Pie vārdnīcas tehniskās iekārtošanas un izsūtīšanas daudz strādājis **Arvids Bļodnieks** un viņa ģimenes locekļi. Viņš plāno šīs vārdnīcas otro izdevumu. Varbūt šo vārdnīcu varētu drukāt ar Brīvības fonda līdzekļiem! A. Bļodnieks 1994. g. saņēma PBLA Kultūras Fonda Goda diplomu par veiksmīgo darbu šīs vārdnīcas sagatavošanā. Viņš arī turpina strādāt pie Latvju Enciklopēdijas pēdējās daļas, lai to drīz nobeigtu. Viņš ir ALA valdes loceklis kopš 1970. g. Latviešu Institūta priekšsēdis kopš 1983. g. un ilggadīgs Ņujorkas latviešu draudzes Nūdžersijas novada vecākais. Daudz viņam palīdz dzīves biedre Silvija un dēls Juris.

Agrāk Kultūras dienas vai Draudzīgo aicinājumu Ņujorkā apmeklēja simtiem cilvēku, tagad tikai vairs daži desmiti. Līdzīga parādība ir ar visiem latviešu sarīkojumiem. Tautieši noveco, slimo vai pārceļas dzīvot citur.

V. I.

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTAM GUNTIM ULMANIM

1921. gada 26. janvāri Latvijas neatkarība tika atzīta *de jure* teritorijas robežās, kas bija abpusēji atzītas par negrozāmām Latvijas-Krievijas 1920. gada 11. augusta miera līgumā.

Vairāk kā 50 gadus ASV, Anglija, Francija un vēl daudzas citas valstis palika uzticīgas savam lēmumam un neatzina Latvijas varmācīgo pievienošanu PSRS par likumīgu, turpināja un arī pašlaik turpina atzīt Latviju tajās pat 1920. gada robežās.

Jūs, Latvijas prezidents, vairākkārt esat 1994. gadā oficiāli izteicies, ka Latvijas teritoriju ir atstājis pēdējais Krievijas kara virs. Bet tā nav patiesība! Apmēram, 2000 kvadrātkilometros Latvijā vēl valda Krievijas administrācija, tur atrodas Krievijas armijas daļas.

Tie ir 6 Latvijas pagasti bijušajā Abrenes apriņķī un pati Abrene. Šo Latvijas daļu 1944. gada augustā Latvijas tautas nodevēji atdeva Krievijas Federācijai bez šai novadā dzīvojošo Latvijas pilsoņu piekrišanas. Tur simtiem Latvijas pilsoņi tika represēti, netaisni sodīti, viņu īpašumi atņemti un izpostīti. Šai novadā palikuši arī Latvijas Valsts ļoti lieli materiālie ieguldījumi ēkās, ceļos, tiltos, dzelzceļa u. c.

Tāpēc mēs aicinām Jūs oficiāli paziņot gan Latvijas tautai, gan Krievijai, kā arī ANO valstīm, ka Abrenes novads ir Latvijas daļa, ka mēs no tās neesam atteikušies un neatteiksimies.

Tēvzemi nepārdod ne par sertifikātiem, ne par krievu rubļiem!

Par Abrenes novadu lijušas mūsu tautas dēlu asinis 1919./20. gados, to varonīgi aizstāvēja nacionālie partizāni 1944. - 52. gados. Tā zeme ir mūsu!

Simtiem bijušo abreniešu un viņu pēcnācēji bailēs no krievu varmācības izklidusi pa visu Latviju, bēgļu gaitās devušies arī uz ārvalstīm.

Alūksnes rajona sabiedrisko organizāciju pārstāvji piedalījās 1994. gada 19. oktobrī demonstratīvā protesta sanāksmē Balvos pie nacionālo partizānu pieminekļa Staņislava. Tagad Nacionālo Daugavas Vanagu Alūksnes nodaļa apzinājusi Alūksnes rajonā bijušos abreniešus un viņu pēcnācējus ar aptaujas anketām. Mēs tās nosūtām Jums, lai būtu lietišķs politisks pierādījums starpvalstu sarunās ar Krieviju vai Starptautiskajā tiesā, ka Latvijas pilsoņi nav samierinājušies ar patvarīgu pievienošanu Krievijai un ir atstājuši dzimto novadu baiju un represiju dēļ.

Alūksnē,

1995. gada 31. janvāri

Alfrēds Zariņš,

Nacionālo DV Alūksnes nodaļas valdes priekšsēdis

* Šo vēstuli parakstījuši arī daudz citu bijušo abreniešu.

Ar šī gada sākumu brīvas pasaules latviešu sabiedrība zaudējusi savu **Abreni** - pili Francijā. Pils ir pārdota. Īpašnieki var pieprasīt savu paju atmaksu. Žēl, ka šis ar tādu sajūsmu iegādātais un koptais pasākums vairs nav mūsu. Acimredzot, neprātām to saglabāt. Savā laikā par šo Abreni daudz rakstījām MLB Ziņotāja slejās. Par pēdējā laika aprisēm mums ziņu vienkārši trūkst.

Redakcija

☒☒☒☒☒☒☒☒

RUNĀSIM REĀLOS SIMBOLOS

Vai Latvijā atkārtosies "labie gadi ar ticību, darbu, apņēmību un bez piekāpības?" šādu vēlēšanos paudis Dr. G. Šubiņš DV sanāksmē Kalamazū. Agrāk reālāk izteikusies Dr. L. Ruperte, rakstot par psiholoģiskām pārmaiņām latviešu sabiedrībā: "Latviešu tauta ir krustcelēs. Latvijā tauta mostās, mainās, meklē un mūcās, tur ir daudz vitalitātes, sasprindzinājuma, enerģijas un dinamisma. Un mēs varam būt daļa no tā."

Katrs laikmets izveido savu paaudzi. Rodas citi ideāli, darbi, sasniegumi un vērtības. Nekas neatkārtojas, jo psiholoģiskie, sociālie un fiziskie apstākļi veido attīstību, izsauc pārmaiņas, pārveido cilvēkus.

Ar latviskām jūtām un ideālismu tomēr gribam vēlreiz uzjāt stikla kalnā: modināt princesi - Latviju. Reāli runājot, šodienas Latvijas kalnā kāpējiem jāapbruņojas ar stingru raksturu, zināšanām un ētiski-morālo gribu. Vajadzīgi arī kumeliņi, kuņģi iznīdēt un vēl jāaudzina. Tātad valsts struktūra jāatjauno, jāuzlabo. Latvijas tautas druvas un ganības ir piesārņotas ar nedrošiem

sociāli-politiskiem apstākļiem; ar neizveidotu likumu-tiesisko iekārtu; ar nestabilu politisko vadību; ar negatīvu kultūras un vides ietekmi.

Vai šādās ganībās var izaugt nākotnes Latvijas kumeliņi - darba palīgi, un arī pati tauta? Nākotnes Latvijai ir jāaudzina jauni, taisnīgi un uzņēmīgi cilvēki. Stikla kalns jāuzvar ar centību, pašapziņu, mērķtiecību un gara spēku. Modinātā princese varētu būt: tautas veselība, labklājība un cilvēciskā mīlestība. Lai šo sasniegtu, ir stratēģiski jādomā, jārunā, jāstrādā un jāpacies grūtības. Augšanas un darbošanās procesā Latvijas cilvēki stiprināsies ticībā, uzņēmībā, izturībā un, cerams, arī satiecībā.

Mēs gaidām Latvijas modinātājus un cēlējus, bet valdībā cīnās tikai par vietām un amatiem. Kad tauta iegūs ievēlētos pārstāvjus un aizbildņus? Jāgaida uz reformētiem un atjaunotiem cilvēkiem, kuņģi veicinās labvēlīgas pārmaiņas Latvijas sociāli-politiskā dzīvē!

Lielākie faktori Latvijas attīstībā tomēr būs populācijas struktūra un tās dinamika, kas prasis jaunas un savādākas ekonomiskas, sociālas un organizatoriskas stratēģijas. Vēl darbojas vecās struktūras. Cilvēki nonāk izmisumā un strupeceļā, ar tām cīnoties. Latvijas konsulāti varbūt pārstāv Latviju, bet valsts struktūra un tās darbinieki nespēj pārstāvēt Latvijas iedzīvotāju intereses, vajadzības, pat likumiskās tiesības.

Latvijas attīstība būs problemātiska, bet interesanta. To jāvērtē ar objektīvu kritiku, jo dažādi faktori un apstākļi to iespaido. Ir nepiedodami, ka to iespaido bijušie komunisti, netaisnība un nemākulība valsts darbiniekos. Mācīšanas teorija māca, ka slukti piemēri un uzvedības neveicina labus darbus un progresu. Vēža izplatīšanos bieži ārstē ar ķirurģiju. Latvijā turpreti tas savairojas, jo nav drosmes vai izdevīgi to apkarot.

Modris Zandbergs,

Sarnijā, Kanadā

☒☒☒☒☒☒☒☒

PAR SKRUNDAS LOKATORU

Par Skrundas lokatora celtnes nenojaukšanu-neuzspridzināšanu, bet lietderīgu izmantošanu tūrisma veicināšanai Latvijā 19. janvāri, Latviešu namā, Toronto, runāja Guntis Tannis, kam ir pieredze un zināšanas šajā nozarē. Skrundas lokatora celtnes masīvais monstros, tāpat kā Pizas tornis Itālijā, varētu kļūt par tūrisma objektu. Ar savu 18 stāvu augstumu tā ir augstākā celtnē Latvijā. Virsotne ir piemērota skatu tornim. Tik stipra tērauda un cementa celtnē varēta pastāvēt simtiem gadu, un tās plašās un daudzās telpas būtu piemērotas lietderīgai izmantošanai. Tur varētu iekārtot restorānu, tūristu piemiņas lietu - grāmatnīcas veikalu, arī muzeju un līdzīgus pasākumus.

G. Tannis Latvijas apciemojumā pamatīgi iepazīties ar šo celtni no visām pusēm un stūriem un atzinis, ka tā jāpasargā no uzspridzināšanas. Kā tūrisma veicināšanas objekts masīvā celtnē nepalīktu daudz iepakaļ Ēģiptes piramidām. Celtnes pirmatnējais uzdevums savu laiku jau sen pārdzīvojis, kā to apstiprināja Kuveitas-Irakas kara gūtā pieredze.

Savu ideju referents papildināja ar video lenti, grafikām, diaarammām, fotogrāfijām, vēstulēm, plakātiem, ar kuņģiem viņš mēģinājis ierosināt interesi Latvijas televīzijā un Latvijas laikrakstu žurnālistos.

Interesanto ideju noklausījās ap 40 klausītāju, kas saņēma vēstules paraugu rakstīšanai Latvijas valdības pārstāvjiem, prasot Skrundas lokatora pasargāšanu no uzspridzināšanas. Bija jautājumi un pārrunas.

Fredis Linde,

Toronto

☒☒☒☒☒☒☒☒

MAN TOMĒR NEPATĪK...

Esmu pensionārs, tāpat kā daudzi citi tautieši, un pats jau labos dzīves gados. Saprotais, iestājos Pensionāru Apvienībā, kas toreiz bija tā kā dibināšanās vai sākuma stadijā. Tās dibinātājs un arī pirmais priekšnieks bija ļoti enerģisks virs, kas pēc viņa paša biežiem izteicieniem par saviem gājieniem pie Toronto valdības vīriem mēdza izteikties tā: "Kā mani izsvieda pa vienām durvīm ārā, tā es atkal ar savām prasībām biju pa otrām durvīm iekšā!" Tā, pateicoties viņa izturībai un neatlaidībai nodibinājās Latviešu Pensionāru Apvienība blakus daudzām citām lielākām vai mazākām citu tautu biedrībām vai apvienībām To-

ronto. Mūsu valde sastāvēja no 10 locekļiem, un es biju viens no tiem ar uzdevumu paskaidrot tehniskos jautājumus ēku būvniecībā, jo mana izglītība un prakse bija tai virzienā skolota.

Tas notika pirmos sākuma gados, kad mūsu pensionāru skaits pēc grāmatām jau skaitījās ap 600 galviņas vai vairāk. Mūsu centīgais priekšnieks iedomājās lūgt Toronto pilsētas valdi palīdzēt mums celt tādu ēku, kur pirmā stāvā būtu liela zāle ar kapacitāti uzņemt visus latviešu pensionārus sarīkojumu dienās. Ja pareizi atceros, tad jau notika līdzekļu vākšana - pieteikšanās šim projektam. Saprasdams, ka tāds projekts no Toronto pilsētas valdes nekādā gadījumā netiks apstiprināts vai atbalstīts, mēģināju to tādā veidā paskaidrot priekšniekam un valdes locekļiem. Diemžēl, pie tiem neatradu atbalstu. Priekšnieks bija noskaities vēl vairāk un, ar pirkstu rāidīdams uz mani, teica: "Tāds, kā Jūs, Tiltiņa kungs, mums nav vajadzīgs!" Saprotams, ka pēc tādas "vētras" es atstāju pensionāru valdi un kopš tā laika darbojos ar izpalīdzēšanu pie pensionāru darbības dažādā veidā. Kā tagad zinām, priekšnieka projekts, ieskaitot līdzekļu vākšanu, izčibēja kā rita migla.

Kopš augstāk minētās "vētras" ir pagājuši vairāki gadi. Pensionāru skaits ir stipri palielinājies, un tā ir notikusi viņu sadalīšanās divās grupās. Viena daļa pensionāru un daži valdes locekļi palikuši uzticīgi Latviešu Namā, bet otra daļa ar dažiem valdes locekļiem pārgājuši uz Latviešu Centru, it kā uz lielākām un gaišākām telpām. Nevēlēdamies būt tiesnesis kādai grupai par labu, apmeklēju katras ceturtdienas pensionāru sanākumi Latviešu Namā, otru ceturtdienu esmu atkal Centrā.

Jāsaka, ka man tomēr nepatīk, jo katru reizi man jāklusās kādas nelabas valodas par aizgājušo pensionāru grupu uz Centru vai atkal par palikušo pensionāru daļu Namā. Miers bafo, nemiers posta - saka vecais latviešu sakāmvārds..

Latviešu pensionāri ir noteikti dilstošs skaits, neskatoties uz to, kas tas skaits šodien Centrā, pēc grāmatām, uzkāpis uz 800 galviņām. Latviešu skaits šai kontinentā vairs nepavairošies, bet gan ies mazumā, un pēc garāka laika pensionāriem būs atkal jāapvienojas vai nu Centrā, vai Namā. Lai vēl pēc gadiem izbeigtu pensionāru darbību pavisam. Mums jau ir nolemts tas pats liktenis, ko piedzīvoja 1905. gada latviešu emigrantu plūdi, kas aprakstīti kādā grāmatā (neatceros autoru), kuŗas beigās arī aprakstīts, kā daži latviešu veciņi, kādas biedrības vai baznīcas pēdējie valdes locekļi spriež, ko darīt ar kasē iestāvējušiem dažiem simtiem dolāru!

Ar cienību

Eduards Tiltiņš,

Kristus Dārzā, Toronto

☒☒☒☒☒☒☒☒

ĪSA MEDITĀCIJA PAR DIEVU

Tā drizāk varētu nosaukt Jāņa Liepiņa "Īso aperci par Dievu" MLB Ziņotāja februāra numura 13. lappusē. Apcerē jeb apcerējumā autors lieto piemērus, faktus un pierādījumus, bet Liepiņa "apcerē" nav neviena no tiem. Turpat vai katrs teikums ir subjektīvs apgalvojums, derīgs tikai viņam pašam.

Liepiņš pārspilē mūsu "technoloģisko barbarismu". Bez tehnikas progressa un sasniegumiem viņa raksts vēl varbūt šodien MLB ZIŅOTĀJA redakciju nebūtu sasniedzis un pats autors nesēdētu siltajā Floridā. Pasaules populācijai neierobežoti pieaugot, teknikai tikpat neierobežoti jāaulekšo līdzī, citādi puse ļautiņu staigās puspliki un tukšiem vēderiem.

Viens no daudziem Liepiņa apgalvojumiem ir, ka Dievs "mil absolūti visu radību, bet sevišķi cilvēkus". Varētu minēt simtiem piemēru, kas Liepiņa apgalvojumu apgāž. Aprobežošos ar vienu vienīgu, īpaši zīmīgu.

Visu Svēto dienā 1755. g. 1. novembrī, laika sprīdi, kad "technoloģiskais barbarisms" vēl nebija cilvēci pārņēmis, kad tvaika mašīnas, automobiļi vēl nemaitāja gaisu, kad kuģi rāmi slidēja pa ūdeņiem ar buru un aiņu palīdzību, Portugales galvaspilsētu Lisabonu nopostīja zemestrīce, kuŗā bojā gāja vismaz 30,000 cilvēku. Sevišķi liels upuru skaits bija baznīcās, kur ticīgie bija sapulcējušies Dievu lūgt, kamēr daudzie pilsētas bordeli bija puslīdz saudzēti apmeklētāju trūkuma dēļ.

Šis notikums tā satrauca franču dižgaru Voltēru, ka gadu vēlāk viņš publicēja garāku poēmu "Poeme sur le desastre de Lisbonne", kuŗā jautāja, kālab Dievs savu bardzību izgāzis tieši pār Lisabonas iedzīvotājiem, pār baznīcām, nevis pār bordeliem.

Acimredzot, pasaulē eksistējot ļaunums, ko Dievs vai nu nespējot, vai negribot novērst.

Un Voltērs spriež tā, pielietojot loģiku, ko Liepiņš necies: "Dievs vai nu var ļaunumu no pasaules izdzīt, bet negrib to darīt; vai arī grib, bet nevar; vai arī nedz grib, nedz var; vai arī grib un var. Ja viņš grib, bet nevar, viņš nav visvarens. Ja viņš var, bet negrib, viņš nav labestīgs. Ja viņš nedz grib, nedz var, viņš nav nedz visvarens, nedz labestīgs. Ja viņš var un grib - no kurienes tad ļaunums rodas zemes virsū?"

Varbūt Jānis Liepiņš var atbildēt. Bet, lūdzu - loģiskus argumentus, faktus un pierādījumus, "technoloģisko barbarismu" atstājot citai reizei.

Savā mūžā esmu trīs reizes stāvējis pie ļoti mīļu un dārgu cilvēku nāves gultas. Ne reizes neesmu izjutis labestīgā Dieva klātieni un mīlestību, bet gan drausmīgo likteņa nežēlību - ne tik daudz pret mani pašu, kā pret pašiem mirējiem, kam nācās šķirties tik mokpilnā nāvē. Miršana - drausmīgs cilvēka pazemojums, jo tad cilvēks beidz būt cilvēks. Un Dievs tā iekārtojis, ka mēs neviens no šī nāvīgā pazemojuma nespējam izbēgt. ☐

Osānu Kārlis,

Vallefeldā

☒☒☒☒☒☒☒☒

VĒL PAR VĒSTURES ANALĪZI

Purviņš daudz laika ziedojis kara dokumentu un liecību pētišanai, lai noskaidrotu Hitlera nodomus iekarot austrumu apgabalos. Viņš lēš, ka Latvijā Hitlera uzvaras gadījumā paliktu 3-5% latviešu tautības iedzīvotāju. Šī informācija bija zināma jau pirms kara. "Mein Kampf" otrajā grāmatā Hitlers raksta, ka austrumu apgabalus piegriezīs Vācijai un tur nākošos 100 gados noietinās paredzētos 250 miljonu vāciešus. Vietējos iedzīvotājus izkaus, izsūtīs vai pārvācos. Tas mums visiem bija zināms un ar sajūsmu dziedājām: "Mēs sitīsim tos utainos, pēc tam tos zili-pelēkos."

To istenoja gan tikai somi. Gan pēdējās kara dienās arī mūsu vienības bija sagatavojušās karot ar vāciešiem, lai izlaustos cauri uz rietumu fronti. Vācu virspavēlniecība arī to zināja un, lai atbrīvotos no latviešu karavīriem, kara beigās bija nolēmusi tos sūtīt neapbruņotus caur Svinamindi uz Kurzemi. Transporta kuģi jau bija sagatavoti, kad angļu bumbvedēji pilnīgi izpostīja ostu un transports vairs nebija iespējams. Arī tad mēs vēl cerējām, ka rietumu karaspēks, sakāvis vienu diktatoru, atprasis otram Poliju, kuŗas dēļ karš bija sākts, un līdz ar to atbrīvos arī Baltijas valstis ar mūsu bruņoto spēku piedalīšanās.

Purviņš nav piedzīvojis Baigo gadu Latvijā. Mēs, vecākā paaudze, bijām gatavi karot pret krieviem kopā kaut vai ar pašu velnu. Daudzi pieteicās, lai dzītos pakal viņu ģimenēm, radiem un draugiem, kas pirms nedēļas lopu vagonos bija aizvesti uz austrumiem. Diemžēl, šie karavīri nonāca policijas bataljonos, kas cīnījās ar aizmugurā palikušiem partizāniem, jo Hitlers bija pavēlējis, ka frontē ieročus drīkst nest tikai tīri vācieši. Vērojot vācu rīcību, sajūsma mitējās, un, kad 1943. g. sāka iesaukt leģionā, brīvprātīgo bija tikai 18% un 1944. gada sākumā tikai 9% (A. J. Bērziņš, DV Mēnešraksts Nr. 1, 1995). Iesauktie varonīgi cīnījās, vienmēr cerēdami uz rietumu sabiedroto palīdzību kara beigās. Sarkanarmijas uzvara nozīmēja latviešu genocīda politikas atjaunošanu Latvijā.

Leģiona formēšanas laikā biju Livānu slimnīcas direktors. Pirmo iesaukšanas pavēli saņēmu 1943. g. martā. Es biju vienīgais ķirurgs plašākā apkārtnē, un veselības departaments man pavēlēja palikt Livānos un gaidīt atvītoņtāju. Tas nebija paziņots leģiona vadībai, un man pienāca vēl 3 iesaukšanas pavēles ar nāves soda piedraudējumu. Septembra sākumā atsūtīja atvītoņtāju Dr. Birzi. Viņa bija pārcelta no Valkas. Mani tad tūlīt aizsūtīja uz fronti, kur biju līdz kara beigām. Neesmu dzirdējis nevienu leģionāru, kas simpatizētu Hitlera politikai vai idejām.

Latviešu leģionam varēja būt liela nozīme, ja rietumu valstu vadītājiem būtu bijis kaut kripatas no I pasaules kara vadošo politiķu gudrības un tālredzības. Tikai fanātiķi un idioti varēja ticēt Hitlera uzvarai. Jau kara sākumā, redzēdami kara nenovērsamo neveiksmi un traģēdiju, vadošie vācu ģenerāļi vairākkārt plānoja un mēģināja Hitleru nonāvēt, bet atentāti vienmēr cieta neveiksmi. Brīvprātīgie latviešu leģionā, kopā ar iesauktiem ticēja, ka kara beigās tie būs brīvas Latvijas bruņotie spēki un rietumu pasaules sabiedrotie.

JĀNIS NORVELS

Negaidīti un pēkšņi Montrealas latviešu saimi pārsteidza sāpīga sēru vēsts - mūsu mazās latviešu kolonijas līdzgaitnieka **Jāņa Norvela** nāve. Laikam gan, Montrealā nebūs tāda latvieša, kas nepazīna šo aktīvo un nenogurstošo sabiedrisko darbinieku. Viņa līdzdalība, atsaucība un sirsnība, ar kādu atbalstīja dažādos pasākumus gan ar saviem personīgiem līdzekļiem, gan ar paša vadītās DV Montrealas nodaļas atbalstu, ierakstīta Montrealas latviešu vēsturē. Parastais Jāņa izteiciens, cik atceros no daudziem kopā pavadītiem gadiem, bija: "*Nu, lai viņam tiek!*" Arī tad, kad kādreiz domas valdē dalījās, Jānis pats atvēra savu maciņu un, daudz nedomādams, pastiepa roku. Jāņa Norvela nacionālā stāja, labestība un godīgums dziļi iezīmējās visā viņa darbā un mūža gaitās. Ar to viņš bija arī priekšzīme un mudinājums mums pārējiem, un varu droši teikt, ka viņa dzīves jēga bija izteikta šajos vārdos: "Ej, bāliņi, taisnu ceļu, runā skaidru valodiņu!"

Jānis Norvels bija vidzemnieks, krāšņā Vaidavas pagasta dēls, dzimis 1919. gada 20. maijā, savu vecāku mājās "Stoķos". Jaunību un zēna gadus pavadīja vietējā pagasta skolā un tēva lauku mājās, kur jau agrā bērnībā iepazīstas ar visiem lauku darbiem. Tur nostiprinās jaunā zēna dvēselē dabas skaistuma un košuma izjūta. Tam līdzīgu augu izteikta latviski nacionālā izpratne, ko nelaiķis pierādīja visā savas dzīves gājumā. Ličotā Vaidavas upe un skaistais Vaidavas pagasts arvien bija Jāņa Norvela atmiņā. Tad, kad pensionāru sanāksmēs atskanēja dziesma par Vaidavu, viņa acis iemirdzējās klusa slēpta asara un viņa domas tādās brīžos klida tālu prom - uz viņa dzimto pagastu.

Vietējai Vaidavas pamatskolai seko Cēsu ģimnazija Bērzaīnē. Tad jauneklī mūžs saistās ar sāpīgu gadījumu - nodevības dēļ vienu no tuvākiem cilvēkiem viņa dzīvē - tēvu izsūta uz Sibīrijas nāves laukiem. Tas dzīvē iemet tumšu ēnu, kas seko līdz pat mūža galam.

Laikā, kad sāk veidoties pirmās Latviešu jauneklī vienības, lai aizstāvētu dzimteni un atmaksātu iebrucējiem par viņu noziegumiem un slepkavībām, Jānis Norvels pilda savu pienākumu 1. Rīgas policijas pulkā. Sākumā dzimtenē, vēlāk Vācijā, līdz pulka izvietojumam Tornā. Kaņam beidzoties, līdzīgi citiem, aizgājējs nonāk bēgļu nometnē, vispirms gan gūsta gaitas pavadot pie amerikāņiem, kas viņu vēlāk nodod angļiem Putlosā. Paveģas iespēja izceļot. Jānis nonāk Anglijā. Sākoties izceļošanai uz aizjūras zemēm, viņš 1955. gadā nonāk Montrealā.

DV organizācijā iestājās vēl būdams Vācijā, pie Lethes 1947. g., bet no 1952.-5 g. sastāv Lesteres nodaļā, Anglijā. Montrealas nodaļā iestājās tūdaļ pēc nonākšanas Kanadā. Ar DV KV atzinības rakstu apbalvots jau 1961. gadā. 6 gadus vēlāk saņem DV CV atzinības rakstu, līdz beidzot iegūst augstāko DV apbalvojumu - DV nozīmī zeltā par izciliem panākumiem nodaļas darbā. DV Montrealas nodaļas valdes priekšsēža pienākumus pilda no 1961.-5.g. un pēc 15 gadu pārtraukuma atkal no 1979.-94. g., kopā šajā amatā kalpojot 18 gadu, kas visi uzskatāmi par sekmīgiem, ražiem un atzīstama darba paveiktiem.

Pildot DV organizācijas mērķus un ieceres, Jānis Norvels jutās kā uz jājama zirdziņa, kuņā seglos viņš vienmēr turējās droši, braši un pašreizējīgi. Laikam gan, tikai retais no mūsu DV organizācijas bija tajā ielicis tik daudz pūļu, domu un sirds degsmes, kā arī savu personīgo līdzekļu, kā Jānis Norvels.

Un tā negaidot, nevienam nedomājot, šā gada 7. februārī slēdza acis viens no Montrealas latviešu sabiedrības darbīgākiem vīriem; acis, kas tik daudz redzēja. Stājās rokas, kas tik daudz darīja, un aplūsa sirds, kas tik daudz vēl vēlējās panākt, - labā, latviskā sirds. Tā aplūsa tālu no savas dzimtās zemes, tālu no ličotās Vaidavas.

Jāni Norvelu no Kolina Klarka bērņu nama uz Mauntrojāla krematoriju 20. februārī izvadīja diakons-kand. Egons Jēkabsons no Otavas. Viņš pastāstīja par nelaiķa gaitām, labo un gaišo sirdi. Pie aizgājēja zārka, kas bija segts ar Latvijas karogu, sardzē stāvēja nodaļas vanagi uniformās - priekšnieks B. Innus, I. Skrastiņš, J. Bilinskis, K. Čaks, J. Verners un J. Birze.

No aizgājēja atvadījās DV KV, DV Montrealas nodaļas, un DV Lesteres nodaļas Anglijā vārdā Br. Innus, DV Montrealas nod. vanadzū priekšniece Ērika Vitiņa, no Montrealas latviešu

katoļu draudzes Alberts Caune, no Montrealas latviešu kredītsabiedrības Gunars Jākobsons, no ev.-lut. Trisvienības draudzes un Montrealas Latviešu Organizāciju Padomes Andris Spura, Jūlijs Metums, no Montrealas Latviešu Biedrības un MLB Ziņotāja redakcijas Mārtiņš Štauers, no Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības Voldemārs Paegle, no Tērvetes bērnu vasaras nometnes un Montrealas latviešu skolas Jānis Mateus, no Montrealas Latviešu Sabiedriskā Centra Augusts Pušpurs un no agrākās Montrealas latviešu sporta kopas un kāda tuva aizgājēja drauga, kas nebija varējis ierasties, Jānis Lukstiņš.

Bērņu namā bija ap 200 pavadītāju. Krematorijas kapliča ap 70 un Latviešu centrā bērnu mielastā - nepilns simts.

Pēdējo mielastu dižajam vaidvietim bija gatavojušas čaklās vanadzēs Ērikas Vitiņas vadībā - Aina Paegle, Māra Valdmāne, Betija Metuma, Elza Ķivite, Vilma Ulmane, Alise Grintāle, Valija Grunde, kamēr Voldemārs Paegle pildīja glāzes ar atspirdzinošo padzērienu. Viņš arī nolāsīja aizgājēja piemiņai skaistu dzejoli no pensionāru saimes. Visiem pavadītājiem pateicās Spidola Zariņa, kuņā ar savu meitu bija nozīmētas kā J. Norvela testamenta izpildītājas.

Ziedu vietā aizgājējs ziedojumus bija atvēlējis bāreņiem un bērniem Latgalē.

I. Skrastiņš no aizgājēja atvadījās ar tautas dziesmas vārdiem:

Šai saulē, šai zemē,
Es atnācu ciemoties;
Viņa saule, viņa zeme,
Tā visam mūžiņam.

Skrastiņu Indulis

* Neminot mirušo vārdā, Montrealas augļu valodas laikraksti The Chronicle un Gazette plašākos ziņojumos ar virsrakstu "Fumes from gas heater linked to death" izteica varbūtību, ka Jānis Norvels mūžībā aizgājis traģiskā nāvē, saindējoties ar gāzi, kāda bija izplūdusi dzīvokļu namā, kuņā dzīvoja. Šajā sakarībā nāves cēloni skaidro policija un izdarīta arī autopsija, kuņā rezultāti gan vēl nav zināmi.

Kā DV nodaļas priekšnieks viņš pārstāvēja to Montrealas Latviešu Organizāciju Padomē, kur pildīja dažādus pienākumus, gan to vadot, gan piedaloties valsts svētku sarīkojuma izkārtšanā, pieņēma Stipendiju fonda pieteikumus un pēdējā laikā vairākus gadus pierakstīja sēžu aprises. Viņa devums šai Montrealas latviešu jumta organizācijai bija ievērojams, par ko tā ir sevišķi pateicīga.

Red.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

PĒTERIS KUPCIS

1995. gada 28. janvārī, Montrealā, mira **P ē t e r i s KUPCIS**.

Viņš bija dzimis 1918. gada 18. martā, Gaigalavas pagastā, Latvijā. Montrealā aktīvi darbojās DV Montrealas nodaļā un Montrealas latviešu katoļu draudzē. Pēc amata drēbnieks viņš bija viens no nedaudzajiem montrealiešiem kam bija savs uzņēmums - Page Ltd - kuņā nodarbojās ar visu, kas bija saistīts ar apģērbiem un drēbēm.

Par viņu sēro sieva Ņina, meita Irene Anita, dēls Pēteris ar mazbērniem, radi Latvijā un Montrealas latviešu sabiedrība.

IRENE SMELTERS
dzimusi Diogucs

1995. gada 8. februārī, Montrealā, mirusi **I r e n e SMELTERS**.

Viņa bija dzimusi 1923. gada 4. septembrī, Rīgā, Latvijā. Pēdējā gaitā viņu izvadīja māc. Arveds Celms.

Pēc viņas sēro vīrs Jānis un meita Joanne un daudz draugu.

ELMĀRS KALNAVĀRNS

1995. gada 5. februārī, Montrealā, miris būvinženieris **Elmārs KALNAVĀRNS**.

Viņš bija dzimis 1909. gada 16. janvārī, Jaulaicenes pagastā, Latvijā. Sastāvēja akadēmiskā vienībā Ritums.

Pēc viņa sēro sieva un dēls, paziņu un draugu pulks Montrealā un citur.

Mūžībā aizsaukts

PĒTERIS KUPCIS

Dzimis 1918. gada 18. martā, Gaigalavas pagastā, Latvijā;
Miris 1995. gada 28. janvārī, Montrealā.

Dzijas sērās

sieva Nīna
meita Erene Anita
dēls Pēteris

mazbērni Andre, Christopher
znots Pēteris un radi Latvijā

Viņšaulē aizsaukts
DV Montrealas nodaļas
biedrs

PĒTERIS KUPCIS

Dzimis 1918. gada 18. martā, Latvijā
Miris 1995. gada 28. janvārī, Montrealā

Viņu piemin

DV Montrealas nodaļas
vanagi un vanadzēs

Ilggadīgo draugu

PĒTERI KUPCI

pieminot

Es izgāju tālas zemes,
Lielā pārgurumā arvien meklēju Tevi -
Dievs,

Bet Tava balss man teica:
Es esmu visur, kur tu esi!

Draudzīgā mīlestībā un
dzijā līdzjūtībā

Anna Kreipāns un ģimene
Montrealā

Negaidot Lielais likteņa Lēmējs pie sevis
aizsaulis otrajā saulē ilggadīgo
DV Montrealas nodaļas
biedru

JĀNI NORVELU

Dzimis 1919. gada 30. maijā, Vaidavā
Miris 1995. gada 7. februārī, Montrealā

"Tu sapni par dzimteni galalvi liki."

Mūžīgā piemiņā viņu paturēs

DV Montrealas nodaļas
vanagi un vanadzēs

PATEICĪBA

visiem, kas piedalījās mana vīra

PĒTERA KUPCIS

izvadišanā.

DV goda sardzei baznīcā, I. Steprāna kungam un A.
Caunes kungam par atvadu vārdiem.

Dzija pateicībā

Sieva Nīna un bērni

Īsā laika sprīdi mūžībā devušies
Montrealas latviešu sabiedrības
locekļi

ELMĀRS KALNAVĀRNS

PĒTERIS KUPCIS

JĀNIS NORVELS

IRENE SMELTERS

Viņus piemin

Montrealas Latviešu
Biedrība

Aizsaules ceļos devušies

mana sieva

IRENE SMELTERS

dzimusi Diogucs

Dzimusi 1923. gada 4. septembrī, Rīgā
Mirusi 1995. gada 8. februārī, Montrealā

Mūžīgā piemiņā paturēs

vīrs Jānis,
meita Joanne un
daudz draugu

Protecting
THOUSANDS
OF HEARTS

Tel.: (514) 871-1551
or 1-800-567-8563
Fax: (514) 871-1464

Mūžīgā mierā devies

JĀNIS NORVELS

Viņu piemin

Montrealas Latviešu Organizāciju
Padome

Laipni lūdzam mirušo piederīgos sniegt MLB
Ziņotāja redakcijai nepieciešamos datus, lai varam
ievietot viņu piemiņas nekrologus. Iepriekšējs paldies!

TŪRISMA VEICINĀŠANA

2. februāra Pensionāru apvienības sanāksme bija pievilksni sevišķi kuplu apmeklētāju saimi - pāri par 100. Nav šaubu, ka pievilksanas objekts bija 2 brīvbiļešu, kuņas bija atvēlējis Goli-ger's/Kravis ceļojumu birojs Toronto, izloze lidojumam uz Latviju. Izlozes numurus varēja saņemt pret dolāra ziedojumu gabalā, lai gan iepriekš tas nebija tā ziņots. Tā kā informācijas pēcupdienu oficiāli sponsorēja aģentūra, viens otrs varēja pieņemt, ka vismaz 1 biļete pienāktos par brīvu. Apvienības valdes viri pēdējā brīdī bija lēmuši, ka šādi savāktu naudu izlietos palīdzībai Latvijā. Pret to jau nevienam iebildumu nebija un rezultātā daudzi pirka vairākas lozes. Nevar jau būt iebildumu arī pret to, ka apvienība savu darbību izvērs plašumā, tajā ietverot palīdzības darbu dzimtenē. Tā savā janvāra sanāksmē, kā jau ziņots, vāca līdzekļus Selgas Vitolas Montrealā ārstēšanai. Še uz vietas tūdaļ ienāca pirmie \$ 680, kuņas atvēlēja sekojošas personas: A. Caune, A. Gūtmanis, V. Vārslavāns, L. Rudzāts, V. Ulmanis, H. Bērziņš, S. Zariņš, J. Ezerosis, A. Skujiņš, A. Krauklis, B. Waldheims, J. Greizis, Ē. Vitiņš, E. Varslavāne, M. Kalniņš, E. Krūze, H. Šmits, V. Grunde, L. Plūme, V. Paegle, M. Peize, E. Krūmājs, B. Innus, J. Birze, E. Ķivītis, M. Štauers, A. Pušpurs, A. Lazdiņa, Z. Wišnewskis, G. Strautiņš, V. Ozols, M. Polak, K. Čaks, H. Jānfelds, J. Ozoliņš, J. Metums, J. Skrstiņš un J. Norvels. Tā nu mūsu pensionāru apvienība kļūst par nopietnu palīdzības darba kārtotāju, kas ir vairāk kā apsveicami. Vēlēsim viņai vislabākās sekmes, atbalstot visdažādākos pasākumus. Cik nozīmīgs ir tās darbs, liecina vēl kāds cits faktors - tās sanāksmēs tiek izziņoti visi nākamā mēneša saieti un pārmaiņas tajos, ieskaitot dievkalpojumus. Un arī tas ir saprotams, jo tajā arvien vienkopus pulcējas viens no lielākiem apmeklētāju skaitiem. Mūsu pensionāri ir darbīgi, labsirdīgi un atsaucīgi.

Brīvbiļešu laimētāji: Čechu līdsabiedrības - loze # 036222 - Elmāram Bārdiņam; Somu līdsabiedrības - loze # 036167 - apvienības valdes priekšsēdim Voldemāram Paeglem. Biļešu izlietošanai ir sevišķi noteikumi, kas jāievēro.

Ceļojuma biroja pārstāvji - J. Kravis no Toronto un Z. Vilka no Rīgas iepazīstināja ar tūrisma programmu šī gada vasarā. Z. Vilka patreizējais stāvokļa raksturojums Latvijā bija iejūsmīgs. Arvien pieaugot dažādu sariņojumu skaits. Bija līdz to prospekts, lai ceļotāji varētu to ieslēgt savos sarakstos. Pieprasījums pēc tiem bija liels. Apsolīja visizdevīgākos lidojumu izkārtojumus, piemērot, ka šobrīd izdevīgs esot tas, kas vedot caur Londonu, Anglijā. Viņa pati ar to lidojusi šurp un bijusi vairāk kā apmierināta. Viņa uzsvēra, ka mēs visi "esam mēs!" Tūristi aprīnējot latviešu centību.

Vilka atbildēja arī uz jautājumiem un vēlāk izrādīja ap 50 slīdītes, kuņas varējām skatīt skaistas mūsu zemes ainavas, kas nu jau daudziem ir ļoti pazīstamas no daudzajiem apciemojumiem tēvzemē.

Neparastu reakciju Z. Vilka stāstījums bija radis kādas citas Latvijas viešņas sirdī. Viņa līdz asarām pateicās par to lielo optimismu, kādu Vilka paudusi, un asi kritizēja Rietumos dzīvojošos latviešus par to, ka it kā tie vēlas tikai nolikt apstākļus dzimtenē un uzspiest savus ieskatus un padomu. Mēs šeit it kā nevarot saprast, ka tauta esot novesta postā un patlaban vēl nezīnot, kā savu zemi uzturēt. Tādēļ esot jābūt iecietīgiem un gudriem, lai sāpīgo situāciju uzlabotu. "Sāpīgi ir klausīties Jūsu pārmetumus, kad jāstrādā no rīta līdz vakaram," viņa teica. "Dodiet mums spēku un ticību!" Iejūtīgais komentārs atbalsojās centra sariņojumu zāles sienās un iekrita klausītāju sirdīs. Radās pārdomas.

Neizpalika katreizējās sanāksmju izdarības - dzimšanas dienu atzīmēšana (jubilāru bija 9), ko vadīja Jūlijs Metums, kas teica arī atklāšanas lūgšanu; priekšnieks V. Paegle paziņoja, ka apvienībā uzņemti 2 jauni biedri - Emīlija un Alfrēds Krūmiņi; saimnieces bija klājušas maiziņu galdu un dzimšanas dienu bērni bija nesuši vīnu un dažādas smalkmaizītes.

Kopā saņemot, šī pensionāru ik mēneša sanāksme izvērtās par vienu no dzīvākām un neparastākām pēdējo pāris gadu laikā. Par to rīkotājiem sirsnīgs paldies!

*

Svētdien, 5. februāri, televīzijas raidījumu vakara programmas sākumā (plkst. 18:30), CTV 12. kanālī Travel/Travel raidījumā redzējām tūrisma veicināšanai ipašu programmu par Latviju, ko vadīja žurnālists Leslijs Roberts. Krāšņos uzņēmumos skatījām Rīgu, Jūrmalu, Gaujas ieleju, Salaspili, Rundāles pili, Brīvdabas muzeju un citas vietas. Robertu viņa ceļojumā pavadīja Anda Rezgale. Raidījuma sagatavošanā krediti bija Olgai Sļaugotnei, Ivaram Ceram (pirms gadiem ar ģimeni dzīvoja Montrealā un bija Inturista direktors), Latvijas Tūrisma Birojam, un Rutai Ozoliņai no Latvijas konsulāta Otavā, Kanadā.

Par programmu atsaucīgi bija kanadiešu skatītāji, kas čakli zvīnīja saviem latviešu draugiem un paziņām, norādot, lai skatās televīziju. Mēs paši bijām daudz atturīgāki. Bija viens otrs aizrādījums vietā un arī nevietā. Lielai daļai nebija bijis diezgan, bet pusstundā jau var parādīt tik, cik laiks atļauj. Nedrīkstam aizmirst, ka raidījums bija domāts kanadiešu patēriņam. "Skais-ta zeme!" tie izteicās. Cerēsim, ka atsaucīgo skatītāju vidū būs turpmākos mēnešos būs arī Latvijas apmeklētāji.

Pavadītāja Roberta komentāri bija lietišķi, kā jau šādos raidījumos tas ir nepieciešams.

M. Štauers

ZĪVERTA LUGAS MONTEALĀ

DV teātra Kanadā viesizrādē skatīsim Mārtiņa Ziverta lugas "Fiksā ideja" un "Teātris" Gunāra Vērenieka režijā 25. martā, plkst. 17:00, Latviešu centrā.

Šī gada kārtējais DVTK iestudējums ir 2 M. Ziverta vien-cēlieni, kuņi uzrakstīti ar 30 gadu atstarpi un līdz ar to dod salīdzinājumu autora filozofijai un pieejai drāmaturģijai.

"Fiksā ideja" ir komiskākā no abām un ir paiss viencēliens, kuņā tēlo 3 aktieri. Tie ir Anna Briede, Imants Lapiņš un Voldemārs Pukats. Pēdējais tēlo psihiatru. Šajā lugā autors satirizējis vienu no Freuda populārām psihoanalīzes teorijām. Šis viencēliens reti izrādīts.

"Teātris" ir Ziverta pēdējais darbs. Cik zināms, tas vēl līdz šim nekur nav uzvests. To autors nobeidza īsi pirms savas nāves. Šis ir, apm., pusotras stundas garš viencēliens ar 5 tēlotājiem: Imantu Lapiņu, Jolanti Lindi-Mārtinsoni, Skaidriti un Dzintaru Pūpežiem un Gunāru Vērenieku. Pēdējais ir Ekselences lomā, kuņā attēlots Ģēte, darbībai risinoties 1918. gadā. Aktieru uzskaitē gan būtu jāmin arī suns, tātad tiks arī riets, kā tekstā paredzēts.

Šai lugā, kuņā netrūkst komisku vienu, M. Ziverts skatās uz pasauli diezgan "tumšās krāsās" un caur Ģētes tēlu it kā atveido pats sevi - savas dzīves beigu posmā viņš bija sevi visai noslēgts.

Interesanti pieminēt, ka pilnīgi nejaušas sagādīšanās dēļ, Gunārs Vērenieks un Volgangs Ģēte ir dzimuši vienā un tai pašā dienā un fiksējot doto 1918. gadu, tēlotājs un tēls ir tieši vienādā vecumā! Abu lugu režisors ir Gunārs Vērenieks. Juris Freijs asistē režisoram lugā "Teātris".

J. F.

KĀ CENTRS PULSĒ?

15. februārā valdes sēdē iesāka ar klusuma brīdi, pieminot mūžībā aizgājušo Centra biedru un Montrealas latviešu sabiedrisko darbinieku Jāni Norvelu.

Sēdē vadīja Augusts Pušpurs, kas ziņoja, ka visas savāktās vecās avīzes ir nodotas pārdošanā. Valde izteica pateicību Konstantīnam Čakam, kas bija noorganizējis 10 palīgus, kas visas avīzes sarullējuši un nogādājuši pircējam.

Montrealas latviešu sabiedriskā centra valde 1994. g. 24. augusta valdes sēdē nolēma atbalstīt Latvijas zemessargus ar ūdens drošām virs-jakām. Novembrī centrs nosūtīja 250 metrus speciāla auduma (100 zemessargu vajadzībām), vērtībā par \$ 1.650.-. Līdzekļus ņēma no Izturības (Survival) fonda. Imants Rajļa, Saldū, Latvijā, raksta, ka esot centra dāvinājumu saņēmis, par ko liels paldies.

Montrealas latviešu ev.-lut. Trīsvienības draudzes mācītāja Gunāra Hūna piemiņai Centrs dāvina divām Latvijas baznīcām (luterāņu un katoļu) baznīcu apsildīšanai 2 "Kvēles" krāsnis. Vienas krāsnis cena ir \$ 2750.-. Par tām maksās no centrā uzkrātiem līdzekļiem. Krāsnis ražo Latvijā. Abas ir jau uzstādītas un darbojas.

Centra pilnsapulci sasauks š. g. 30. aprīlī, plkst. 15:00, Centrā.

Nākamā centra valdes sēde notiks 15. martā, plkst. 19:30. Sēdes ir atklātas.

L. Kalniņš

Vijolnieces Rasmus Lielmanes un

Pianista Artūra Ozoliņa

KONCERTS

Sestdien, 18. martā, plkst:20.00

Nepean Centrepoinde (pie Otavas)

Ieeja \$20.00 (iepriekšpārdošanā)

\$22.00 (pie durvīm)

Bilešu pasūtīšana: I. Štauvere, tel. (514) 457 9832,

Centrepoinde Box Office (613) 727 6650

Aiciniet līdzī kaimiņus, darba biedrus, draugus!

DV KV TORONTO TEĀTRĀ

Mārtiņa Ziverta divu viencēlienu

VIESIZRĀDE

Šā gada 25. martā, plkst. 17:00, Latviešu centrā,
3955 Provosta ielā, Lašīnā.

Izrādis "Fiksā ideja" un "Teātris"

Režisors - Gunārs Vērenieks

IEEJA: \$ 15.00,

\$ 10.00, studentiem,

skolniekiem, līdz 12 gadiem ieskaitot - brīva

Apmeklēt lūdz

DV MONTREALAS NODAĻAS VALDE.

NĀKOŠĀ PALĪDZĪBAS SAIŅU AKCIJA

Datumus, lūdz, skatiet Sabiedriskās dzīves laikrādī. Centisimies šos datumus un laiku ieturēt, ja pieteikto saiņu skaits segs vismaz visus sūtīšanas izdevumus. Saiņi, aprēķināti kubikpēdās, piesakāmi E. Vitiņai, tel. 482-2694, V. Hūnam, tel. 352-1359, M. Valdmanei, tel. 484-0712 līdz 12. martam. Laikus nepieteiktie saiņi varētu tikt noraidīti. Gadījumā, ja tiks pieteikts par maz saiņu, sūtīšanu atliksim uz vēlāku laiku, mainot pieņemšanas datumus. Pirms saiņu nogādes centrā, lūdzam sazināties ar saiņu saņēmējiem, kas Jums norādis, vai saiņu pieņemšana paredzētajos datumos notiks vai ne.

AMBER

GLOBUS

Latviešu uzņēmums ar profesionālu pieredzi

PAKALPOJUMI

BALTIJAS VALSTĪS

Birojs Montrealā: 1625 Duff Court, # 412

Lachine, P. Q. H8S 1E5

☎ (514) 637-9495

SAIŅI AR GAISA SATIKSMI

◆ katru nedēļu; sasniedz Rīgu 5 dienās

SŪTĪJUMI AR KUĢI

◆ katru otro nedēļu,

◆ visi sūtījumi garantēti un apdrošināti,

◆ pieņem saiņus Jūsu mājās.

SŪTĀM SAGATAVOTUS PĀRTIKAS SAIŅUS

◆ pieprasiet mūsu cenrādi.

GARANTĒTA UN APDROŠINĀTA DOLĀRU PIEGĀDE LATVIJĀ

◆ naudas pārvedumi Kanadas un ASV dolāros.

RŪPĒJĀTIES PAR NAUDAS SAŅĒMĒJA DROŠĪBU!

◆ nevienam netiek izpausts naudas saņēmēja vārds,

◆ nevienam netiek izpausta sūtītā naudas summa

Cenas par sūtīšanu un piegādi mājās nav paceltas, izņemot privātos sūtījumus sabiedriskām iestādēm Latvijā, par kuriem turpmāk būs jāmaksā pilna cena, agrāko \$ 5.- vietā. Laipni lūdzam līdzšinējos saiņu pieņemšanas, mantu izšķirošanas un saiņošanas darbiniekus, kuģa tvertnes krāvējus un palīgus neatteikt savu palīdzību šajā akcijā.

Vispārējs lūgums padomāt par drēbju, apģērba, rotaļlietu un mācības līdzekļu sagādi nākošajam sūtījumam.

Drūma un skumja ir Latvijas un latviešu tautas šodiena un nezināma liekas rītdiena. Palīdzēsim pārdzīvot savai daudz cietējai tautai.

Skrastīņu Indulis

DV MONTREALAS NODAĻAS

PLKV. O. KALPAKA UN LEĢIONA

ATCERES VAKARS

svētdien, 5. martā, plkst. 19:30, Latviešu centrā.

Referēs Imants Steprāns

Vanadzū gatavotas maizītes un kafija.

IEEJA: pret labprātīgiem ziedojumiem.

Apmeklēt aicina

DV MONTREALAS NODAĻAS VALDE

Piezīme: Pirms sarīkojuma, plkst. 18:00, Centra Kamina zālē notiks latviešu ev.-lut. Trisvienības draudzes dievkalpojums ar māc. Rasmus Caunes, Toronto, piedalīšanos.

Šo MLB Ziņotāja numuru nododam Kanadas pasta 28. februārī. Šoreiz redakcijai ir maz iespēju to izdalīt uz rokas Montrealā, jo ceram, ka ar šo nosūtīšanas datumu montrealieši izdevumu saņems līdz piektdienai, 3. martam, lai uzzinātu tuvāk par 4.-6. marta sarīkojumiem.

Apsveriet savu paziņojumu ievietošanu MLB Ziņotājā!

MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

Aprīlis ar savu joku
Aicinādams māj ar roku.

Gaidām Jūs kuplā skaitā

sestdien, 1. aprīlī, plkst. 17:00,
Latviešu centrā, 3955 Provosta ielā,
Lašīnā,

lai kopā sirsnīgi pavadītu

g a d s k ā r t ē j o

svētdienas joks

v a k a r u.

Piedalīsies:

aktieris Hugo Miķelsons, no Toronto, ar
saviem jokiem, maģiskiem trikiem;
būs mūzikāli un cita veida priekšnesumi.

Vakaru vadīs INTA HŪNS

SILTAS VAKARIŅAS - \$ 10.00

GARŠĪGAS TORTES - \$ 2.00

Kafija un speciāla viesmīļu apkalpošana - par
brīvu!

IEEJA: pret labprātīgiem ziedojumiem par labu
MLB ZIŅOTĀJAM.

Sarīkojumā, ceram, Jūs saņemsit arī jaunāko -
a p r i ļ a MLB Ziņotāja numuru, ar ko tas uz-
sāks savu 47. gada gājumu.

GALDIŅI REZERVĒJAMI:

Anita Poriete-Bedard, ☎ 697-6624,
Uldis Lūsis, ☎ 488-7615,
Ilga Štauvere, ☎ 457-9832.

Apmelēt aicina

MLB valde

Piezīme: no plkst. 14:00-16:00, turpat,
Kamīna zālē notiks TRIO darbu skate,
ko atklās 30. martā, plkst. 19:00. Par
to skatiet īpašu paziņojumu tālāk šīnī
lappusē!

VERNISSAGE FOR THE TRIO

NORA GOBA izstādis gleznas, GARY GOBA - karikatūras
zīmējumus un CHRIS SALETES - fotogrāfijas.

SKATES ATKLĀŠANA: 30. martā, plkst. 19:00, Latviešu
centrā.

SKATE turpināsies: 1. aprīlī, no plkst. 14:00 - 16:00.

Apmeklējiet un iepazīstieties ar šī TRIO jaunākiem dar-
biem!

Lai arī aicina

RĪKOTĀJI

PATRIKA DIENAS DANCIS

notiks

svētdien, 19. martā, plkst. 18:00,
Latviešu centrā, 3955 Provosta ielā.

Zupa ar pankūkām. Dzīva mūzika.

Lūdzam dāmas ierasties zaļās krāsas tērpos!

Lūdzam pieteikties pie:

Jāņa Birzes, tel. 684-4391 vai

Noras, tel. 457-9164

Apmeklēt aicina

PATRIKA DANČA RĪKOTĀJI

CEĻA STABS

Ar šo numuru aprit 46 gada gājumi MLB Ziņotāja iznākšanā. Ar nākošo uzsāksim 47. gada gājumu. Tas ir notikums pats par sevi Montrealas Latviešu Biedrības vēsturē. Ieskatoties agrākajos numuros, atklājas, cik Montrealas latviešu sabiedriskā dzīve tajos labi aprakstīta un atzīmēta. Neskatoties uz to, droši vien, tajos ir daudz, kas nav tur pieminēts, bet kas ir vēl mūsu sabiedrības sākuma gadu liecinieku atmiņās un arhīvos. Redakcijā trūkst izdevuma 2. numurs un daži vēlāku gadu numuri. Lasītājiem, kuŗu rīcībā būtu pirmo gadu numuri un kas tos vēlētos ziedot vai atsūtīt nokopēšanai, būsim sevišķi pateicīgi.

Atzīmējot dažādas atceres un pateicoties darba darītājiem, ir riskanti minēt vārdus tādēļ, ka var atgadīties, ka kāds izslīd no saraksta. Tas rada pārpratumus un sevišķas sāpes, kā to liecināja tikko aizvadītā DV Montrealas nodaļas gada sapulce. Līdzīgas lietas atgadās dažādos sarīkojumos un pasākumos atferejamos. Tās nav gribētas, bet no tām izbēgt nevaram, lai kā cenšamies. Kļūdiņi ir cilvēcīgi. Dažkārt par tām nemaz nezīnām, ja kāds nav uz kļūmi norādījis.

MLB Ziņotāja janvāra numurā, ziņojot par MLB 47 darba gadiem, MLB Ziņotāja darbinieku saimē izlaists (kaut gan pēdējā lappusē kreditēts) čaklais darbinieks Valdis Ozols, kas ilgu gadu darbojies pie izdevuma salikšanas, izgudrojis sistēmas, kā šo darbu uzlabot un citīgi izpildīt izpildīšanā savas dzīves vietas rajonā, kā to dara itin visi redakcijas darbinieki. Tas ir liels darbs, par ko esam no sirds pateicīgi!

Ka neesam vienīgi, kam šādas likstas atgadās, liecina šējenes lielie dienas laikraksti, kuŗos gandrīz vai katru dienu ir atsaukumi un labojumi un kuŗu redaktori ik pirmdienu pasākuši iztirzāt lasītāju pārmetumus un teksta sagatavotāju un ielauzēju kļūdas, kuŗas datoru salikumā dažkārt grūtāk uziet. Tā kādā Gazette ziņojuma virsrakstā bija runa par "poļu koncentrācijas nometnēm". Pret tādu nevērību sacēlās poļu sabiedrības locekļi. Protams, redaktoram bija jāziņo, ka koncentrācijas nometnes cēlušī tikai vācieši un ka poļiem tādu nav bijis, kaut gan hitlerieši tās uzcēla Polijā.

MLB Ziņotāja redakcija negrib nevienu īpaši kaitināt. Tā tādēļ lūdz lasītāju saimi uz kļūmēm un drukas velniņa nedarbiem aizrādīt, lai nopietnākos gadījumos varam lietu izlabot. Telpas trūkuma dēļ nedomājam taisnoties vai labot tipogrāfiskās vai pašas par sevi saprotamās kļūdas, kādas arvien gadās un no kuŗām pilnīgi izvairīties nevarēsim, lai kā centisimies. Mūsu darba spēks un laiks ir ierobežots. Mēs pateicamies itin visiem, kas mums nāk talkā. Arī tiem, kas dusmojas par lietām, kuŗas dažkārt pasprūk no likstu maiņa.

Ar šādu apņemšanos sāksim jauno gada gājumu. Patreizējo noslēdzot, tomēr jau jāatzīst, ka uz nākamo reizi jāatliek DV Montrealas nodaļas un ev.-lut. Trīsvienības draudzes gada sapulču atferejumi, jo pietrūcis telpas un vēlamies izdevumu izdot paredzētā laikā. Tā nu pie mums, redakcijā, iet. Ja kāds grib palīdzēt, ņemsim šo palīdzību pretim atvērtām rokām.

Esam iecerējuši Jums, lasītāji, sniegt salīdzinājumus par sabiedriskām aktivitātēm sākuma gados un šodien. Šis darbs prasa daudz pacietības un pūļu. Redaktors un redakcija

Biežāk lietoto telpu adreses:	Sv. Jāņa igauņu baznīca, kur notiek dievkalpojumi, 4345 Marcil ielā. Ev.-lut. Trīsvienības draudzes nams - 3438 Rosedale Avenue, tālrunis 489-3224 Montrealas latviešu sabiedriskais centrs - 3955 Provost ielā, Lašīnā, tālrunis 634-4082
--------------------------------------	--

- 5. martā, plkst. 18:00, **Latviešu centrā**, Kamīna zālē, ev.-lut. Trīsvienības draudzes **dievkalpojums**. Sprediķos . māc. Rasma Caune.
- 5. martā, plkst. 19:30, Latviešu centrā, DV Montrealas nodaļas **Kalpaka un Leģiona piemiņas vakars**. Skatiet paziņojumu **25.** lappusē!
- 6. martā, plkst. 18:00, Latviešu centrā, archibīskapa E. E. Roziša **viesošanās** Ev.-lut. Trīsvienības draudzē. Svētbrīdis, draudzes valdes locekļu un darbinieku ievēšana amatā. Vakariņas. Galda runa.
- 9. martā, plkst. 13:00, Latviešu centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības **kārtējais saiets**.
plkst. 14:00, turpat, apvienības **gada sapulce** ar ziņojumu un budžeta pieņemšanu un **vēlēšanas**.
- 15. martā, plkst. 19:30, Latviešu centrā, Montrealas Latviešu Sabiedriskā Centra **valdes sēde**.
- 16. martā, plkst. 19:30, Latviešu centrā, Montrealas Latviešu Organizāciju Padomes **darba sēde**.
- 18. martā, plkst. 20:00, Centrepointe zālē, Otavā, vijolnieces Rasmā Lielmanes un pianista Artūra Ozoliņa **koncerts**. Skatiet paziņojumu **25.** lappusē!
- 19. martā, plkst. 10:30, Notre Dame katoļu bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapličā, 426 Sulpice ielā, Montrealas latviešu katoļu draudzes **kārtējais dievkalpojums**.
- 19. martā, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes **kārtējais dievkalpojums**. Sprediķos diakone Aina Avotiņa.
- 19. martā, plkst. 18:00, Latviešu centrā, **Patrika dienas dancis**. Skatiet paziņojumu **25.** lappusē!
- 21. martā, plkst. 14:00 - 17:00, Latviešu centrā, **Palīdzības saiņu pieņemšana**.
- 22. martā, plkst. 14:00 - 17:00, Latviešu centrā, **Palīdzības saiņu pieņemšana**.
- 23. martā, plkst. 16:00 - 19:00, Latviešu centrā, **Palīdzības saiņu pieņemšana**.
- 25. martā, plkst. 17:00, Latviešu centrā, Toronto DV teātra **viesizrāde**. Skatiet paziņojumu **26.** lappusē!
- 30. martā, plkst. 19:00, Latviešu centrā, **Trio darbu skates atklāšana**.

- 1. aprīlī, plkst. 14:00 - 16:00, Latviešu centrā, **Trio darbu skates turpinājums**.
- 1. aprīlī, plkst. 16:00, Latviešu centrā, gadskārtējais **A p r ī l a j o k s sarīkojums**. Piedalās aktieris **Hugo Mikelsons** no Toronto un vietējie spēki. Skatiet paziņojumu **26.** lpp.!
- 2. aprīlī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes **kārtējais dievkalpojums**. Sprediķos diakone Aina Avotiņa.
- 5. aprīlī, plkst. 15:00, Latviešu centrā, A/S "Bebri" **kārtējā sanāksme**.
- 16. aprīlī, plkst. 7:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, **Lieldienu rīta dievkalpojums**. Mācītāju ziņosim nākamreiz.
- 16. aprīlī, plkst. 10:30, Notre Dame katoļu bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapličā, 426 Sulpice ielā, Montrealas latviešu katoļu draudzes **kārtējais dievkalpojums**.
- 23. aprīlī, plkst. 15:00, Latviešu centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības **gada svētku sarīkojums**.
- 30. aprīlī, plkst. 15:00, Latviešu centrā, Montrealas Latviešu Sabiedriskā centra **pilnsapulce**.

Turpmākie Montrealas Latviešu Biedrības sarīkojumi:

- 11. maijā, plkst. 19:30, Latviešu centrā, **MLB gada sapulce**. Paziņojums būs MLB Ziņotāja aprīļa numurā.
- 4. novembrī, plkst. 10:00, Latviešu centrā, gadskārtējais **mājas cepumu un lietiskās mākslas priekšmetu tirdziņš**. Plašāka informācija vasaras otrā pusē.

MLB Z 1995 III 1.060 e

Vēršam Jūsu uzmanību uz faktu, ka nevaram garantēt absolūtu **SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀŽA** pareizību. Neskaidrību gadījumos aicinām sazināties ar pasākumu organizētājiem. **Pavaicājiet!**

 MLB ZIŅOTĀJA administrātores un MLB kasierei A. Porietei-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Que,
 Canada H9R 2X5, ☎514-697-6624

Ar šo nosūtu MLB Ziņotāja abonementa samaksu par _____ gadu/iem (\$ 27.50 vai \$ 22.50)	\$ _____
Gaisa pasta piemaksu (ASV \$ 6.-, citos kontinentos \$ 20.-).....	\$ _____
Ziedojumu tehnisko izdevumu segšanai	\$ _____
Ziedojumu spiestuves uzlabošanai, mašīnu remontiem.....	\$ _____
Dāvinu MLB Ziņotāju.....	\$ _____
MLB biedru maksu par 1994./5. darbības gadu	\$ _____
Ziedojumu Montrealas latviešu biedrībai	\$ _____
Čeki rakstāmi uz Montreal Latvian Society vārda	Kopā \$ _____

